

наша Ніва

П Е Р Ш А Я Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Э Т А

Заснаваная ў лістападзе 1906. Адноўленая ў траўні 1991. Выдавец: Фонд выдання газеты «Наша Ніва». Выходзіць штотыднёва, у пятніцы

**Мікола
Статкевіч**
у беларускім Шушанскім.

Старонка 6

**ЭГУ пачынае
беларускамоўнае навучанье**
Інтэрв'ю з Ігарам Бабковым.

Старонка 15

**Капітан Нэма быў
каліноўцам**

Таемнае жыцьцё Жуля Вэрна.

Старонка 19

ГРАМАДЗТВА

**Падарунак Яна Паўла
Менску**

У Менск прывезлі абрэз Найсвяцейшай Панны Марыі, падаронкі архікatedральному касцёлу Янам Паўлам II незадоўга да ягонаі смерці і написаны адмыслова італьянскім мастаком. Абрэз уышылі большы за два мэтры. На ім — Божая Маці, над галавой у яе — 12 зорак, а ад рук разыходзяцца промні. У жніўні абрэз будзе зъемшчаны ў абноўленым голоўным алтары менскай катэдры. Іншыя навіны — [старонка 3](#).

КУЛЬТУРА

**LLL-мульты выходзяць
на CD і DVD**

«Мульт-клуб» у Інграпіце наведалі 160 тысяч чалавек. Адначасова філії-аніматарам, які малое Лукашэнку, зацікаўліся спэцслужбы. [Старонка 9](#).

СЭЛЕКТАР

Мікрофон уласьці

З падслуханага на беларускім радыё. Старшыня сельсавету пра адроджэнне вёскі: «Дэмографічная сытуацыя ў нас стабільная, на тэрыторыі сельсавету працьвятае дванаццаць адзін вёсткін і тры інваліды». Запісы Таіны Барысік. [Старонка 20](#).

ГУТАРКА

**Дарус Куоліс: «Радзіма —
эта не зямля і межы, а
правы і свабоды»**

«Татальннае наступленне рэкламы, фармаванне грамадзтва спажыванія перашкаджае стварэнню грамадзянскай супольнасці, навязвае зусім іншыя систэмы капітоўнасці. Як у пачатку 1990-х, мы павінны ісць супраць гэтай плыні». [Старонка 2](#).

Дык падпісвайся!

На любой пошце можна аформіць падпіску на верасень — сінегань. Падпісны індэкс газеты «Наша Ніва» 63125. Падпіска для прыватных асобаў будзе каптаваць 4510 рублёў на месец, для арганізацый — 5631 рубель. Падпіска на шашкі «Белсаюздрук» таннейшай: 3340 рублёў на месец. «Наша Ніва» — гэта 24 старонкі без чужога слова штотыдзен.

Савецкія палякі супраць беларускіх

«Асобныя беларусы пахваляюць: добра дае гэтым палякам!» Рэпартаж з Горадні — старонка 12. Аптымізм «НН»: ці можна ў Беларусі атрымачь палітычныя дывідэнды, гуляючы на антыпольскіх пачуцьцях? Старонка 13. Чаму частка СПБ падтрымала Лукашэнку? **Тадэвуш Кручкоўскі (на фота)** у «Дом Польскі» ўваходзіў на АМАПаўскіх штыках. Старонка 14. Марыуш Машкевіч: «Гэта палітыка ўзрэзьвяжує маштабу. Для Масквы важна паказваць, што новыя сябры Эўразіі безадказныя, што яны ствараюць небяспеку для старых сяброў Эўразіі». Старонка 14.

Дэмакраты адолелі экватар

Адбыліся 75 раённых сходы дэмакратычных сілаў першай экватар: абрана 150 дэлегатаў з 300, якія вылучаныя для прастадунства мясцовых суполак. Да канца лістапада адбыліся 84 сходы па выбарах дэлегатаў на Кантрэс дэмакратычных сілаў: 75 паўнацыяных (25 удзельнікаў і болей) і 9 з недастатковай колькасцю удзельнікаў (ад 15 да 24). Агулам у сходах узялі ўдзел 3140 чалавек.

Працяг на старонцы 3.

Саюз труса і ўдава

Партнэрства зь Беларусью цікавіць Кітай не само сабою. Яно разглядаецца ў кантэксьце стратэгічнай задачы ўцягвання Pasei ў антыамерыканскі сардечны саюз. Чацверты візит Аляксандра Лукашэнкі ў Кітай абяцае быць цікавым. Піша Раман Якаўлеўскі.

Працяг на старонцы 5.

Аляксандраўская бібліятэка

Аляксандар Лукашэнка папрасіў перанесьці адкрыцьцё Нацыянальнай бібліятэкі бліжэй да прэзыдэнцікіх выбараў. А яшчэ — каб у тым будынку прадугледзелі ягоны «прэзыдэнт-цэнтар» для сустрэч на найвышэйшым узроўні. Піша **Сяргей Харэўскі**.

Раней вялося, што функцыянаўці навуковая Нацыянальная бібліятэка будзе зь 1 студзеня, але ціпер прэзыдэнт сказаў, што сялянщыца на траба. «Галоўнае, каб усё было добра зробленна».

Працяг на старонцы 3.

50 РАДКОЎ РЭДАКТАРА

Савецкія палікі
супраць беларускіх

«Лукашніка даў палікам па руках» — такое пасланьне закідаюць у масавую съвядомасць гэтымі тыднямі. «НН» прагнавала сам месяцам тату, што ўлады паспрабуюць зглубі на антыпольскіх настроях. Цяпер наш журналіст шукае адказу на пытанні, ці прынясе такая тульня палітычнай дыўвідэнды.

Староніца 13.

Лукашэнка душыць беларускіх палікі і падтрымлівае савецкіх палікі. Тых, на чале з Кручкоўскім. Якія лічаны толькі расейці і палікі «сапраўднымі народам», а беларускую грамаду — сваім галоўным ворагам. Кручкоўскі зараз будзе, як Козік у прафсаюзах. Нават прызы для наілепшых камбайнераў-палікі, мусіц, установіць. Гэная савецкая палікі нагадаюць мне савецкіх габрэйў, якія асуджали сіяністу. Мы бачым, што канфлікт зусім не ў тым, што «гады палікі супраць другіх», як кажа пасол Латушка. Адных архытэктаваць, не даюць газеты надрукаваць. Другім АМОН намагаюцься дзвёры ў Дамы Польскія. Беларускім палікам, часты піматэтнічнай беларускай нацы, «Наша Ніва» пасылае слова вітання і салідарнасці. Словы Крыштофа Радзівіла: радзіма — гэта ня межы, ня съцены, ня землі, а свободы і права». Перш за ёсё — грамадзянская права.

Я жонкі ў бардэль не прадам!

Лукашэнкаўцы запэўніваюць, што гандаль суверэнітэтам не вядзенца. Гэта як калі б мужчына запэўніваў свою жонку, што ён яе ў бардэль не прадаўся. Сама пастаноўка пытання выдае, што ў мужчыны ў галаве. Ці можаце ўявіць, каб прэзыдэнт Літвы, кароль Нарвегіі ці султан Аману запэўнівалі, што суверэнітэту краіны не перапусціць? Такая дзяржаўная палітыка прыцягае ўгарту сатырыкам. Яны шыць ёсьць! Пра LLL-мульты чытайце на староніцы 9.

ДЗЕ ВАРТА БЫЦЬ

Запрашаем валанцёраў далучыцца да аднаўленчын замку «Любчы» з 16 да 26 жніўня. Даведкі праз тэл. 646-54-56.

Свежы нумар часопісу «ARCHE»

Найтады ўсіх за апошнія гады — мае 376 старонак. Ён апісвае тэхнолагіі стварэння афіцыйных беларускіх пратаганіст.

Літаграфія Нерус Прэ-клянчук і яго беларускі колегі Андрэй Казакевічы і Пётр Рудкоўскі разглядаюць на толькі звичайні «газеты», але і тэлевізійны пра-гандысцкі дыскурс, па костачках разбіраюць сумнаводны «кшэ-дур» апошнія часы — сэртылы «Найноўшая гісторыя», «Кансыні-раліёў», а таксама драбнейшыя пратагоністы рапортатаў і ролікі накшталт «Дарогі ў нікуду» і сак-рэты падrixtoўкі матрыцай га-зэтай «Беларусь сегодня».

Дарус Куюліс: «Радзіма — гэта не зямля і межы, а правы і свабоды»

Пра пэрспэктывы развязвіцца літоўскае дзяржавы, фармаваныне сучаснай грамадзянскай супольнасці і ролю ў ёй нацыянальных меншасці Літвы гутараць дырэктар Інстытуту грамадзянскай супольнасці доктар Дарус Куюліс і журналістка Тацяна Ясінская.

— Выступ на навуковай канферэнцыі ў Віленскім універсітэце, прысвечанай захаванню малых культур Эўропы, Вы пачалі з цытаты: «Радзіма — гэта не зямля і межы, а правы і свабоды». Каго Вы цытавалі?

— У XVI—XVII стагоддзях нашы суаічынынкі на пытанні «Хто такі літвоўцы?» адказвалі: «Той, хто любіць свабоду», а Крыштоф Радзівіл пісаў: «Радзіма — гэта ня межы, ня съцены, ня землі, а свободы і права». Перш за ёсё — грамадзянская права.

Наша традыцыя ідзе ад Рыму

— Ці далёка адышлі мы сёньня ад такога разумення Радзімы?

— Мы яшчэ не прыйшли. І літоўская большасць, і меншасць усё яшчэ пачуваюцца ў літоўскай дзяржаве не раўнаправнымі грамадзянамі, а асобнымі этнічнымі групамі. Асабліва насыпражавае, што ідэнтытэт сёньшніня літоўца мала чым адрозніваецца ад ідэнтытэту літоўца савецкіх часоў. Усюды этнічнае ра-

зуменінне літоўца пераважае над грамадзянскім і палітычным.

А у XVI—XVIII ст. літоўская грамадзтва аб'ядноўвала менавіта гэтая *асобная простора грамадзянскіх прав* і *каптоўнасць*. Тоа сама было і ў 1920-х — у літоўскім урадзе былі міністры габрэйскага, беларускага паходжання, стваралася супольная простора нацыянальнай дзяржавы. У XVI—XVIII ст. мы мелі Першую Рэспубліку (Рэч Паспалітую), спачатку асобную, затым разам з польскім народам, якія вылучаліся ў агульнаўрапейскім кантэкслі. На змену свабодным рэспублікам прыходзілі абелюштоўскія манархі, а Літва і Польшча яшчэ доўга захоўвалі традыцыю Рымскай Рэспублікі. Так што дэмакратычны лад жыцця і формы гра-

мадзянскага жыцця ня толькі пераносіцца да нас з Захаду — яны нам гістарычна ўласцівы.

— А як іх зноў актуалізаць?

— Вывучаль гісторыю і ўважліва чытаць кнігі.

Паралельны сьвет

— Як жывенца сёньня ў Літве праdstаўнікамі піятутальных націй?

— На апошніх выбарах у Сойм грамадзянін польскага і расейскага паходжання практична не галасавалі за праdstаўнікоў правых партый. Гэта гаворыць, што пра тое, што ў расейцаў і паліякаў няма ўсей паўнай палітычнага спектру, так і пра то, што правы сілы Літвы не знаходзяць глебы для дыялекту змі.

Працяг на старонцы 11.

Я стала вядома агенцтву «Інтарфакс» з крэйніцы, блізкай да расейскага МЗС, Дэзінтраў Аляксау захварэў. Прычым так сур'ёзна, што, магчыма, менскі клімат яму будзе супрацпаказаны. Паводле звестак крэйніцы, сітуацыя можа быць вырашана двума способамі: або Аляксау прынясе прафесійныя прызначэнні на адназначныя пасыпкі на адрес А.Лукашэнкі, або лягнае прызначэнні будзе адмененае. «Цяпер гэта ўсё абыяркоўваецца. Ни выклічана, што Аляксау зусім не паде ў Менск, напрэклад, на падставе хваробы: ляжы ў бальніцу, а пасля паде іншы чалавек», — патлумачыла крэйніца. На фота: паведаміць, дзе Аляксау, не змагаў нават правадніца вагону №2 цягніка «Масква—Менск», якім гора-пасол мусіў прыехаць у Беларусь.

пазіція без сумнення атрымала вялікую асалоду ад твораў двух пастаў з непатзорнымі галасамі — Аляксандра Знаткевіча і Андруса Храпавіцкага.

Нашэсьце мурашоў

Днімі Менск атакавалі эскадрылы крылатых мурашак. Яны лёталі па вуліцах, кідаліся на голавы мінакоў, абліпілі роем клямкі. Напалоханыя менчукі, у сваю чаргу, атакавалі гардзікі цэнтрапітігіені і эпідэміягіті. Але там заімаюцца толькі тымі вусікамі, што маюць мэдyczнае значэнні, — крывасмокамі.

У Інстытуце заалогіі НАН Беларусі сказаў, што нічога наўзначенага ня відавочна. Падобныя вылеты назіраюцца штогод і не насяуть небясцьлекі. Аднак растлумачыць, чаму сё-

лета мурашак аж столькі мно-га, не змаглі. Маўляў, былі спрыяльныя ўмовы для размнажэння, «вінаваты» эм-пітатуры скочак. Як высь-ветлілася, у краіне сёньня няма навукоўца-спецыяліста па мурашках.

TH

Адкрываюць нумар аналізы сёнянішніх палітычных працэсаў — Уладзімера Машкевіча і Андрэя Ягорава «Перамога над ражымам або сымерць націй: дылема будучых прэзыдэнцічных выбараў» і палітычнага аглідальника *The International Herald Tribune* Ульяна Піфада «Што засталося ад Еўропейскай звязку?». Гэозд нумар — аналіз японскага палітолага Кімітакі Мацуяты і Фрэйм Лукашэнкі, якія пакалі папулюм з ажынаванай палітыкай.

Вітаў Сілікі крытыкуе апошнюю кніжку Аляксандра Фідяту, Даніла Жукоўскі — творчасць Барыса Пятровіча, амерыканскі

ПРЕЗЫДЕНТ-2006

Дэмакраты адолелі экватар

Працяг з старонкі 1.

«У кожнай вобласці ёсьць месцы, дзе іх правесці ня ўдасца, — напрыклад, ва Ўзьдзе, — прызнаеца намеснік старшыня Парты БНФ Віктар Івашкевіч. — Але я думаю, што 2/3 делегатаў мы выберам. Неўзабаве павінны прыйсці сходы ў Віцебску, Ворыні, Наваполацку, Полацку, Слуцку, Салігорску — гэта з буйных гарадоў», — тлумачыць ён.

Партыйная прыналежнасць делегатаў на сёняшнія выглядае так:

- АГП — 37;
- ПБНФ — 36;
- ПКБ — 23;
- БСДП (Г) (Казуін) — 6;
- «Малады фронт» — 5;
- Партыя працы — 4;
- БСДП (НГ) (Статкевіч) — 3;
- БСДГ — 1;
- КХП-БНФ — 1;

беспартыйныя актыўсты, прадпрымальнікі з «Герпэктывы» ды інш. — 34.

На мінулых выхадных сходы адбыліся ў Пастаўах і Лепелі.

На нядзельны сход дэмакратычнай грамадзкасці азёрнага краю сабраліся 26 чалавек. Перад імі выступілі давераны прадстаўнікі Аляксандра Мілікевіча Вінук Вячorka, кіраўнік віцебскіх абласціх арганізацій Партыі БНФ, АГП і БСДП (НГ) Кастусь Смолькаў, Алена Залеская й Аляксей Гаўруцік. Сход вёў знаныя краязнáўцы Міхась Гіль; у паседжаньні ўзў ўдзел легендарны змагар за незалежную Беларусь, візенг «ГУЛАГ» Антось Фурс.

Делегатамі на Кантрэс дэмакратычных сілаў ад Пастаўщыны шляхам таемнага альтэрнатыўнага галасавання выбраныя двоє сбюроў БСДП (Грамады).

Пасыя сходу В.Вячorka, сябар Сойму БНФ Аляксей Кавалец і мастак Але́сь Цыркуноў наведалі місціны, звязаныя з жыццём і творчасцю мастака й паўстанца 1863 году Альфрэду Ромеру. Яны ўпісанавалі й упрацоўвалі магілу сябра нацыянальна-вызвольных арганізацій, паўстанца 1863 году Фліярэяна Даноўскага ў Каралінаве, скульптурна надмогільне да якой уласнаруч зрабіў спадар Цыркуноў.

На лепельскіх сходах, які адбыўся ў прыватным доме, сабраліся мясцовыя дэмакратычныя дзеячы, актыўсты прадпрымальніцкага руху, сабры каманды дэмакратычных кандыдатаў на апошніх выбарах. Перад імі выступіў лідер ПКБ Сяргей Калянін, старшыня Парты БНФ В.Вячorka, намеснік старшыні АГП Аляксандар Дабравольскі. Прысутныя задалі гасцямі шмат вострых пытанняў пра стратэгію й тактыку аўтадынных дэмакратычных сілаў на пэрыяд да лета 2006 году, супольную платформу, дачыненіні з Расеяй.

У выніку таемнага галасавання сход выбраў сваімі делегатамі на Кантрэс дэмакратычных сілаў двух беспартыйных актыўистаў. Лепельская прадпрымальнікі пічора пачаставалі сабранных сёўжай сядавінай.

Аркадзь Шанскі

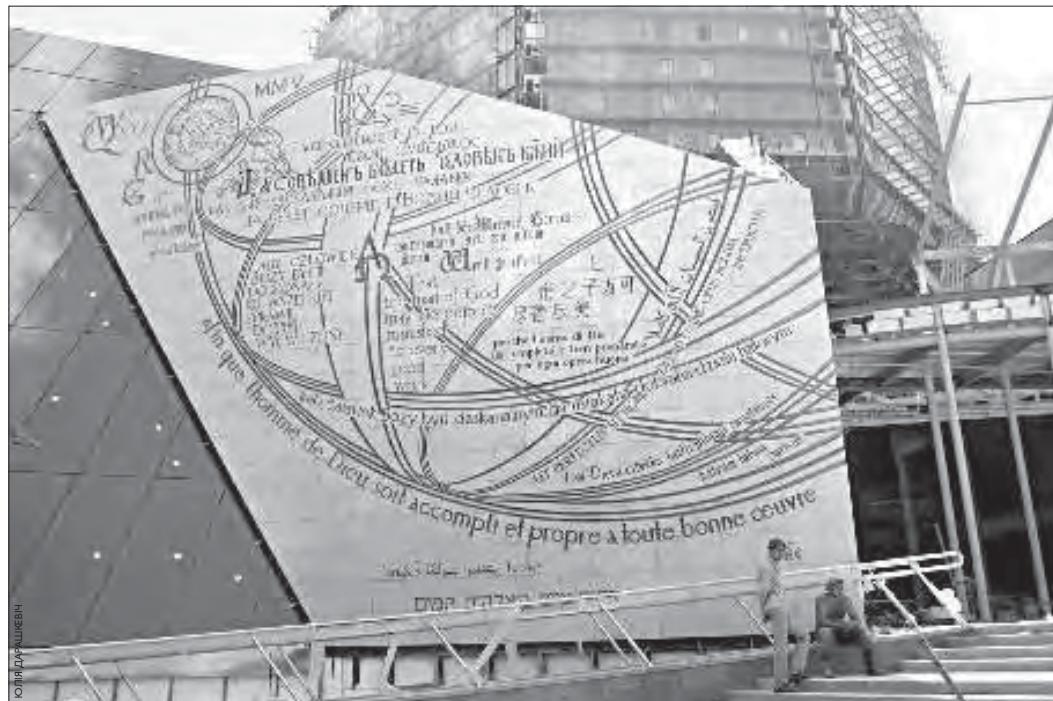
факты і камэнтары

Хто інтрыгуе на «Нямецкай хвалі»

Мяркую абсалютна неабходным зноў з'явіцца да тэмы будучай перадачы «Беларускія хронікі» на «Нямецкай хвалі» і яе мовы. У перадапошнім нумары «НН» (№27, 22 ліпеня 2005) старшыня ТБМ А.Трусаў выкладаў свой погляд на нежаданыне расейскай рэдакцыі радыё рабіць перадачу па-беларуску. Як высьветлілася, супраць яя толькі рэдакцыя.

26 ліпеня ў перадачы «Сутнасьць справы» расейскай «Нямецкай хвалі» прагучала гутарка аўтара перадачы Аляксандра Сакалова з А.Лябедзкам, С.Калікінам і журналістам М.Маркевічам. Аўтар і палітык завочна падлемізаваў з сп. Трусаўым як падпісанам ліста ТБМ на «Нямецкай хвалі», а таксама з сп. Маркевічам, які падтрымаў пазыцыю ТБМ.

Працяг на старонцы 15.

Аляксандраўская бібліятэка

Працяг з старонкі 1.

У бібліятэцы сапраўды будзе ўсе — нават бізнес-цэнтар з крамамі, галерэямі, канферэнціяліямі, рэстарацыямі, паркінгамі, саўнай і трэнажарамі. Згодна з новым штатным раскладам, у Нацыянальнай бібліятэцы будзе працаўцаў сама мемерыяльная тысяча чалавек.

Вакол пляніруецца разьбіць велізарны супэрпарк, што можа прымасця аднасовую піщу тысяч чалавек. Будзе тут і «Міні-Беларусь» з макетамі гарадоў і вёсак, і «Мазаіка съвету» зь церамікі-крандзелямі, сядзібнічнымі замкамі ды азіяцкімі садамі. Зымесціцца тут і канцэртны амфітэатар, і бульвары,

і відаць, трасы для лыжнікаў.

Шоў з адкрыццем бібліятэкі пярэйме эстафету суваткаваннямі двух пасыціўніцтвідзізмі сканчэніні вайны. Выключная падзея агульнасцяжыннага маштабу напіярэддзіні прэзыдэнцікі выbaraў. Хто сумніваецца ў тым, што чырвоную стужку перарожжа менавіта Лукашэнка? 1 студзеня — гэта зарана, а вось пад самыя выбары — то што трэба. Рыхтык як рымскі імпэратары сышпальці быўдаўцаў ўсё новыя, свае формулы.

Новы шыканы шматтраныкі бібліятэкі з паркамі, мэмарыяламі славутых беларускіх дзеячаў з пасыціўнікамі Скарьянам на чале стане новым цэнт-

рам новае сталіцы Беларусі.

Грошы на новую бібліятэку, будаўніцтва якой нібы завяршыцца, збираліся па ўсім свеце. Нават Садам Хусзін адпікадаваў пачак даляраў. А «добраахвотныя ахвэрванні» склалі даскаткова значную суму — 4,5 мільярды беларускіх рублёў, больш за 500 тысяч даляраў і калі 50 тысяч ёура. Німала, як не даўмелися нават у Маскве.

Пакуль урачыстае адкрыццё Нациянальнай бібліятэкі Беларусі плянуецца 1 верасня 2006 году. А дванаццаць дзін бібліятэчныя залі, у якіх змогуць працаваць аднасовасцю дзељы тысячи чытачоў, адчынняцца 1 студзеня 2007 году. Чакаецца, што будзе забясьпечаны й кампютарны доступ карыстальнікамі да фонду бібліятэкі, дзея чаго падпісаны дамовы з Кітаем на пастаўку аbstаліўання на суму 1 млн даляраў.

Стары будынак бібліятэкі, які быў задуманы 75 гадоў таму, якім гэтак ганарыўся Менск, дзе выгадаваліся пакаленіні нашых інгалінгаў, чакае новых гаспадароў.

Абавязковая дэкларацыя для ўсіх дзяржслужбоўцаў

У парламэнце разглядаецца праект зымненінні і дапаўненняў у некаторыя законы па пытаннях дэкларавання даходаў і мэмасці. У новым законапраекце прадугледжваецца

абавязковая штогодовая дэклараванне мэмасці і даходаў для ўсіх дзяржслужбоўцаў і кіраўнікоў дзяржарганізацій. Паводле думкі некаторых дэпутатаў, падобная практика павінна распаўсюджвацца і на пізгар кіраўнікоў прадпрыемстваў недзяржаўнай формы ўласнасці, што

атримліваючыя датыцы пі матэрыяльнную падтрымку ад дзяржавы.

Пэнсіянэр большае

За апошнія 15 гадоў колькасць пэнсіянэрў у Беларусі ў разы змянілася на 100 работнікаў павялічылася з 46 да 60 чалавек. Сёння ў Беларусі налічваецца 2,5

млн пэнсіянэрў. Такія лічбы былі агучаныя на нарадзе ў прэзыдэнта па пытаннях пэнсійнага забесьпячэння. Штогод на пінайшынны выдаткі расходуецца Br3 млрд.

Экстрапенная нумары з мабільника

Правілы набору нумароў экстрапенай данамогі для абсанэнтаў Velcom, MTC і

«БелСел» цяпер адноўляюцца. Праўда, яны не мадэлі мабільникаў, якія ўспрымнаюць двухзначныя нумары. Так, пасыя аднаведнага нумару службы неабходна набраць адну із дзін любяя лічбы. Для выліку «уткай» — 033 і 0333, мілицы — 022 і 0222, пажарнай службы — 011 і 0111. АГ; belta.by

Вораг народу

Расейскія ўлады ненавідзяць на столькі тэрор і тэрарыстаў, колькі журналістай, якія наважваюцца расказваць праўду аб яго прычынах. Артыкул Віталія Тараса.

Гістэрыя па-расейску

Дыпляматычны скандал паміж Беларусью й Польшчай на выкліку належнай увагі ў Расеі ні СМІ, ні МЗС, да якога спрабавала аплязуць Варшава. Затрымка з прыездам у Менск новага расейскага пасла Аляксандра Вышэйнікія, якога не спадабаліся Луканінку, таксама на выкліку кампніі тэрарыстаў расейскіх афіцыйных асобаў. Ну а тэма беларускіх звязкаў большасць расейскіх мас-мэдія не цікавіць даўно...

Інтэрв'ю на амерыканскім тэлевізіонным канале ABC, якое Шаміль Басаев даў карэспандэнту расейскай службы «Радыё Свабода» Андрэю Бабіцкаму ў начных этары, выклікала гнеўную рэакцыю расейскага замежнапалітычнага ведомства ў форме адмывовай заявы. У пятніцу 29 ліпеня больша частка галоўной інфармацыйнай праграммы канала РТР «Весткі» была прысьвачана асудженню паказу інтэрв'ю тэрарыста.

Здавалася б, адсутнасць рэакцыі Масквы на неёўрапейскія падвойныя партызы ў дачыненіі да Польшчы і амаль гістэрычная рэакцыя на зъяўленні ў амерыканскім тэлеэтары Басаева можна калі не апраўдаць, то зразумець. Прынамсі, на гэту разлічвалі арганізаторы пропагандысцкай кампаніі, якую адразу падхапілі беларускія афіцыйныя СМІ. Басаеву прысьвачаюць арганізаціям многіх тэррактаў — у тым ліку заход тэатру на Дубровы ў Маскве і Беларусі, дзе ў вінкі пітруму захопленай ваяўнікамі школы загінулі 330 чалавек, у тым ліку 186 дзяцей. А Бабіцкі, карэспандэнт радиё «Свабода» ў Празе, такім чынам адразу ператварыўся ў несумленнага журналіста, здрадніка ды памагатага тэрарыстау.

Боязь праўды

Праўда, пераканаўчымі доказамі дачыненіі Басаева да злачынстваў ў Беларусі расейская прокуратура ды іншыя органы ўлады сябе не абіяжваюць. Яны спасылаюцца на... тэрарыста Нурлаева, які цяпер адзін адказвае ў судзе за ёсць, што адбылося

гэтым асесцінскім мястечку амаль год таму. А гаворачы пра Бабіцкага, расейская калегі іншых усе разам забыліся на тое, што некалькімі гадамі раней — задобу да Дубровы ў Беларусі — ФСБ учынила супрацьдуную правакацію супраць журналіста. Спачатку абясцілі, быццам «чэхістамі» вызвалілі Бабіцкага з рук «чачнінскіх бандытав», а потым — быццам ён зынк пры тымнічных акаічніцах. Тым часам яго «прасавалі» ў лягеры для ўшакочу, трымалі яго да ягону сям'ю пад страшнім псыхалагічнымі піскамі. І толькі рэзкія праўсты замежных журналістаў і палітыкі вымусілі расейскія ўлады выпусціць карэспандэнта на волю... Тады за сваіт карэспандэнта заступілася кіраўніцтва радыё «Свабода», для якога Бабіцкі рабіў ропартажы, пачынаючы з першай чачненскай вайны. Ціперашня інтэрв'ю, запісаное ў гарах Каўказу, кіраўніцтва радыё ў эфір выдаць не наважылася. Відаць, збаялася абінавачаныя Масквы ў патураны тэрарызму.

Кампанія ABC падобных комплексаў ні мае. Вядучыя праграммы «Найтлайн» напачатку нагадаў слухачам, хто такі Басаев — «адзін з самых небісплечных тэрарыстаў у сусвете, лідар чачненскіх падстанцаў, галоўны вораг Расеі, за галаву якога прызначана ўзнагарода ў 10 млн. даляраў».

Расейскі бок усяляк спрабаваў іншаподыбную выхаду інтэрв'ю ў эфір «ABC News» прыняла раптанные праінтараўство дадавы пасольства Расеі супраць паказу інтэрв'ю. «Свамі дзеяньнямі «ABC News» дманструе абуральную пагарду да ўсіх стандарттаў адказнага журналісткі, якія пасольства ў Вашынгтоне. Пра стандарты журналісткі гаворка яшчэ наперадзе.

Двойныя стандарты Расеі

Што ж да прынятых на ўсім пылізваным сусвете стандарттаў, то ўменшаваць ў програме палітыку незалежных мас-мэдія іншых краін не прыходзіла ў галаву нават савецкім кіраўнікам. Адзінае, што яны маглі супрацівластаваць заходній пропаганде і што супраўды рабілі, — гэта глупышы замежных «радыёгэлгасіў». Такое ўражананне, што, разгроміўшы свае незалежныя тэлеканалы, паставіўшы на калені незалежную прэсу да прылашчыўшы асобных журналістаў, ціперашня расейскае кіраўніцтва віршила паспрабаваць «паставіць на месца» заходнюю прэсу. Не атрымалася.

Зразумела, фэльдфебельскім манерам, якім так хутка навучыліся расейскія ўлады ў Беларусі, надаючы высакародныя матывы. Барацьба з міжнародным тэрорызмам — што можа больш адп-

PHOTO BY M. MEDVET

вядаль чалавечым каптойнасьцю! Праўда, нешта не чуваць, каб Масква была ўстурбаваная тым, каб, напрыклад, дапамагчы Міжнароднаму трывалому ў Газе знайсці Караджыча Ільдзіча, на сумленныя якіх тысячы жыхароў мусульман Срэбраницы. Што ўжо казаць пра чачніц, жыхары якіх увогуле нічога не вартыя... Прынамсі, такая лёгіка прысутнічае ў развагах расейскіх афіцыйных асобаў і дэпутатаў у тэрарызму.

А пі можна, дарэчы, прыгадаць здзінцаў, хто такі Басаев — «адзін з самых небісплечных тэрарыстаў у сусвете, лідар чачненскіх падстанцаў, галоўны вораг Расеі, за галаву якога прызначана ўзнагарода ў 10 млн. даляраў».

Аднакоўшчына ў расейскіх падстанцаў іншых краін, якія пасольства ў галіне антытэрору Ісаак Штэрн, і нікто іншы не пазабавіць, але які прыцягнуць увагу грамадства да беловых крокап сучаснасці. Толькі так грамадзства можа вылечыцца ад самых страшных праблем — не адварочваючыся але пільна ўгляджаючыся, спрабуючы зразумець саміх сутнасці. У тым ліку праблему тэроризму. Аксіёма? Не для ўсіх.

Генпрокуратура Расеі афіцыйна прызнала факт выкарыстання ў Беларусі танкаў і ручныя агнімётаў аўтамагнага выбуху.

Прадстаўнік ўлады настойваючы на тым, што выкарыстаныя агнімёты не маглі выклікаць пажар.

Пацярпелыя ад тэракту ў Беларусі падчас суду над тэрарыстам «Нурлаевым»

Кулаевым (на фота) раз за разом патаралі ў сваіх паказаннях, што пры штурме школы №1 віцкайскіх дэпутатаў агнімёты «Чмель» і цяжкую тэхніку, у прыватнасці танкі.

Пракуратура палічыла за лепшае нічога не гаварыць пра фазу штурму, падчас якой былі ўжыты агнімёты, — былі ў гэты час у школе закладнікі ці не. Съведкі, што выступалі на судзе за Уладзіміра Кулава, паказвалі, што стральба з танкаў была ў той момант, калі яны ляжали на падлозе спартзалі.

Пракуратура настойвае, што стральба па школе з агнімёта «Чмель» РПО-А. Літара «А» паказвае на тое, што ў агнімёта прымяняецца заряд тэрмабарычнага дзеяньня, гэта значыць такі, які выклікае аўтамагнага выбуху, што звычайна ўсё ў памішканіі аўтама да 90 кубічных метраў.

сама яны крычалі пра газ, якім кіраваўся спінцын на Дубровы, — газ, якога нібыта не было, а калі й быў, дык нікто не атруціўся, а калі й атруціўся — дык гэта прыимальная страты...

А можа быць, вось гэта пытатва выклікала інэрвовую рэакцыю: «Так. Дзеці не вінаваты. Але адказніцаў ляжыць на ўсей расейскай нацыі?» Ці гэта: «Калі вайна на дойдзе да кожнага з іх, у Чачні гэта ніколі не скончыцца». На пытанні, ці можа патараліца трагедыя ў Беларусі, Басаев адказвае: «Канечно. Пакуль будзе працягвацца генацыд у Чачні, пакуль гэта разыня на спыніцца, усё можа здарыцца».

«У Чачні я выкарыстоўваю мэты, якія зьяўляюцца разумнымі і прыимальнымі. Ні я, ні маєджаеды не забівалі дзяцей. Ні тут, ні там. Не было забойстваў», — кажа Басаев. «Мана!» — кричыць расейскія праукоры. Гэтак-

Саюз труса і ўдава

Працяг са старонкі I.

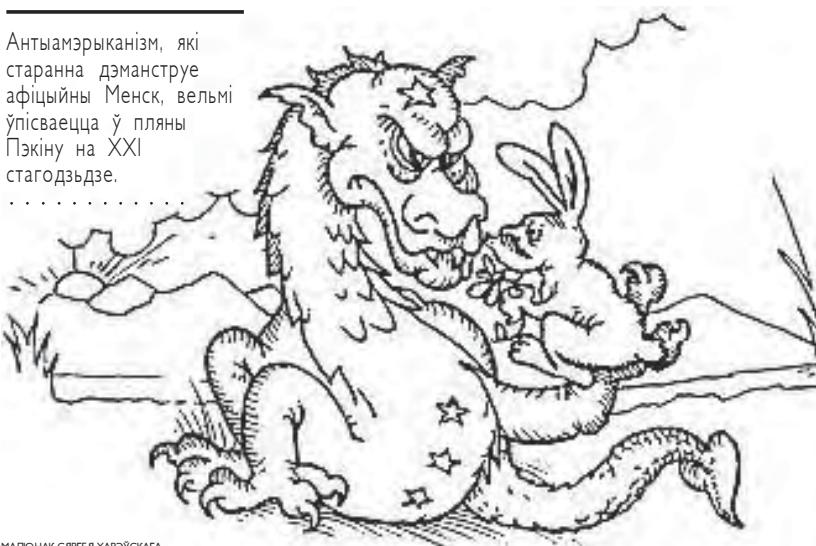
Беларуска-кітайскі палітычны дыялог захоўвае інтэнсіўнасць. Працягнуты ў апошнія гады абмен штатлікамі візітамі дэлегацый самага рэзідэнта ўзроўню службы пацвярджаючыем далейшага пашырэння дачыненняў з КНР.

Ёсьць падставы меркаваць, што ў найбліжэйшы час кітайская тэма будзе займаць у кіраўніцтве Беларусі ня меншэ месца за расейскую. Кантакты рэзідэнта ўзроўню, не гаворачы ўжо пра найвышэйшы, з краінамі Еўропы і ЗША аказаўся ў замроханым стаНЕ. Таму чацверты — а ў якасці кіраўніка краіны трэці на ліку — візит Лукашэнкі ў Кітай абяцае быць цікавым.

Асабліва ў кантэксьце збліжэння Рэспублікі Кітай, якое адбылося на фоне авбастрэнны амэрыкано-кітайскіх дачыненняў. Дайшоў нават да заявы кітайскага генэрала пра гатоўнасць ужыць ядзерную зброянную супраць ЗША і зынчыць 200 амэрыканскіх гародоў. Кітай сапраўдна ў стаНЕ гэтага зрабіць. І гэтая заява стала для амэрыканцаў шокам. Той амтыамэрыканец, які так старана дэманструе стратэгічныя саюзныя Масквы ў асобе афіцыяльнага Менску, вельмі нават упісваецца ў пляны Пэкіну на ХХІ ст. Безагляднае імкненне менскіх стратэгаў зліцца ў амтыамэрыканскім экстазе часам нават неіх міжвой нагадвае паводзіны камуністычнай Альбаніі — некалі вернага саюзініка Кітая ў Еўропе 1960-х. Тады Тыран нават адгукнулася на пляны Пэкіну размысляць на тэрыторыі краіны кітайскай ракеты. Сёньня кітайская экспансія на ўсходзе ў кантынэнце ажыццяўляецца перасадкай на тэрыторыі таварамі рынку краін Еўрапа-саузу. Усё больш кітайская экспансія заканічаецца і краінамі СНД.

Пяці год таму з афіцыйным візітам у Менску знаходзіўся пі-першыні старшыня Кітайскай Народнай Рэспублікі Ху Цзіньтао, які ўжо тады належаў да найвышэйшага кіраўніцтва краіны, у 2001 годзе — тагачасны кіраўнік дзяржавы Цзян Цзэмін. Гэтыя візіты сталі пікам узаемадносін Беларусі з Кітаем. Высыгваліся, што Беларусь і КНР займаюць па-

Амтыамэрыканізм, які старана дэманструе афіцыяльні Менск, вельмі ўпісваецца ў пляны Пэкіну на ХХІ стагоддзя.

МАЛЮНАК СЕРГЕЯ ХАРАЙУСКАГА

днобны пазыцыі па асноўных міжнародных праблемах. Многія назіральнікі адзначаюць правамернасць афіцыяльнага тэзісу пра вялікі посьпех беларускага кіраўніцтва ў супрацоўніцтве з Кітаем на палітычнай сферы. А вось што да эканомічнай, дык па-куль ніводзін з вядомых сумесных праектаў не дазволіў гаварыць пра нейкі посьпех.

Вярнуўшыся з апошнім паездкі ў КНР, якой кітайскі бок афіцыйным візітам не называе, а лічыць «прыынкам» беларускага прэзыдента па дарозе з В'етнаму ў Распубліку Кіроя», А.Лукашэнка згадаў пра дасягнутыя дамоўленасці са сварэніем СП у галіне тэлекамунікацый і, у прыватнасці, выпуску тэлевізараў на віцебскім «Біцзы». З таго часу так нічога і не чуваецца пра гэтую ініцыятыву.

Ужо не адзін год Міністэрства прамысловасці і БелАЗ відуль перамовы па пытаннях, звязанных з арганізацыйнай зборачнай вытворчасцю кітайскіх самакіскідай у Кітаі. Працягаюць культиваванію надзеі, што ўрад КНР, магчыма, нададзіць гэтаму СП статус «бактэ» спэцыялізаваным. Але ў Кітаі ўжо збораюцца досьледныя ўзоры беларускіх машын. Вельмі нечакана прагучалі нядай-

нія прызнаныні гендырэктара БелАЗу пра тое, што канкурэнтно беларускай прадукцыі на рынку збыту сеіння складаюць кітайскія вытворцы. Гэта яшчэ разом з міжвой размозу на розных уроўнях паміж саюзінікамі. Відзначочна, для таго каб неяк «разрушаваць» суплаўці з беларускай прадукцыяй у Кітаі, і буй назначаны на паслом у Пэкіне быў міністар прамысловасці таварыш Харалі. Прауда, з часу гэтых негалосных расейска-беларускіх спрэчак пра пастаўку ў Паднебесную кітайскія спэцыялісты ўжо пасыпелі «вымаскатку» усе цікавыя для сябе тэхналёгі і страціць колішні інтарэс да адпаведных беларускіх прадырэметаў. Затое захоўваецца запікаўленасць на навучаныні кітайскіх курсантаў у Ваеннаі акаадэміі ў Менску. Паводле некаторых звестак, у асноўніх іх вучыца пракацаваць на комплексах СПА.

Па дарозе ў Пэкін ці назад, відаць, Лукашэнка наведае ўзбечкін. Перыядично з'яўляюцца інфармацыя пра такія намеры. Паслы кірававаюць бойні ў Аньдзіжане і шараханьні ў Захадзе на Ўсход напалоханы аранжавымі рэвалюцыйні прападобнікамі правіцель Крамля ўсё-такі пайпоў на збліжэнне з

нікам у Рэспубліцы сунесныя абаронныя заказы і спадчына дасягненняў саўецкага ВПК. Непарызмены і нават скандальны, што ўзўпікалі, рабіліся прадметам сур'ёзных размозу на розных уроўнях паміж саюзінікамі. Відзначочна, для таго каб неяк «разрушаваць» суплаўці з беларускай прадукцыяй у Кітаі, і буй назначаны на паслом у Пэкіне быў міністар прамыловасці таварыш Харалі. Прауда, з часу гэтых негалосных расейска-беларускіх спрэчак пра пастаўку ў Паднебесную кітайскія спэцыялісты ўжо пасыпелі «вымаскатку» усе цікавыя для сябе тэхналёгі і страціць колішні інтарэс да адпаведных беларускіх прадырэметаў. Затое захоўваецца запікаўленасць на навучаныні кітайскіх курсантаў у Ваеннаі акаадэміі ў Менску. Паводле некаторых звестак, у асноўніх іх вучыца пракацаваць на комплексах СПА.

Па дарозе ў Пэкін ці назад, відаць, Лукашэнка наведае ўзбечкін. Перыядично з'яўляюцца інфармацыя пра такія намеры. Паслы кірававаюць бойні ў Аньдзіжане і шараханьні ў Захадзе на Ўсход напалоханы аранжавымі рэвалюцыйні прападобнікамі правіцель Крамля ўсё-такі пайпоў на збліжэнне з

Кітаем. Усё часцей у экспарце «кітайскі» абавязаваючыя ЗША. І ўзбечкі кіраўнік Карымаў таксама заручыўся падтрымкай Кітая. Толькі пасыля ўзгараў на паклон у Москву. Такія зрухи палітычных акцэнтаў і сталіся адной з прычын прыняція заявы Шанхайскай арганізацыі супрацоўніцтва (ШАС) пра неабходнасць вываду амэрыканскіх баз з Цэнтральнай Азіі. Як вядома, кіруючыя духам гэтай заявы, Узбекістан ужо прайнфармаваў амэрыканцаў аб неабходнасці ім пакінуць краіну пра пагоду. Ініцыятарамі гэтага гэтага заявы ШАС заходняя назіральнікі называюць расейскага прэзыдэнта Уладзімера Пуціна і яго кітайскага колегу Ху Цзіньтао.

Расей робіцца найбуйнейшым падстапішчыком энэргаргурсаў даў узбечкіні ў Кітая і адмовіца ад гэтага практична ўжо ня можа. Ёсьць магутнасць лобі ў ВЛК і нафтавае лобі ўнутры Рэспублікі, якое праводзіць гэту палітыку. У разычыці гэтага разычыція рухаецца і Беларусь са сваім кіраўніцтвам і эканамічным патэнцыялам. Можна чацверы, што падчас сваіх візітаў у Кітай і Узбекістан кіраўнік Беларусі зробіць гучныя заявы пра сваі бачанні сумесных паслом у Пэкіне.

На думку непрымырмага крытыка пущінскага рэжыму палітыка Андрэя Піянкоўскага, шанхайская гульня цікаваць, што падчас сваіх візітаў у Кітай і Узбекістан кіраўнік Беларусі зробіць гучныя заявы пра сваі бачанні сумесных паслом у Пэкіне.

На думку непрымырмага крытыка пущінскага рэжыму палітыка Андрэя Піянкоўскага, шанхайская гульня цікаваць, што падчас сваіх візітаў у Кітай і Узбекістан кіраўнік Беларусі зробіць гучныя заявы пра сваі бачанні сумесных паслом у Пэкіне.

На думку непрымырмага крытыка пущінскага рэжыму палітыка Андрэя Піянкоўскага, шанхайская гульня цікаваць, што падчас сваіх візітаў у Кітай і Узбекістан кіраўнік Беларусі зробіць гучныя заявы пра сваі бачанні сумесных паслом у Пэкіне.

На думку непрымырмага крытыка пущінскага рэжыму палітыка Андрэя Піянкоўскага, шанхайская гульня цікаваць, што падчас сваіх візітаў у Кітай і Узбекістан кіраўнік Беларусі зробіць гучныя заявы пра сваі бачанні сумесных паслом у Пэкіне.

На думку непрымырмага крытыка пущінскага рэжыму палітыка Андрэя Піянкоўскага, шанхайская гульня цікаваць, што падчас сваіх візітаў у Кітай і Узбекістан кіраўнік Беларусі зробіць гучныя заявы пра сваі бачанні сумесных паслом у Пэкіне.

ГАСПАДАРКА СЦІСЛА

Вайна банкаў

Страва «Джэм-банку» пе-рададзеная ў Вільні ў гаспадарчы суд. Банк патрабуе адміністрацыі дзеяльны часовай адміністрацыі, уведзенай у ім Нацыянальным банкам. «Джэм-банку» лічыць, што зрабіўся ахвярай ропрэсіі з боку дзяржавы.

Мэталургія пры грашах

Міністэрства статыстыкі і аналізу падпічыла, што самыя вялікія сараднікі заробак маюць тыя, хто падае на падпрыемствах чорнай металургіі, — Відз'ят 947 тыс.

«Нафтавікі» атрымліваюць

918 тыс., «хімікі» — 723 тыс. Нафінені

атрымліваюць тыя, хто

працуе ў швейнай

промысловасці, — 284 тыс.

Агротнае кампенсацыя

Прэзыдэнцкім указам

пазбаўленыя сплатнанія

мінта ўзвезены ў краіну

сродкі аховы расылі.

Сельскагаспадарчыя

падпрыемствы, якія селета

ўжо набылі ўзмой атруту

для насякомых, атрымаюць

кампенсацыю — на гэтыя

міты з бюджету выдзелена

Віллі млрд. Летасць у

Беларусь было ўзвезена

сродкі аховы расылі на

суму каля \$22 млн.

Цыгарэтныя праблемы

Міністэрства гандлю

прапанавала павысіць квоту

на ўвоз тютуневых вырабаў

на 500 млн цыгарэт.

Сёлета яна была зняжана з 3,6 да 2

млрд цыгарэт, аднак

айтынныя вырабы пакуль

ня здолены сваімі сіламі

імпарту якіхніх цыгарэт.

«Philip Morris» ужо вядзе

перамовы з гардзенскай

фабрыкай «Неман» па

арганізацыі вытворчасці ў

Беларусі сваіх цыгаротных

брэндаў, у тым ліку

закамітата «L&M», імпарт

іхага ў нашу краіну

спынены.

МТЗ у Туркмэністан

МТЗ заключыў дамову на

пастаўку ў Туркмэністан

тысачы трактараў. Сума

кантракту — \$18,6 млн.

Партнёр МТЗ — асацыяцыя

«Туркмэнсільгастрохімат».

У плянах — прадаваць у

Туркмэністан штогод дзяўзе

тыс. трактараў, тысачу

грузавікоў «МАЗ» да 500

кар'ерных БелАЗаў.

Эканомная цэгla

Менскі завод будматэрыялаў да канца

году інвестуе Br8,3 млрд у

энергетычныя

тэхналёгі. Падпрыемства

найдзедзе ў чэскай фірмы

«Tedom S.R.O.»

газапоршневыя агрэгаты,

якія будзець выкарыстоўвацца

для атрымання энергіі на

вытворчасць цэглы і

плітак. Планируе, што

эканомія дазволіць

атрымліваць \$1 млн

дадатковага прыбытку ў год.

АК, АФН

КУРСЫ ВАЛЮТ

на 4 жніўня:

1 амэрыканскі далаў —

2 149 рублёў.

1 зўра — 2 631,45 рубля.

1 латвійскі лат — 3 781,12.

1 літоўскі літ — 762,08.

1 польскі злоты — 645,26.

1 расейскі рубель —

75,13.

1 украінскія гривна —

428,91.

Паводле Нацбанку

Эміграцыя, хімія, зона, куля

Мікола Статкевіч лічыць прысуд ня самым цяжкім варыянтам.

«Пасъль апошняга беларускага рэфэрэндуму, падзеяў ў Ўкраіне я для сябе бачу чатыры шляхі, — прамовіў Статкевіч да журналісту ды сябру на партні, якія сабраліся 29 ліпеня ў офісе, каб праводзіць яго. — Першы — гэта эміграцыя, я яго адразу адкідаю, бо я ніколі ня здраджаю

ні сваім ідэалам, ні сваім сябрам. Другі шлях — хімія, трэці — зона, чацверты — куля. З тых трох, што засталіся, я іду па лёгкім варыянце. Пакуль што».

Спачатку Міколу Статкевіча разьмеркалі ў Крупкі,райцэнтар на паўночны ўсход ад Менску, аднак я стары бацька напісаў заяву з просьбай разьмеркаўца сына бліжэй да месца свайго жыхарства. Такім чынам, лідэр Эўрапейскай кааліцыі

быў накіраваны ў Баранавічы, дзе мае правесці два гады.

Павал Севярынец, таксама асуджаны да амансканіяня волі, знаходзіцца ў Віцебску пад наглядам міліцыі. У яго ўжо сканфіскавалі пашпарт і вайсковы білет. На 2 жніўня месца, дзе Севярынец будзе адбываць пакараньне, яшчэ не было вызначанае.

АК

**Баранавічы
робяцца
беларускім
Шушанскім**

Ужо другі палітычны лідэр будзе адбываць пакаранье ў Баранавічах. Будынак з белай цэглы толькі напалову з кратамі на вокнах не пасыпець ящчэ забыцца на намеснікі старшыні Парты БНФ, тагачасна рэдактара газеты «Рабочы» Віктара Іванкевіча.

Камяница падзелена напалам. У адной частцы знаходзіцца «хімія», у другой — звычайні рабочы інтэрнат.

Статкевіча прывезлы на машыне знаёмыя. Напачатку ён правёў шраг сустреч з чальцомі свайго партні ды журнналістамі і толькі пасля накіраваўся да папрачай установы адкрытага тыпу №2.

На ганку яго ўжо чакалі два дзесяткі журналістаў, партніраў і грамадзкіх дзеячяў. Акрамя бацькі, Статкевіч мае ў горадзе шмат сваякоў і пачленікаў, таму начувашца адзіному ня будзе.

Паводле слоў палітика, ягонае пранакіраваньне ў Баранавічы звязана з тым, што тут спэцслужбам будзе лепш за ім назіраць, да таго ж яны папрактыковалі ўжо тут на Іванкевічу. Таму просьба «адправіць» яго бліжэй да старшыні бацькі, відаць, прыйшла даслабоды наверсе.

Паводле слоў Статкевіча-малодшага, ягонай жонцы фу Камітэце выкананыя пакараньнікі сказалі, што калі я ня буду ўдзельнічыць па палітычным жыццю, то праз год мене могуць адпустыці дадому. Але ад грамадзкага жыцця я ўхіляца ня буду».

Пасля падзядзіны сустречы да людзей, што сабраліся на ганку, падышлі трох міліцыянераў і запыталі, што гэта за несанкцыянаваны мітынг. Пасля, разбраўшыся, накіраваліся Статкевічам у будынак, які сама меней на год зрабіўся ягоным домам.

З панізделка ён пачаў пушкаў працу. У прыватных установах уладкаўца на працу пакуль не дазваляюць.

Руслан Равіка, Баранавічы

СЪЦІСЛА

Справа Клімава спыненая

Справа **Андрэя Клімава** па паклёпе ў абрэзе прэзыдэнта (арт. 368 і 367 КК) спыненая 22 ліпеня. Дзяржкабінейваўца **Ліліна Ліцівінок** папрасіла Першамайскі суд Менску спыніць справу «у адпаведнасці з арт. 87 КК і ч. 1 арт. 30 КПК». Арт. 87 прадугледжвае спыненне справы, калі «на час разгляду справы ў судзе праз зъмену абстаноўкі учыненая аўбінаваўчаным дзэйнайне страціла характар небясьпечнага».

Суполку РЭП не рэгіструюць

Адміністрацыя РУП «Кантактуртэрская бюро дакладнага электроннага машынабудаванья» оптыка-механічнага абстаўлівання 15 чэрвеня адклікала юрадычны юрардас старшыня суполкі **Igor Komplik** даведаўшыся 30 чэрвеня, атрымаўшы палірэзданье ад адміністрацыі Ленінскага раёну Менску. Прафсаюз РЭП падрыхтаваў зварот у Міністэрстваўлю «Мінпромінвест» і канцэрну «Плінтар», куды ўваходзіць КБДЭМ ОМА.

Ператрус у Пінску

У Пінску 26 ліпеня затрымалі актыўіста АГП **Сыцлана Новасільчана**: міліцыянты правялі вобшук яго машынай, заліўшы, што там могуць быць наркотыкі. Знайшлі газеты й бюлетэні, прысьвечаныя будучай выбарчай кампаніі, і склалі пратакол за распавяджанне выданняў у зоне падзяленнем закону.

Суткі за Дзень незалежнасці

У Шчучыні 26 ліпеня ўвечары затрымалі намесніка старшыні СПБ **Юзафа Пажэцкага**, актыўіста СПБ **Мечыслава Яскевіча** і рэдактара часопісу «Magazyn Polski» **Андрэя Пачобута**. Іх аўбінаваўці ўзведзе ў несанкцыянаванай акцыі ў Шчучыні 3 ліпеня: там адбываўся канцэрт у гонар Дня незалежнасці, арганізаваны мясцовай філіяй СПБ.

Пачобута асудзілі на 15 сутак арышту, Пажэцкага й Яскевіча — на 10 кожнага.

Штраф за летнік

26 ліпеня ў моладзевы летнік на базе адпачынку «Белое возера» (Берасцейскі раён) прыбыл 5 міліцыянтаў і 6 чалавек з цыwilным: яны правяралі «паштэрнікі рэжыму» ў памежнай зоне ва ўдзельнікі «Сіміна», арганізаванага пры спрынты фонду Эбэрта. На актыўісту БСДП (Г) **Igoras Maslouškaga**, Валянціна Лазарэнка, дзялітатку Бела-арэскага гарсавету **Натальлю Акаронкі** і трох грамадзян Украіны склалі пратаколы за правадзенне несанкцыянаванага сходу.

Пераслед за «Салідарнасць»

Дырэктар ААТ «Заслаўесіўдрів» Аляксандар Селянінав 27 ліпеня адхіліў ад працы начальніка гідрагеалогічнага аддзелу, актыўісткі Свабоднага прафсаюзу Беларускага **Уладзімера Краско**, студэнты **Віталь Коўч і Юры Аслеавіч**, якія распашындухвалі друкаваныя выданія. На затрыманых склалі пратаколы за парушэнне правілава заходжаньня ў памежнай зоне.

Кампэнсация за прагул

Дырэкцыя Гомельскага абласнога краязнаўчага музею 29 ліпеня пададзіла пагадненне са звольненай супрацоўніцай, актыўісткай грамадзкага руху «Разам» **Марыя Багданавіч**: ёй выплацяць двухмесачны заробак за вымушаныя праzug і змененіч фармулёўкі прычыны звольнення. У траўні ёе звольнілі за «ксістэмна-невікананыя службоўых абавязкаў без паважных прычын».

«Зуброўцаў» цісніць

27 ліпеня міліцыянты правялі ператрус у кватэрах бацькоў і брата **Сяргея Скрабца**. У **Аляксандра Скребца**, брата палітвязня, канфіскавалі сыстэмы блёк да камп'ютара.

У Знайчыце забралі тэлевізар...

Судовыя выканаўцы забралі 27 ліпеня тэлевізар «Гарызонту» на дзяяўліце **Віктара Гаве**. Савету XIII скликанія **Паўла Знайчы**. Гэта кампенсацыя за штраф, які Знайчы адмаяўляе плаціць, — па падатковай інспекцыі на яго наклапа штраф за нездэяланыя 30 далаўраў прыбыту, але эксп-дзяяўлут мяр-

куе, што адбыліся грубыя парушэнні заканадаўства.

...а ў Севярынца — пашпарт

У **Паўла Севярынца** 27 ліпеня забралі пашпарт і вайсковы білет — перад адсылкай на «хімію». Асуджаны разам з ім **Мікола Статкевіч** 29 ліпеня выпраўляўся да месца пакараньня — у Баранавічы, якія жыве ў бацькі.

Затрыманы на Берасцейшчыне

У вёсцы **Знаменка** (Дубровы) Берасцейскага раёну 27 ліпеня затрымалі сябры ПБНФ настаянік **Уладзімер Краско**, студэнты **Віталь Коўч і Юры Аслеавіч**, якія распашындухвалі друкаваныя выданія. На затрыманых склалі пратаколы за парушэнне правілава заходжаньня ў памежнай зоне.

Кампэнсация за прагул

Дырэкцыя Гомельскага абласнога краязнаўчага музею 29 ліпеня пададзіла пагадненне са звольненай супрацоўніцай, актыўісткай грамадзкага руху «Разам» **Марыя Багданавіч**: ёй выплацяць двухмесачны заробак за вымушаныя праzug і змененіч фармулёўкі прычыны звольнення. У траўні ёе звольнілі за «ксістэмна-невікананыя службоўых абавязкаў без паважных прычын».

«Зуброўцаў» цісніць

27 ліпеня на дэвяцых кватэрах магілёўскага актыўіста незадрэгістратарнай арганізацыі «Зубр» **Валадара Цурнавава** звязаўся ўзростны адпакоўнік **Анатоль Сафонава** прыходзіць «зубагтарыцца» зь яго. Актыўістка міліцыянты выявілі «выявы й карыкатуры прэзыдэнта». Целятапуны сыштварджаюць, што меў скананую перадвігарную ўётку **Лукашэнка** 1994 г.

зельнікі сямінару завезлы ў аддзяленыне для высыяльнення асобы, хоць многія мелі з сабой пашпарты. Мінай не знойшлі, затое канфіскавалі чатыры зоркі «кыпадковыя прэзыдэнты».

Затрыманыне ў Докшицах

У Докшицах 30 ліпеня былі затрыманыя старшыні ПБНФ **Вінцук Вічорка** і актыўіст партыі **Аліксей Кавалец**: іх аўбінаваці ў растасці дадрукаваныя прадукцыі. Паколькі ў іх быў толькі зарэгістраваны выданін, праць трох гадзін ўсіх звады.

Барысаўскі футболь

У Барысаўзе 30 ліпеня былі затрыманыя чатыры актыўісты моладзевых арганізацій, што ўдзельнічалі ў футбольным турніры «Кубак Незалежнасці»: у іх звязаўжалі бел-чырвона-белыя сцягі. На Алесі Гігелі склалі пратакол.

Завадзкі адмовілі

Святлане Завадзкай I жніўня ў праукратуры Цэнтральнага раёну Менску адмовілі ў завадзкіні прызначаныя права на факты звініці, бо «не было звязаныя падставі». Акцыя салідарнасці з Завадзкай у Менску была перавана менскім АМАПам.

Папярэджаныне ў Мазыры

У праукратуры Мазыра **Уладзімер Целепуну** звязаўжалі незадрэгістратарнага прападарончага цэнтра «Вісна» 27 ліпеня вынеслы афіцыйнае папярэджаныне аб нездапушчанасці парушэнні артыкулаў 367, 368 КК (абраза гонару і годнасці прэзыдэнта). У ягоным камп'ютары міліцыянты выявілі «выявы й карыкатуры прэзыдэнта». Целятапуны сыштварджаюць, што меў скананую перадвігарную ўётку **Лукашэнка** 1994 г.

Скребца перавезлы ў Менск

2 жніўня Сяргей Скребца дастаўлі ў Менск. Вагон з артыўістамі ехалі ў Берасцьца да Менску пачыніць, пры гэтым трох сутак вагон стаяў у Баранавічах.

ASH

Андрэй Прыгунов

Выходнымі ў Строчыцах пад Менскам адбылася імпрэза, прысьвеченая 200-годзьдзю з дня нараджэння Ганса Хрысьціяна Андэрсэна. Адзначалі яго ўдзельнікі сэмінару саламянага настацтва. Іны атачылі сябе пэрсанажамі казак Андэрсэна, звязанымі з саломы.

Вяртанье ў Залесьсе

Той, хто хоць раз пачуў п'чым-ла «Развітанье з Радзімай» Міхала Клеафаса Агінскага, не забудзе яго ніколі. І той, хто аднойчы завітай Залесьсе, што на Смургонічыне, дзе знаміты кампазітар напісаў свой геніальны твор — верніца сюды абавязкова. Да вялізных ліпіі і клёну старога парку, возера з млыном і палацу... Тут жыве дух старадобrий Заходній Беларусі, яе гонару, годнасці і пляхлетва. Дыхацца тут вальней!

Апошні дзень ліпеня. Сыпка на мяжы з вар'ягтвам. Маёнтак-музей Агінскага чарговы раз прымае гасцей. Ставіцца спектакль «Фантазія лія-мінор». У Драздова.

Адна справа — глядзець п'есу ў сценках тэатру, зусім іншая — перанесені ў дзесяніне ў будынак XIX ст. Хоць і ўзынкае пэраг цік-

касціяй: непрыстасавана памішканыне, прыблізіцца з гукам і сывятлом. Усё ж Менскі абласны драматычны тэатар рапшыўся на такую «авантuru». Гэ не дарма!.. У залескім маёнтку прысутнічае энгрэйтка, аўра мінульных часоў: сцежкамі стародуўня парку хадзіў сам Міхал Клеафас, думаючы пра мунаў старога парку, возера з млыном і палацу...

Некаторыя падзеі і дыялёгі да-лекіх дзён падзеяў Рачы Паспалітай тай і вайны 1812 г. фантастычна супалі з сучаснымі беларускімі рэаліямі. На сцэне мы бачымі трагедыю патрнёта-літвіна (часам яна нагадвае пызазфроню), які робіць ўсё магчымыма для волі і заможнасці свайго краю, але дасягнуць гэтага немагчыма. Найлепшым сінам айнайне не хапае рапушчыці і волі, а Кацярына II фактычна аднаасобна вырапыла пали-

тычны лес Рачы Паспалітай. Чамусыці падумалася: сёньня беларусам, як і 200 год таму, не хапае рапушчыці ў адстойванні сваіх прав і моці ў абароне свайго краіны...

За жыццёвай трагедый таленавітага чалавека і патрнёта можна было сачыць на фоне маёнтку, які трывалася з апошніх сіл, каб не разваліцца і ня стаць канчатковай гісторыяй: вонкі наглуха забіты драўлянымі аканіцамі, цэгла вылягтае са сыден, пыл і пітрае па вонкіне на кутах як прыкмета нехілого памішканыя. Музей у стады рэстарацыі, што пягнецца на першы дзясятак год, — гучыць сумна і крыху безнадзеяна... Ен трывалася з апошніх сіл, яшчэ трывалася. Му, таму, што тут жыве дух Агінскага?

Дар'я Ліс, Залесьсе

нем вачэй рок-дзея начала на-біраць абароты.

Гэтым разам у фэсцце ўдзельнічала больш беларускамоўных каманд, якія былі збольшага стацічныя.

Галоўная нязручнасць фесту — значная адлегласць ад гораду. Праз гэта адчуваўся недахоп слухаючоў.

Арганізатары ў размовах з журналістамі спрабавалі параваны «Ая-кэмп» з «Басовішчам» — нешта падобнае, але дома. Апішчанка кірӯздзіўся: на «Басовішчу» едучы з саёв гроні, а з арганізатараў «Кэмпу» яшчэ й патрабујуць ганары за выступ.

СҮЦІСЛА

Крадуць у славутасцы

Облічылі Караткевіча год адзначаеца на толькі пленэрамі. Да лістападаўскіх урачыстасцяў плюнуетца адкрыцьцю сталую экспазіцыю ў Аршанскім музеі Уладзімера Караткевіча. Ен размешчаны ў самым цэнтры гораду ў прыбальнім адрастоўраваным будынку пачатку XX ст., дзе й нарадзіўся пісьменнік (нарадзіўся ў тым сэнсе, што будынак на тых часах выкарыстоўваўся як радиальня). Нядайна сцяну будынку упрыгожыў вялізны партрэт Караткевіча з напамінам пра сёлетні юбілей. Дзякую бугу, на яго пакуп никто не паківашыў. А вось мэталічныя адіўы на падваконніх у адну з ліпенскіх начынікі скраў.

Акты вандализму ў дачиненні да знакамітага земляка ў Воршы не спыняюцца. Легася была скрадзена мэмарыяльная пліта з помніка У. Караткевічу ў Прыдніпроўскім парку. Знайсці яе не ўдалось, таму давядзенца рабіць новую, з больш танінага матэрыялу.

Яўген Жарнасек, Ворша

Прывіді там ня ходзяць

Важатая дзіцячага летніка на Валожынчыне аднойчы ўчына самелала — ей падалося, што з вакна жылога корпусу адцяліўся прывід і скончыў уні. Міліцыя прывіду не зарэгістравала, але на наступную ноць пільна аховаўла ... вагажту. Ці мала што.

Вялейскі трэлер

25 ліпеня сярод белага дня ў Вялейцы, на вуліцы Талстога, невядомы скраў аўтамабіль «Аўтода». Супрапоўнікі ДАІ падчас пераследу злодзея адкрыты стралбу па колах, але спыніць машыну не удалося. Прастрэленаю шыпамарку знайшлі назаўтра за горадам. Злодзеяў вышук.

Паводле «Рэгіянальнай газеты»

НАД ШУМАМ ДЗЁН

Грошык да грошыка

РУСЛАН РАВЯКА

Новая стотысячна банкнота зьявілася дзякуючы стабілізацыі беларускай эканомікі, звыжэйнью інфляцыі і павелічэнню заробкаў працоўных. Пад гэтыя словаў з тэлеэкрану мы пілі з адным палікім каву ў адзінай на ўсе Баранавічы кавярні. У таго палікі ў кішэнях бразгаюць злотыя. Паказвае ён мне і адмысловыя. Прывічнаныя больш для калекцыянэрэў, яны сустракаюцца і ў абароце. На іх — выывы Касцюшкі, Манюшкі, Міцкевіча, Траўтута — наших землякоў, якіх ушаноўваюць суседзі нават на грошах.

Гадоў вясемсot беларусы карысталіся ў разылках манэтамі, быт часы, калі толькі Літоўская меныніца (шыпер яна называеца манэтным дваром) біла гроши ї пайгошты на толькі для свайго ўжытку, але й для Карону. Праходзілі стагодзьдзі, мняліся каралі, цары, улады. Суправаджку лёт часу бразгат манэт у кішэнях, торбачках. Блішчэлі срэбранныя грошикі ў збаночках, бы луска, калі закопваліся на захаванні ў зямлю.

Разам з Савецкім Саюзам лікснула і грашовая систэма. Амаль што 14 год беларусы жывуць бяз звыклага бразгату ў кішэнях. Забыліся ўжо на прыемны ціквар мэталічных кругляшак. Ни бліснё дробная манэтка на ходніку. Затое абапал нас усе суседзі здолелі стабілізаваць свае фінансы й пачаць біць манэты. Нам жа даводзіцца задавольвацца толькі памятнымі манэтамі Нацбанку, што б'юць у срэбры і нікелі вартасцю 20 рублёў і 1 рубель. Яны займаюць першыя месцы на розных конкурсах і фэстывялях, але імі ніводны вар'яці не разълічыўся ў краме. Таму ўся беларуская стабільнасць абвальваеца перад замежнікам, як толькі той даведваеца, што ў краіне не выкарыстоўваюцца мэталічныя гроши.

У май кацалкую ў невялічкай кішэніцы ўжо колькі год бразгочуць адзін польскі грош, адзін літоўскі цэнт даў анонімнай капецы з Украіны і Рәсей. Няма толькі беларускай манэткі. Баранавічы

Выдадзена ў Паставах

Паставы — адзін з наймногіх раённых гарадоў Беларусі, у якім неказэнны культурны асяродак стварае ўнікальны духоўны каштоўнасць. Піша Анатоль Сідарэвіч.

Горад, збудаваны італьянцам

Гартаю том «Віцебская вобласць», што яшчэ на сконе камунізму выйшаў у сэрыі «Збор помнікаў гісторыі і культуры Беларусі». Мянэ цікавіць Паставскі раён. Пра самі Паставы паведамляеца коратка: «Належалі магнатам Дэспатам-Зяновічам. У 2-й палове XVIII ст. перайшлі да магната ВКЛ А. Тызенгаўза. У 1775 г. адкрыта сельцкая школа з сярэдняй ступенню наукаўніцам...» Вось, байдай, і ўсё. А далей ідзе па пунктах пералік і апісанье помнікаў. «Забудова плошчы Леніна» — гэта тыя пімя дамкоў, што надаюць цэнтру гораду непаўторны калярыт, прымушаючы ўзыхнуць і промовіць: «І мы былі Эўропа!». Тым болей што будаваў тыя дамкі Джуэлз Сака — той самы, што будаваў для Тызенгаўза ў Горадні. (Ня толькі для Тызенгаўза — ён абаўляў і каралеўскі палац.)

Тут, у Паставах, пад кірунцтвам дойліда з Вэроны быў створаны сучасны архітэктурны ансамбль у стылі барока. «Плошча набыла форму прастакутніка (у пляне 295x93 м), ад кожнага вугла адходзілі асноўныя вуліцы — Браслаўская (зараз Ленінская), Зарачная, пазней Лучайская (зараз Чырвонаармейская), Віленская (зараз Савецкая)...»

Пад ручку з біскупам

Гэта я цытую з кнігі Міхала Гіля «Быльны сядзібы і паркі Паазер’я. Паставшчына», што выйшла летасць у Паставах.

Аўтар апавядае нам пра сядзібу Ромэрэй У Карапінове (пра яе ані слова ў тым томе са «Збору помнікаў...»), пра сядзібу Янішэўскіх у Янішэўцах (зноў жа, у тым томе пра самі Янішэўчы ані гэдзі), паказвае, як выглядала панская сядзіба ў Сарачанах (у 1938 г. ёй было 400 гадоў)... Шмат даўніх здымкаў і сучасных. І подпісы: «Так выглядаў лынтупскі палац пе-рад знявечаннем. 1938 г.», «А вось такі ціпец стан помнікаў архітэктуры ў Лынтупах».

Гэта на тойлькі гісторыя маёнткаў, палацоў, гаспадарчых пабудоў, але і гісторыкі шляхецкіх родоў, асобных людзей. Перад намі паўстасе калярытная фігура пані Галены Даўгілы з Раманішкай, пані Марыі Абрамовіч з Крыкаліу (на здымку яна стаіць пад ручку зь біскупам Эдвардам фон Ронам)...

Парыж і ваколіцы

Заканчваеца кніга здымкамі знёмага мне Варапаева. І тут жа згадваю, што я чытаў кніжку «Мястечка пры гасцініцы». Аўтар яе — гісторык Іосіф Зямчонак — даволі падрабязна ўзнавіў гісторыю гэтас месціны. Ён жа напісаў кніжкі «Лучай: Гісторыя маёнтку, мястечка і вёскі. 1542—1998», «Данілавічы: Гісторычныя нарысы. 1473—

**Барвы.
Літаратурна-
культуралагічны
часопіс.** — Паставы.

**Нашы карані.
Ілюстраваны
часопіс
краязнаўцаў
Паазер’я.** —
Паставы.

1998» і «Ваколіцы Паазер’я: Станкі гісторыі Паставскага Паазер’я». Парыжам, ведама, былі Паставы — з Сакавай забудовай, з Тызенгаўзам палацам, у якім унучата пляменінкі знакамітага надворнага падскарбія літоўскага, на мешці знакаміті Канстанцін Тызенгаўз, сабраў багатую бібліятэку і стварыў карынтийную галерэю, а побрач з палацам — звярынец. Імя прыродазнáўца Тызенгаўза, аўтара шэрту кніг, увайшло ў гісторыю науки, арнітёгі і іхтыялогі ў прыватнасць.

На свае пісаныя гісторыі пашанцавала на толькі Варапаеву. Лучано і Данілавічам-Дунілавічам. Пазат і географ Ігар Пракаповіч у саўтартстве з Наставшчыцай Вансовіч ды Ірынай Заяц выпусліў кніжку «Манькавічы».

Наколькі мне відома, падрыхтаваны да друку кнігі Алеся Адамковіча «Германавічы» і Яскі Драўніцкага «Мястечка пры Полацкім тракце» — пра Канстанцінава, што ў Мядзельскім раёне. А яшчэ з архіўнага рукапісу перакладзена і чакае сваёй чаргі кніжка Генрыка Жаброўскага «Міхічы».

Калі ж вяртацца да асобы Ігара Пракаповіча, дык нельга не звярнуць увагу на ягоную працу «Насельніцтва Паставскага краю» — кніжка ўнікальную, бо, наколькі я ведаю, ні ў адным раёне нашае краіны не працьвоздзілася падобнага дасьледаванія. Акрамя таго, Ігар напісаў кніжкі «Ваколіцы Паастаў: Помнікі прыроды, гісторыі і культуры з маршрутамі краязнаўчых вандровак» і «Крыкі і каміні: Нарысы па гісторыі Паставскага краю».

Дарэчы, пра каміні. Алеся Гарбуль, яшчэ адзін паставскі краязнаўц, выпусціў у 2002 г. ёмістую — на 90 старонак — кніжку «Скарбы сівых валуноў». У ёй апісаны шмат якія знакамітія ў родных мясцінах камяні. І гэта праца яшчэ не завершана, бо на 90-й старонцы напісаны: «Канец першай кнігі».

Ушанаваныя краязнаўца

Асобнае месца на паставскай паліцы займае кніжка чалавека, яког-

га ведаў шмат хто ў Паастаў і па-за ім. Гэта кніжка Міхася Райчонка «Нащадкам».

Міхася Райчонак, сын Алега і Ады Райчонак, таксама быў краязнаўцам. І літаратарам. Быў — бо памёр на 27-м годзе жыцця.

Немалаз заслуга маці і сына ў тым, што ў Германавічах была ўшанавана памяць Язэпа Драздовіча. Сам Міхася асэнсоўваў спадчыну мастака і пісьменніка, збиралі успіны пра яго, склаў бібліографію. Вось гэты — драздовічаны — даробак маладога дасьледчыка разам з іншымі яго працамі і сабранымі пад вокладкою зборніка «Нащадкам» (што праўда, месцам выданняні кнігі пазначаны Германавічы).

«Сумежжа» пачалося з «Сумежжка»

Хто будзе гартаць паставскія кнігі, той убачыць на іх апошніх старонках такія слова: «Выдавецтва ініцыятуваў «Сумежжа».

«Сумежжа» — эта назва малатырнайка, якую ў 1990-х выпусціў старшыня Паастаўскага філіі БСДГ (тчаковскай!) і депутат райсовету Міхал Гіль.

З «Сумежжа» ўсё і пачалося. Перш-наперш набыццё выдавецтвага досьведу.

Я не скажу, хто каго шукаў, але ўрэшце выйшла так, што ў Паастаўскім раёне склаўся асяродак інтэлігэнцыі. (Зрабіло тут адступленне. Пад інтэлігэнцыяй я разумею людзей, здольных да творчых прац — прадукавання новых ідей, выпрацоўкі новых ведаў. Людзей, якіх рэпрадукуюць і транслююць гатовыя ідэі і веды, я называю людзьмі разумавое працы.) Гэта ўжо называлі Міхася Гіль. Іосіф Зямчонак, Ігар Пракаповіч, Алеся Гарбуль, а таксама пэз Алекса Касынен, мастер і пэз Іосіф Атрахімович, журналіст Уладзімер Шык... З часам пачала выходзіць і «Лынтупская метачковая незалежная газета» «Беражніца». Паастаўцы выйшлі на контакт з аднадумцамі з суседніх раёнаў. Зявіліся рэгіянальныя краязнаўчыя газеты «Крэсы», жаночая газета «Сяброўка», культурніцка-эка-

лягічна газета «Шыпшына». Гэтыя выданні ахоплівалі Браслаўскі, Глыбоцкі, Мёрскі, Паастаўскі і Шаркаўшчынскі раёны, а «Шыпшына» — дык нават Мядзельскі і Астрасвецкі раёны.

З часам Міхася Гіль атрымаў у разгэне і сядрэ таварышаў па партыйнай мянушкі Мэдзямагнат. Так — рэгіянальны мэдзямагнатам — называў яго з экрану тэлевізора сумнівядомы Зімоўскі. Ну, а Зімоўскому нехта падказаў уставіць гэта ў тэкст.

Тое, што газеты цяпер не выхадзяць, заляжыць не ад аўтара і рэдактара. У любы момант «Сумежжа» ды іншыя выданні могуць зноў убачыць съвет: людзі, якія ўмеець іх рабіць, нікуды не разъбегліся.

З усіх тых малатырнайкаў і малапрафіратак я вылучу сёньня краязнаўчую газету «Крэсы», бо гэта месцівіта яна стала калыскану, зь якое выйша...

...часопіс «Наши карані»

«Цюстраваны часопіс краязнаўці «Наазер’я» — такі падзялгаловак маюць «Наши карані» — вось ужо пяты год выходзіць у Паставах. Фармат — А4. Аб’ём — ад 54 да 66 старонак. Наклад — да 299 асобнікаў.

Я маю 15 нумароў часопісу. Амаль кожны з іх прысьвячаны пэўнай тэмзе. Нумар трэці — гэта праца Яскі Драўніцкага «Мястечкі і вёскі Паазер’я». Альшэва, Альшэўскі князевавод, Альшэўскі парк... І ў гэтым жа нумары пра знакамітых людзей Паставшчыны і Мядзельшчыны — рэвалюцыяніра Фларыяна Даноўскага, геадэзіста Яна Ходзькі-Барыкі, лекара Юзафа Кавальскага... Пра карані Дэмітрыя Шастковіча...

Ды што я буду пераказаць? Усяго не перакажаш.

Мажліва, тут варта адзначыць тое, што на старонках «Наших каранен» прайшлі апрабаціўно ўжо называныя кнігі... І тэматычны №8 вылучым — з працаю Ўладзімера Скрабатуна «Мая Глыбоччына».

А яшчэ «Барвы»

Мусіц, адчуўшы, што ў краязнаўчым часопісе нема іншым музам, апроч Кліё (а ці ёсьць муз геаграфія?) Міхася Гіль наважыўся летасць выдаць літаратурна-культуралагічны часопіс «Барвы».

Тут і вершы, і проза, і нарысы пра паставскага кавалі-мастака Юр’я Фурса, тут і графіка Стэфана Казлоўскага з Астрасвецкага раёну, і артыкулы пра інсцэнты мастацтва Глыбоччыны і Браслаўшчыны, і аб прыватнай мастацкай галерэі Ады Райчонак. І гэта зъмест толькі першых двух нумароў.

Пытаныні без адказаў

Іншы раз я думану: чаму гэтыя часопісы выхадзяць у маленькіх Паставах, а ня ў Пінску ці Мазыру? Чаму ў Паставах, а не ў старажытным Слуцку ці Навагрудку?

Спрыяе ўлада? Анітохі. Паставскія начальнікі звольнілі з працы Міхася Гіля. Яны ж пазбавілі працы Іосіфа Зямчонка. Цяпер гісторык жыве ў Польшчы. Там вывучае архіви і піша пра Паставшчыну.

Падбор людзей? Найяўласць лідэра? Дапамога грамадzkіх арганізацый?

Ня будзем гадаць. Факт ёсьць фактам: Паставы — адзін з наймногіх раённых гарадоў Беларусі, у якім ёсьць неказэнны культурны асяродак і ствараючы немалыя духоўныя каштоўнасці.

PHOTO BY MEDIANET

З чаго пачынаецца блюз

Дуэт «Чатыры і восем» зарадзіўся на Браслаўскіх азёрах у 2001 г. Там на раскопках пазнаёміліся яго ўдзельнікі — Дзяніс Лісейчыкаў, выпускнік гістфаку БДУ, і Але́сь Дуко, які тады скончыў першы курс гістфаку. Хлопцы пэрыядычна гралі на мерапрыемствах, што ладзіла аб'яднанне «Гісторыка», але даволі хутка выйшлі за межы студэнцкай самадзеянасці. Піша Сяргей Будкін.

Веснінню 2002 г. яны ўжо займелі альбом і сталі ляўрэатамі «Бардаўскай весні». Гітару для запісу пазычылі ў Касі Камоцкай, кіраваў запісам Але́сь Камоцкі. За тры дні ўвесь матэрый быў запісаны, а назвы ў гурту так і не было. «Паколькі ў той час мы пілы «Аліварыю-сталічнае», у якой 4,8% алькаголю, то выратылі назвацца наш дуэт «Чатыры і восем», — кажа Лісейчыкаў.

Альбом пад назваю «Блюз пачынаеца зь літараты Б» разышоўся імгненнем. Эта падштурхнула музыку да далейшай працы. Між тым песні «Містечкі Эўропы», «Генэрал Езавітаў», «Мужыкі» ужо пачалі

жыць самастойна. Апошні твор — на вершы Якуба Коласа (адзінай «не свая» песня). «Неіх мой бацька гартаў книгу з творамі Коласа і зайдзяў, што «Мужык» — рок-н-рольны тэкст. Пасправдаві сыграць — сапраўды!» — кажа Лісейчыкаў.

Хлопцы характарызуюць сваю музыку як «блюз гарадзішкіх ускрайнін». Блюзовы гармоній ў песнях супстракаючыя нічаста, але для Лісейчыкаў і Дука блюз — гэта не акорды, а найперш настрой. Яны аба-піраюцца на сылеўных традысіях Боба Дыланна і ранніх Грабеншчыкова, але не калькуюць іх. У іх — свая дзялянка. Жартуючы: «Мы граем блюз для гісторыкаў».

Сапраўды, хлопцы съпявяюць пра тое, чым заняты іх голавы. Лісейчыкаў — мады гісторык, працуе ў Нацыянальным архіве. Яго цікавіць тэма «другіх Саветаў» (адна з яго работ так і завеца) і асаўбілавіць палітычнага жывця ў паваннай Беларусі. Але яго стаўленне да на-вуковай кар'еры выкладзену ў адной з візен дуэту: «Забірас незалежнасць Акадэміі-павукі...»

Хлопцы задаволены, што сышліся разам: дуэт «Чатыры і восем» — узор творчай гармоніі. Праўда, аднадумцаў, каб да-весці дуэт да стандартнага музычнага складу, адшукваць цяжка: «Нам важна, каб музыка шла ад душы, таму халодных пра-фесіяналаў браць у гурт ні хочам, адна-думцаў-професіяналаў пакуль не знайшли, таму і граем дуэтам».

У красавіку дуэт даў сольны канцэрт у Кракаве — у легендарным джазавым клобе, дзе гралі Біл Конездз, сын Джона Колтрэйна, вядомыя польскія музыкі. «Чатыры і восем» гледачы выклікалі на «біс».

ДЗЯНІС ЛІСЕЙЧЫКАЎ

Генэрал Езавітаў

Велікодная ночь, нарадзі нас скарэй,
Нам бяз розынцы — шыр ці загон.
Мы пакуль што байміся закрытых дэзвярэй
І на намі разьбітых вакон.
На разломах старых тэктанічных парод
Мы аскепкі забытай гульні.
Мы сабралі de jure мільённы народ,
Але sami de facto нули.

Прыбываала вады ў засохлай рацэ,
А смалы — на засохлым камлі.
Генэрал Езавітаў сціску ў руце,
Што так доўга хавалі ў зямлі.
Ён сказаў, што на варта бацца вакон,
Што сівітанак пачненца з вакна.
«За маймі пляніма de jure закон,
Перад тварам de facto вайн».

А за намі ўсьцед выскакалялася сімерць,
А за намі — асінавы сад.
Ён скамандаваў болей назад не глядзець
І мы больш не глядзелі назад.
А на ўласнай зямлі і каса не бэрз, —
Генэрал Езавітаў вучыў, —
Перад намі de jure сямяніца дэзвярэй,
Але з намі de facto ключы.

Вельмі лёгка стаць перед хеўрай зывяроў,
Вельмі цяжка пры гэтых съпявцаў.
Ён вучыў шкадаваць чалавечую кроў,
Дзе вучыў ле праціваць.
Ён сказаў, засланяючы сонца: «Сабры!»
Эта першая наша вясна.
Перад намі адгтуль de jure абрый,
А за намі de facto сцяна».

А гадзінік блажыць і на мёртвай руце,
А, бывае, стаіць на жывой.
У адказ на ўдар па няянінай шчаце
Не адзін заплациў галавой.
Тут такая зямля, тут іначай ня жыць,
З ланцугоў на ўдасца аркан.
І гадзінік de jure ў вечнасць блажыць,
І de facto жывая рука.

На фота: дуэт «Чатыры на восем». Дзяніс Лісейчыкаў (справа) і Але́сь Дуко.

Беларускія LLL-мульты выходзяць на CD і DVD

«Мульт-клуб» у Інтэрнэце наведалі 160 тысяч чалавек. Адначасова флэш-аніматарам, які маюе Лукашэнку, зацікавіліся специялісты.

Са стваральнікам сайту «Мульт-клуб» Віктарам не размалілі месяцы два. За гэты час з праектам на www.mult.3dway.org адбылося шмат цікавага. LLL-мульты хутка звязацца на CD і DVD.

«У «Белтэлекаме», — съцвярджае Віктар, — ляжыць папера з

КДБ і МУС аб адсочванні маёй пошты. Інфармациё зъбіраюць па поўнай праграме». Таму Віктар змушаны пастаянна міняць электронную адресу. Перасылду не байца, хоць дапускае, што можа здарыцца прыкрай нечакана: «Да чаго маральна не падрыхтаваны, дык гэта да няшчаснага выпадку. Ці абвесьціць «наркадылемар» або «гандляром зброяй». Яго гэта крыху злее, але сваю справу спыняць Віктар не збліраеца.

Нядайна выйшла 25-я сэрыя, гатовыя 26-я і 27-я сэрыі, да праекту дуалучаца ўсё болей людзей. Хутка звязацца мажлівасць

глядзець мульты ня толькі ў Інтэрнэце, але і па тэлевізары. Выпуск на відэакасатах, CD і DVD спансаруе адзін з апазыцыйных палітыкаў «новай хвалі», прозывішча якога Віктар не называе. «Амаль за год існавання «Мульт-клубу» апазыцыя не зрабіла аніводнай спробы скантактавацца з намі. Здаецца, адну справу робім», — наратае Віктар. Ён засмучаны, што аўтракце напісалі расейскім языком «Независимая газета» і расказалі па ВВС, а ў Беларусі ўвагу на яго звязрнула толькі «Наша Ніва» (больш пра «Лука-мульт-клуб» — у № 10).

Затое наракаць на адсутнасць увагі публікі не выпадае — на-ведвальнасць сайту імкліва расце. Калі «НН» упершыню напісала пра «Мульт-клуб», сайт наведалі 30000 чалавек, за тры месцы іх колькасць павысілася да 160 тыс. Першыя месцы па на-ведвальнасці трывало айчынныя карыстальнікі, другое — беларусы з ЗША. Трэцяе месца — паліакі. Іх цікавасць можна рас-тлумачыць тым, што амаль усе мультифільмы былі перакладзены на польскую мову. Дапамог пан Жэмавіт з Уроцлава.

На ахвяраванні сталых слу-хачоў «Мульт-клубу» зрабілі

налепкі з рэкламай праекту, якія расклейлі па Менску і абласных цэнтрах.

Нядайна да Віктара далаўчыліся новыя людзі, прамоцію ўзялі на сябе хлопцы з праекту «Трэція шлях». «Мульт-клуб» займей кідкую падназуву — «Народнае тэлебачанне», якую падказалі ўдзельнікі форуму tut.by.

Пры канцы каstrychnіка ад-будзенца доўгачаканая прэм'ера беларускіх LLL-мультоў на ві-лікім экране — іх паказ пляні-еца зладзіць у межах фэстыва-лю эўрапейскай моладзі ва-Уроцлаве.

СБ

Ня трэба цешыцца трасянцы

Не могу пагадзіцца, што «трасяніца» — таксама беларуская мова («НН», 22 ліпеня, А.Трушай): «Беларуская стае новай багатых».

Трасянка — прадукт магутнага ўліты вінчага лінгвістyczнага фактуры і пераходных варыянт да расейшчыны. Таму на трэба сабе цешыць ілюзій: ворагам беларусьнікі яна выгадна. Апроч таго, трасянка — непісменнана мова, часовы варыянт барбарызованай беларускай, налепысы індэктар маргінальнай асобы. Тады з артыкулу вынікае, што ў нас калі трах чвэртак насленіцтва маргінізаціі. Но таму і жывем пагана, што такое грамадства і правады?

Кожны нацыяналіст мусіць змагацца не за пашырэнны эгзат пачварнай Бар-Барысцкай звязы, не дазвіца з замілаваннем на яе, а стаць за захаваньне супрадойнай спрадвечнай беларускай мовы, супраць сурагатнага ёнага існаванья.

Мікола Бусел, Дуброва

Да гісторіі пытаньня

У артыкуле «Восеньскі марафон» («НН», №28, 29 ліпеня) Р.Якулеўскі піша, што ў сакавіку генэральны сакратар ААН Кофі Анан прапанаваў распачату маштабную рэформу арганізацыі, пашыраючы колькасць сабр'я Рады більшасці.

Рэч у тым, што гэтая ідэя яшчэ ў лістападзе 1999 г. была фіксаваная ў Партыкі дэкларацыі Сацыялістычнага Інтарніцыяну «Выкілі гляблазіцці»: «Мы пропануем разформу ААН і яе Рады більшасці прац павелічыць»; складу. Гэта паспэвэ дэмократычнай Аб'яднаных Нацый, бо зробіць РБ больш прадстаўнічай».

Сацыялістычныя прагалядоны на ХХІ кангрэсе праблемы гляблазіцці, падыходзіў да іх з гледзішча адносінай паміж Поўначчы і Поўднем. Ён праніцаў таксама «заснаваць пад эгідай ААН Раду эканамічнай більшасці» (гл.сайт www.socialinternational.org). У аўтараў пропаноў (а Дэкларацыя рыхтавала камісію пад кіраўніцтвам эксп-прам'ера Гішпані Фэліпа Гансалеса) і думчыках не было пашырэць Раду більшасці ААН праз уключэнне ў яе краін Пойначчы. Мелася на ўвазе, што ў склад Рады ўвойдуць прастадынкі інтэр'есаў Побуды.

Кя ѹсацьліст і цалкам падзяліўся падыходом. А вось гульні, якія пачаліся падчас ХХІ кангрэсу СІ, прафанаўвали гэтую шляхетную ідэю.

Дзіўна было бы бачыць сярод пастаўных сабр'я Рады більшасці Нямеччыны ды Японію — падпальшчыкі! Суспісце вайны, супраць якіх і пагталі Аб'яднаныя Нацыі. Ни меншао «клава-

гаю» да правоў чалавека і нацменшасці славіца яшчэ адзін пастаўны сябэр Рады більшасці — КНР. Не хапала, каб да іх далучылася Індыя, у якой штогод толькі на каставай глебе забіваюць тысячы людзей.

Малайцы амэрыканцы. Яны, карыстаючыся правам вета, спынілі прафанаўцоў добрае ідэі і пракрылі пытанье пра пашырэнне РБ на іншыя тэрні.

Анатоль Сідарэвіч

Лёс Плясневіча і лёс турызму

Прапрымальнік і земляўласціні палачанін Баліслай Плясневіч валаўдат зямлію на трыторыі сёньняшняга Расонскага раёна, а сяляба стала на вёсцы Валатоўкі. Апрача віляйкі гаспадаркі, Плясневіч меў фарбавальню, вілякі пачынка, трывалыя конныя заходы, на якіх гадавалі пародзістыя сікакоў.

Палачане, якія наведвалі скачкі на іншадоме, часыцкім ставілі на ягонага жарабка Слаўнага. Конь біў такім добрым, што яго выкаралі, прычым вельмі арыгінальным: на стайні разбралі стражу, частку сціны і вывілі каня на клады.

Плясневіч быў і відомым мацінам — дапамагаў манахінам Спаса-Эўфраціннівскага манастыра, пастаўляючы ім тканину і мёд. Быў зацім гульчоц у карты і вельмі любіў палітнічных сабак, якіх выпасаў з-за мякі. Любіў цыганскія сікавіны і нават даваў палітнічым ягнінам хыць ў сваіх уладанніх. Весь толькі хвараў на саманбузілізм. Месяцамі начамі трубы ў гор і сонні шішу ў стайню сядзіць, каня, каб ехаць на ловы.

Вакол сядзібы рос парк з ліпавымі ды дубовымі прысадамі, поруч былі выканана сажалка. Пасылька 1917 г. у адрозненіе ад брата Якуба застасціў ў Полацку. У 1930-х сям'ю Плясневічу выслалі з родных мясцін. Прымчы самога яго разам з сынам — у Архангельскую воўбасьць, а жонку з дочкамі і малымі дзецімі вывізэлі на Далекі Ўсход. З бальшавіцкага катаргі вярнулася толькі ўнучка Ірына.

Чым гісторыя Плясневіча і ягоная сядзіба не матэрый для таго, каб вазіць у Валатоўку турысты? Турыстычна-пазнавальная праграмма, работнікі якіх да самай панскі апавядоўці адну тую ж гістарычную байку, могуць звесці турбінэ на штош. Таму траба ўражаваць і здзіўляць. Узвісіце, як у памішканні з адноўленым вучыбным аbstылістыванем і рагітэтнымі рэчамі ўваходзіць выкладчыкі на строях мініх-еузіта. З сваім адпаведна апранутым вучнem ён дэмантруе наведнікам тэхнічныя прыёмы наукоўчыні ціганам дзесяціхвілінага «санятку», размалівуючы на старабеларускай мове. Турыс-

ты робяць запісы гусінімі пірамі і атрамантам, створаным паводле старажытных рэцітаў. У якісці сувеніру ім застасцца аркуш палеры з пічаткаю на вучыльнай установы. Музэй з элементамі тэтрата — гэта цікаваў відовішча, якое разнімэ гісторыю.

Тое ж тычыць і сядзібы XVIII—XX ст. У нашых умовах адноўленыя панскія сядзібы—маёнткі. Полячыны з усёй інфраструктурай — паркамі, прысадамі, сажалкамі, альтанкамі — маглі бы пераўтварыць у «муніпіліз» для наведнікаў. Сядзібная культура ў спалучэнні з паслугамі забаўляльнага — накшталт пaeздак у старых эпікпажах і прости на кані — стала б стылум для аднouлення ў рэгіёне конезаводдзяў. Праехаўшыся па кані і убачыўшы малюнчыя кравіды, турыст мусіць добра падбядца ў адпаведны інтэр'ер і на старым посудзе.

Ни жаль, нават у самім Палацку турысты дагату грыктычна не наведаюць старажытны пасад за лукавінай Палаты, з якога і пачынаўся горад. Месціце засталася хмызьняком да крапівю. Варта было б зрабіць даступны для агляду частку замкавай гары — ад Чырвонага mostu да вусця Палаты. Балазе там добра захаваўся гістарычны ляндашафт. Для таго каб зрабіць грыкаванне мясціну месцам масавых прагулнян, абапал Палаты варта б было праклікніць нешырокі съязкіўнікі, перакінцуць церас рачулку пару мастоў. На самай гары варта б было аднавінчыць (хяца б у выглядзе муляжу) фрагмент драўлянай сціны і адну з абарончых вежак.

Культурныя рэсурсы краіны патрабуюць сур'ёзнага вывучэння і распрацоўкі. Старыя ж ідеалагічныя падыходы ў вызначанііх іх вартаўцы наносяць шмат школы і прыносяць выключчысці сымуляцыйных вынікаў.

Уладзімер Амосаў, Палац

Пэсымізм, нацыяналізм і выбары

Быць адначасова нацыяналістам і пэсымістам немагчыма. Ці не таму апазыцыя недастатковая ўлічвае небяспекі? Артыкул Юр'я Хадыкі.

Пэсымізм, адкрытымі ці злыёгку замаскаванымі навер'ем у магчымасць перамогі над дыктатарскім рэжымам, прасякнуту духоўную атмасферу сёньняшняй Беларусі, асабліва асяродку інтэлектуальнай апазыцыі. Пэсымізм прыпісваўся й Васілю Быкову.

Пастаноўка такога пытання памылковая ў прынцыпе. Скептычныя выказванні вялікага пісьменніка быў цікаваўся ацэнкай перспектыў нацыяналістичнай-культурнай адраджэння народу. Часавы маштаб пракэсу перавышаў працягласьць жыцця пакалення, якое стала пад бел-чырвона-белым сцягам ў 1980-х. Вільгельм быў гарачым прыхильнікам Адраджэння й перакананым нацыяналістам. Быць нацыяналістам і пэсымістам адначасова немагчыма. Як немагчыма адначасова быць

народу, у адровненіе ад асобы, вечны. Але да тых часоў, пакуль жыве ў сувэрэннай дзіржаве. Быўкау неаднаразова і недвусэнсіўна заклікаў зрабіць ўсё, каб захаваць сувэрэнітэт Беларусі. Ня верыць ільжывым абіянням росквіту ў нікім ія бачаным Саюзе Беларусі і РСССІ.

З цігам часу ў сувэрэннага народу можа зьмяніцца гукаўны выгляд мовы. Сучасныя кітайцы і японцы размаўляюць на так, як дзів'е тысці гадоў тому. Але дзікуючы графічна изміненым гіерогліфам, якія перарадоўшы не пучынне, а сэнс слова, яны захавалі духоўны код свайі культуры. Таму і не адмаўляюцца ад свайго архаічнага пісьменства.

У нас німа гіерогліфы. Таму абарона мовы і сувэрэнітэту — звязаныя праблемы. Менавіта гаротны становішча беларускай мовы ў Беларусі выклікаў горкія выказванні Вільгельма. Але справа ўжо не безнадзейная, бо моўная праблема стала тэмаю грамадзкіх дыскусій. Больш за тое, можна съмела съцвірджаць, што немагчыма прымусіць масківіча размаўляць так, як А.Лукашэнка. Таму што мова нашага прэзыдэнта — жахлівае беларуска-расейскае кайнэ. Каб было ў Аляксандра Рыгоравіча больш тонкае адчынвальні мэлдэўкі мовы, ён аўбазікова выбраў бы адну з іх. «Трасянка» вельмі выгадная для А.Лукашэнкі на палітычных матывах. Яна забясьпечвае яму ўстойлівую электаральную падтрымку расейскай меншасці ў Беларусі. І робіць унейкай ступені працягдаладбімым яго інтэграцыйнай гульні ў Маскве.

Апошнія ягоны візіт да У.Пуціна знёс актуалізаў дзів'е праблемы — выбараў і сувэрэнітэт. Яны звязаныя і пераплеценыя між сабою самымі мудраглестымі чынамі. Есьць рашыць ўсіх маскоўскіх каментатарап, якія лічачаць, што дэтэрміновыя выбары былі галоўнымі клопатамі з боку А.Лукашэнкі. Пасылька леташняга рефэрэндуму і атрыманьня фармальна-магчымасці неадмежаванай колькасці ўладарків на пасаду прэзыдэнта мажлівымі дэтэрміновымі выбарамі ўсіх беларускіх сіл, водуцькі і меркаваны. Матывы. Яна забясьпечвае яму ўстойлівую электаральную падтрымку расейскай меншасці ў Беларусі. І робіць унейкай ступені працягдаладбімым яго інтэграцыйнай гульні ў Маскве.

Дамоўленасць на зіму 2005/06. Тады нішто не зможа

перашкодзіць правесці дэтэрміновыя выбары на просьбу народу ў кантакце аципляльнага сезона і дасягнучь патрэбнага выніку. А будучы пераабраным на новы тэрмін, ён атрымае перавагу перад У.Пуціным і будзе ў стане пачаць інтэграцыйнай гульні з чыстага аркуша.

Адзінай слабасцю гэтага пляну з'яўляецца то, што да вясны-2006 апазыцыя здолеет скончыць свой пакутлівы пракэс аўяднання і будзе мець адзінага дэмократычнага кандыдата ў прэзыдэнты. Хати і малы час на яго папулярызацыю. З двух ліх А.Лукашэнка выбірае меншасць — змаганье з аўяднанай апазыцыяй, якую яшчэ можна будзе паспрабаваць раскалоць і моц якой ён відавочна недацэнцьвае.

Пакуль абедзівье гэтага небяспекі апазыцыі ўлічвающа недастатковая. Раёны сходы на выбарах дэлегатату на Кангрэс дэмократычных сіл, нягледзячы на супраціў пасцовіці і цэнтральны вэртыкалі, адбываіцца ўжо больш чым з 80 рэнах.

Агулам пракэс скончыцца калі сярэднія жніўні. Але сам Кангрэс заплінаваны на другую палову верасьні. Там акрамя абраних аўяднанага кандыдата плянусцца аблеркаваць і складаны пытаныні фармаваныя ценевага ўраду і перадвыбарнай плятформы.

Складаныя таму, што ўтрымліваюць зерні раскалу. Амагчыма заіджжаць з пачаткам кампаніі папулярызацыі лідзаў аўяднанай апазыцыі, якую і так складана праводзіць у зімовых умовах. можа падліці непатрэбную канкуренцыю. Калі кіраўнікі «Дзясяткі», якія выраслі з «Піцеркі+», яны здолеюць знайсці спосаб бесканфліктнага вырашэння гэтых пытаньняў, то апазыцыя сама можа стаць саўгатам новай «элегантнай» перамогі рэжыму А.Лукашэнкі. Паколькі, як здаецца, апошні ў чарговы раз абыграў маскоўскага партнера.

Юры Хадыка — прафэсар фізікі, намеснік старшыні БНФ.

Найтаньнейшая падпіска: съпіс шапікаў

Найтаньнейшая падпіска на «НН» — у шапіках «Менгарсаюздруку». Каштуе такая падпіска на месец усюго 3440 рублёў. Забіраць сява газэту можна ў любой зручнай для вас гандлёвой кропцы «Белсаюздруку» ўжо ў чацвер на абедзі.

Участак падпіскі «Белсаюздруку»: вул. Валадарская, 16, пак. 200 227-88-41
Пункты прымэры падпіскі: вул. Жукоўскага, 5, кірп. I 224-32-03
вул. Раманаўская Слабада, 9 200-83-04
вул. Кашавога, 8 230-29-20

Крамы:
№1 вул. Жукоўскага, 5 224-03-76
№2 вул. Скарыны, 44 284-83-59
№3 вул. Скарыны, 76 232-46-23
№4 вул. Пеніна, 15 227-11-92
№5 вул. Енісейская, 6 243-16-30
№6 вул. Філімонава, 1 235-63-11
№7 вул. Коласа, 69 288-30-20
№8 вул. Сурганава, 40 232-45-10
№9 пр. Ракасоўскага, 140 247-30-15
№10 бульвар Шаўчэнкі, 7 233-74-88
№11 пр. Пушкіна, 77 255-80-71
№12 вул. Кікаватава, 80 278-77-61
№13 вул. Каліноўскага, 82/2 264-06-42
№14 вул. Валадарскага, 22 227-75-55
№15 вул. Танка, 16 203-82-39
№16 вул. Харжай, 24 234-27-25
№17 вул. Нікірава, 35 231-03-28
№18 ст.м. «Глінка Перамогі» 284-31-06
№19 пр. Машэрава, 5/1 223-81-66
№20 вул. Ясеніна, 16 271-87-21

№21 ст.м. «Пушкінская» 255-57-20
№22 вул. Ілімскай, 10, кірп.2 243-16-83
№23 вул. Славінскай, 39 264-36-33
№24 вул. Жылуновіча, 31 295-05-74
№25 вул. Маркса, 21 227-08-52
№26 пр. Скарыны, 113 264-22-91

Шапікі:
№18 БДТУ, вул. Свярдлова, 13/4
№18 Падуніўэрсітэт, вул. Савецкая, 18
№78 Гатэль «Ільблейн», пр. Машэрава, 19
№95 Міністэрства архітэктуры і будаўніцтва, вул. Мясцікова, 39
№13 ст.м. «Плошча Якуба Коласа», выхад да Акадэміі фізвікаванія
№18 Гатэль «Беларусь», вул. Стараўскай, 15
№18 Аўтавакзал «Маскоўскі», 26
№209 Прахадніца МАЗУ, вул. Сацыялістычна, 2
№228 Універсітэт культуры, вул. Рабкораўская, 17
№232 Менскі з-д хадаўдзілнікі, пр. Машэрава, 61
№245 Бальціца хуткай дамагомі, вул. Кікаватава, 56
№259 Менскі гандлёвыя каледж, вул. Усходняя, 183
№260 пр. Скарыны, 169
№262 Гатэль «Глінка», пр. Машэрава, 31
№298 пр. Машэрава, 75/1
№3029-я бальціца, вул. Сямашкі, 8
№313 Слабадзкі праезд, 24

Дарус Куоліс: «Радзіма — гэта не зямля і межы, а правы і свабоды!»

Працяг са старонкі 2.

Так, расейцам і палікам было цяжка зразумець перадвыбарны лёзунг кансерватора «Будзь больш літоўцам!». Затое куды больш расейцы і палікі падтрымалі Партыю працы і тых палітыкаў, якія вyzначаюцца сымпатыямі да Расеі, — Казімеру Прунскене і Віктара Ўспаскіх. Значна адрознівашаца і інфармацыйная прастора грамадзян Літвы розных нацыянальнасцей. Для літоўцаў яна адна, у расейцаў і палікаў — іншая, паколькі ёсьць розніца ў каштоўнасці і геапалітычнай арыентызаціі. Аднак апошнім часам праграма «Панарама» Нацыянальнага тэлебачання і інфармацыйная праграмы радыё пастурова набываюць папулярнасць не толькі сярод літоўцаў, але і сярод палікаў, расейцаў. Гэтым жа шляхам ідуць камерцыйныя тэлеканалы LNK і TV-3.

— **Хто павінен ствараць та-ко дыскусійнае поле?**

— Перадусі СМІ, калі яны зьбіраюцца ў поўнай меры выконваць сваю грамадзянскую місію, і самі палітыкі. Пакуль жа палітыкі — у тым ліку і з дапамогай прэзы — ствараюць для сябе цалкам ізаляваную і закрытую прастору. У палітычным жыцці дамінуюць інфармацыйныя тэхналёгіі і адкрытыя спробы маніпулюваць грамадзтвам як масай. У такоі сытуацыі патрэбны толькі вялікія грошы і адпрацаваныя тэхналёгіі аплікаціі да пачуццяў грамадзян.

— **Наколькі насељніцтва Літвы прадстаўлене ў палітычным жыцці?**

— Удзел літоўцаў у палітычных пракцесах, партыйях, грамадzkіх арганізацыях, выbaraх надзвычай нізкі. У актыўным палітычным жыцці біруть удзел не больш як 4%. Так самыя буйныя партыі Літвы налічваюць па 13—14 тыс. члену. Гэта вельмі мала. Паводле ўдзелу людзей у недзялжаркай арганізаціях, клубах, аўтадынаннях наша грамадзтва находзіцца на апошнім месцы ў Эўрасаюзе.

У пошуках сэнсу жыцця — преч з Літвы

— Чаму пасыльня пятніцападынам і незалежнасці менавіта літоўцы, якія складаюць, у адрозненінне ад латышоў і эстонцаў, абсалютную большасць у сваёй дзяржаве, так няўпэўнена адчуваюць сябе за ўласнай краіне?

— Прычына — у глыбокім палітычным адчужжэнні ўсіх радавых палітычных жыхароў ад імі ж выбранай улады. Яны самі не адчуваюць сябе ў поўнай меры ні грамадзянамі сваёй краіны, ні, тым больш, як гаспадарамі, для іх дзяржава і ўлада азначае

тое самае. Узровень міграцыі з Літвы намнога вышэйшы, чым з Латвіі і Эстоніі. І справа тут не толькі ў эканамічных прычынах — умовы жыцця сённяня ў Эстоніі ці Славакіі прыкладна адноўлявавы ў Літвой. Дзеянічнае гістарычнае памяць пра папярэднія хвалі літоўскай эміграцыі мінудага стала дзядзьдзя, а яшчэ — такі важны фактар, як «эзфіцыт сэнсу жыцця». Людзі на вераць, што ў Літве рэалізује сябе, ствараюць пасыяжавае жыццё для сваёй сям'і і дзяцей. Таму яны на ўстане ствараюць прывабней прасторы, ідэалаў і каштоўнасцяў для сваіх суйчынікаў іншага паходжання — расейскага, польскага, беларускага, габрэйскага.

— **Найчэ йа Літва павінна зноў апінуцца ў стане сур'ёзнага піску з-за мяжы ці адкрытай агрэсіі, каб з сэнсам жыцця ў нас зноў было ўсё ў парадку?**

— Літва стаіць перад рэальным выбарам — якой будзе наша дзяржава і наша грамадзтва. На два вельмі важныя пытанні мы ўжо адказалі — даволі пасыяжава стварылі ўсё фармальныя структуры дэмакратычнай дзяржавы і запусцілі мханізм свабоднага рынку з усім яго плюсамі і мінусамі, ён ужо рэална дзейнічае. Менавіта па гэтых двух крытэрах мы і былі прызнаныя як роўныя краінам Захаду. Аднак па частцы грамадзянскай супольнасці мы спазняемся — у савецкіх гадах яна была цалкам стравчана. Праўда, у нас ёсьць добры гістарычны волыт: у гады «Саюдису», на пeryяд аднаўлення дзяржавы літоўскай грамадзтва рэална адчула, што лёс нацыі знаходзіцца ва ўласных руках. Да гэтага волыт мы павінны вірнуцца. Але цяперашні канцэкт нашага жыцця — татальнай наступленьніе рабкам, фармаваныя грамадзтва спажываныя — апэру іншай лёткай, якая перашкаджае стварэнню грамадзянскай супольнасці, навязваючы зусім іншыя систэмы каштоўнасцяў. Як у пачатку 1990-х, мы павінны ісці супраць гэтай плынні».

Літоўцы будуюць сваю дзяржаву на традыцыях полінацыянальной «рэспублікі», якою было Вялікае Княства.

Дарус Куоліс: «Цяперашні канцэкт нашага жыцця — татальнай наступленьніе рабкам, фармаваныя грамадзтва спажываныя — апэру іншай лёткай, якая непасрэдна перашкаджае стварэнню грамадзянскай супольнасці, навязваючы зусім іншыя систэмы каштоўнасцяў. Як у пачатку 1990-х, мы павінны ісці супраць гэтай плынні».

.....

Пагроз з боку Расеі для

Літвы ўгледжваюць

Пагроз з боку ЗША ўгледжваюць

Грамадзян Літвы, якія дадатна

адчынаюць пуніцкія реформы у Расеі

Перадача Нацыянальнага радыё

(«LRТ») дэвярояць

Навінам «Расейскага радыё «Балтія»

аддаюць перавагу

Наагул на слухаюць радыё

Зусім не карыстаюцца Інтэрнэтам

літоўцаў

палікаў

расейцаў

58% 16% 17%

8,6% 26% 22%

15% 51% 57%

44% 13,6% 11%

1% 28% 20%

15% 24% 35%

75% 85% 82%

.....

зусім на мець самастойнай будучыні.

Дзяржава — «супольная справа»

— Ці не здаецца Вам, што татальнай змена сацыяльна-га ўздуму начатку 1990-х на сённяшніню сацыяльную анатыю выклікала іншы і тым, што Літва, як і Расея, прэтэндуе на званине «краіны з непрадоказальным мінукім». Напрыклад, масіраваныя спробы пераканаць грамадзтва, што за 50 савецкіх год Літва нічога не атрымала іншім чым не дасягнула посыху, самазабойчыя па сваёй прыродзе. Большасць добра памятае, што Літва, як эканоміка і культура, была адной з найбліжэй пасыяжавых, «выдатнай» у той сыштэме. Сёння ж кіраунікі краіны спрабуюць пераканацца на ўтрымліві, што ўсё гэтыя посыхі быўлі літавіны, а фармальныя паводзіны «выдатнікі» дотўгі гады ўмелы маскавілі толькі гістарычную горыч, нацыянальныя боль і поўную эканамічную разруху.

— У савецкіх гадах Літва і літоўская грамадзтва на мелі самастойнага жыцця ўпісала ўсіх, што волнай літоўскай дзяржавы ў ту пару не існавала. І толькі разуменне гэтай гістарычнай ісціны дапамагло ў пару «Саюдису» яе аднавіць. Калі мы цяпер забудзем пра гэта, у нас на будзе маральныя апоры і для будучай дзяржавы.

— **Якое заданне Вы дали б сёняня самім прадстаўнікам нацыянальных меншасцяў для пасыяжавага ўзделу ў пабудове грамадзянской супольнасці?**

— Няможна паддавацца аптымістычнаму фатализму: маўлі, усё сама сабой стаенца. Людзям, якія хочуць жыць тут і хоць, каб наш дом быў утульным для ўсіх жыхароў і грамадзянінамі. Грамадзянская пасыяжавасть небяспечная. Мы ўсё яшчэ жывёём у стане эрозіі дэмакратычнай дзяржавы і грамадзтва. Але мы авабязаны яе пераадолец і ўступіць у больш стваральную фазу свайго грамадзянскага развицця.

Хто замовіў Саюз палякаў? «Яшчык»?

Гэта нагадвала вучэбнае кіно: АМАП урываецца ў камяніцу Саюзу палякаў, узброеныя людзі пад рукі выводзяць абаяльную Анжаліку Борыс — старшыню СПБ, журналістку, якая зъехаліся ў Горадню. Унутар адразу заходзіць былы старшыня Тадэвуш Кручкоўскі, якога ўлады лічаць сапраўдным кіраўніком Саюзу. Рэпартаж Алеся Буцька з Горадні.

Фото Д. Драгунскага

Хутка і вынікова. Ніякага супраціву, пагатоў паказанага мелькам па «яшчыку» арсоналу, дзе былі базукі, мінамёты, кулімёты, скрыні з гранатамі: што там яшчык паказваў! Арыштаваных разводзяць па пастарунках, а ўначы выпускаюць: настрашылі!

Назва гэтых зацемак толькі напалову пазычаная, можна нават сказаць, што амаль арыгінальная. Во вось жа Галоўная рада СПБ абуралася «кінтыпольскім» фільмам БТ пад назвай «Хто замовіў Саюз палякаў?», патрабавала этым для аўвіяржання, ад прокуратуры — кірмінайна справы супраць аўтараў і ўзельнікаў фільму «за зъявягава палякаў», за распальванне міжнацыянальнай варожасці». А на БТ, зважаючы на тое, што «сыцісласьць — сястра таленту», адказалі: фільм «Хто замовіў Саюз палякаў?» на БТ ніколі не было. Каравей, сасніў Саюз палякаў кіно пра сябе.

Той, хто прыдумаў гэты адказ, з усмешкай поўтым растлумачыў: на БТ быў фільм «Аднойчы ў Косаве, або Хто замовіў Саюз палякаў?». Каравей, траба назыву чытаць ад начатку да канца. Беларускія палякі абуразліся: чаму тэлебачаны «мантажу» — то Саюз палякаў? то склады зборы, то нацыянальны край Косава? А Галоўная рада СПБ назвала гэты фільм «фальшыўкай» і «правакаций».

У гледача можа стварыцца ўражаныне, што «яшчык» не інакш трывальніць пра якое-небудзь Косава, пра Саюз палякаў, то склады зборы, то нацыянальны край Косава? А Галоўная рада СПБ назвала гэты фільм «фальшыўкай» і «правакаций». Яшчык год тому даводзіліся чуць, што нібыта на Беласточынене асобыння беларусы, любчыя нашаўца бацьку праз калючы дрот, пахвалило: добра дае гэтым палякам касцельным! Канечні, добра, даўши спачатку беларусам, выпрабаваўшы гумовую палку. Некаторым чытагам «НН», якія за мяжой адварваліся ад беларускай прафсаінсці, нават уяўлялі, што бацька дае тым, каб спыніцца палянізацію, каб ледзьве не перамагла беларусізацыя. Варта імагаць, што польскамоўная школа ў Горадні яшчэ існуе, а вось беларускіх ніхто ўжо ні памітае. Усё як у добрых старых савецкіх часах: усё вакол расейскіе. Дык ніхай жа хоць польская школа застаецца віспай сирод сέньнішняга акіяну русіфікацыі. Дарэчы, вучні

і зараз будуть судзіць за масавае забойства людзей. Шкада: такі быў зух-вусач!

Дык хто ж замовіў Саюз палякаў? Я пацікавіўся гэтым у сваіх сяброві і знаёмых. Адны гаварылі, што ім пляваць на Саюз палякаў, іншыя — што гэта праизва маскоўскай палятыкай ў Беларусі: спачатку Масква дамаглася чужымі рукамі максымалнага вынішчэння беларусчыны, ціпец насталі чарагі паляшыгыны. Нездарма пачалі раздымухваць міждзіржаркуні скандал з-за выбітага ў Варшаве зуба. Вось таяк ў людзей меркаваны. Нарэшце, вельмі пашираны: пра будучыно СПБ спытвайце ў Канторы — іхных, маўліў, рук справа. Сапраўды, як любіць казаць Бацька, народ у нас не дуры: ўсё кеміць, адно маўчыць...

Можна было бы ішчыг спасціца на польскіх палятыкай: яны заяўляюць, што іхні канфлікт паміж беларусамі і палякімі, што гэта не этнічны канфлікт, а канфлікт паміж демакратычнай Эўропай і апошній эўрапейскай дыктатурай, дзе не шануюцца прафы і палятычныя свабоды людзей — беларусы, палякаў, усіх, хто на гэдзіні з парадкамі паляцкай дзяржавы. Этая ўлада сама заяўляе, што ёй без розніцы, чыту чалавек на нацыянальнасці, існіе толькі падзел на сваіх і чужих — караве, поўны інтарэнцыянал.

Улада надзвычай здолная, калі гаворы ідзе пра такія справы, як з Саюзам палякаў. Досьці прыганаць, што нават з камуністычнай партыі здолелі дзів'е зрабіць. Вось і з СПБ так учынілі — амаль што без намаганняў.

У сакавіку ў Горадні на сваім з'езідзе палякі выбрали новага кіраўніка Анжаліку Борыс. Уладам гэта не спадабалася: яны хацелі, каб другі тэрмін у СПБ кіраваў любы ім чалавек — Тадэвуш Кручкоўскі. Улады думалі дакладна два месяцы і прыдумалі: ваш з'езд несапраўдны, Борыс — ніхто, Кручкоўскі — па-ранейша-

Прыхільнікі Анжалікі Борыс ссыпваюць гімн Саюзу палякаў «Ні кіем краю, скуль наш род». Калі будынку Саюзу палякаў

му будзе кіраваць. І далі яму адна-часова заданыне — вызначыць дату і зноў прафесійнай звезды, але такі, каб не выіралі Борыс і да яе падобных.

У Саюзе палякаў спачатку занэрваваліся, потым крыху супаніліся: загад Мін'юсту — не закон, хай прысылаюць два папярэджаны, потым звыльтаюцца ў суд, каб ліквідаць СПБ, а мы пазмагаемся, абскардзім судовасць — не ўлічылі, што гэта краіна, у якой законы на толькі ўзы, а нават загады камандзіра міліцэйскага батальёну — не пушчашь у суд журналісту, асабліва з дылтафонамі і фотаапара-тамі. Загад Мін'юсту спадар Кручкоўскі, між іншым, не выконваў два з паловай месцы, хана на выкананне было дадзена два тыдні. Ну, але ўрэшце пры канцы ліпеня ў Шчучынне ўсё ж сабраліся 13 з 35 сяброві старой Галоўнай рады і прагласілі — прафесійнай паўторна звезд у Ваўкаўску 27 жніўня.

У той жа вечар АМАП штурмам узяў Саюз палякаў. Яго цяпер моцна сцерагуць, і міліцыя будзе прынасіць месяцы стація наварсе да ахоўваць спакой «нова-гава-старатара» гаспадара сядзібі і паплечнікаў. Ахоўваюць сέньні СПБ з відэакамізрай, ствараючы новыя кілеметры будучых кіна-шээрураў для нашага «яшчыка».

Ясна, што ў любы час па выкліку можа зноўку прыбыць АМАП, не зьдзіўлююць, калі і бранятэхніка паявицца на выпадак абароны цы-гадзелі СПБ ад якіх-небудзь ка-саўскіх паўстанцоў. «Яшчык» жа паказаў, што ў іх зборы — нібы ў колішніх беларускіх партызан, а «яшчыку» ў гэтым краіне нале-жыць верыць «беспрэкаслойна».

ХРОНІКА

Позывы для Борис

26 ліпеня ў кватэру старшыні Саюзу палякаў Беларусі **Анжалікі Борыс** спрабавалі ўвараці міліцыянты: нарад грукаўся ў 23.00, каб уручыць позыв. 28 ліпеня ў міліцыі Борыс паведамілі, што яе аўвінчаваюць у фінансовых злоўживаннях.

Вакол СПБ

27 ліпеня ўвечары адбыўся захоп сядзібы **СПБ** міліцыянтамі й АМАПам. Былі затрыманы калі 20 чалавек, у тым ліку журнaliсты. Міліцыянты апісалі маёмасьць у сядзібі: 28 ліпеня зранку сябры СПБ наладзілі калектыўную наліту калі сядзібы.

У захопленым будынку 28 ліпеня экс-старшыня СПБ Тадэвуш Кручкоўскі даў прэс-канфэрэнцыю, на якую не пускілі незалежных журнaliстаў — кіраўніка Гарадзенскай філіі БАЖ **Паула Мажэйкі**, рэдактара газеты «Gios znad Niemna» **Анджэя Пісальника**, журнaliсту **Igora Банцара**, **Міколу Маркевіча**, **Івану Роману**, карэспандэнта сайту www.hrodna.by **Андрэя Кусельчuka**, журнaliсту **радыё «RMF-FM»**.

У Шчучыне 27 ліпеня адбылося пасяджэнне Галоўнай рады СПБ у старым (даўзеўдзі) складзе, дзе было вырашана прафесійнай звезд арганізаціі паўторна.

Пасол Польшчы ў Беларусі **Тадэвуш Паўляк** 28 ліпеня быў адкліканы для кансультатыўнага варшавау.

Суткі за 3 ліпеня

У Шчучыне 26 ліпеня ўвечары затрымалі **намесніка старшыні СПБ Юзафа Пажэцкага**, актыўніка СПБ **Мечыслава Іясевіча** і рэдактара часопісу «Magazyn Polski» **Andrэя Пачобута**. Іх аўбінавацілі ўздзеле ўнесаніцынаванай акцыі ў Шчучын 3 ліпеня (кантэрт арганізаваны місцовым філіялем СПБ). Пачобуту дали 15 сутак арышты, Пажэцкагу і Іясевічу — на 10.

Затрымалі польскіх журнaliстаў

27 ліпеня па дарозе з Горадні у Ліду быў затрыманы **журнaliст польскай «Gazety Wyborczej» Вацлаў Радзівіл** і **рэдактар «Радзівілаўскага і Роберта Кавалеўскага**. У іх прафесійні дакументы, выпісаныя траф. Потым міліцыянты нехта затэлэфонаві, і яны зьялі нумары з машыны да затрымалі **Ю.Пажэцкага**.

У Шчучыні ў той самі дзень затрымалі журнaliстку польскага тэлеканалу і TVP **Агнешку Рамашэўскую**: яе аўвінчаваюць у адсутнасці акредытациі МЗС.

«Суткі журнaliсту»

Журнaliст **А.Пісальника** і **I.Банцара** ў Горадні 1 жніўня затрымалі міліцыю. Банцара затрымалі, калі ён зворт Тадэвуша Гавіна да палікава. Пісальника даставілі ў Шчучын, каб асуадзіць за акцыю 3 ліпеня. Суд будзе 4 жніўня да суджу журнaliста адпусціці пад расыльні.

Затрымалі Кеўляка

Віцэ-старшыня Саюзу палякаў **Вацлава Кеўляка** затрымалі 2 жніўня, калі ён з жонкай і хворым дзіцем ішоў у дзіцячу паліклініку.

ЮЛІЯ ДАРАДКЕВІЧ

Дзеравяны пікет

Активісты БРСМ пілуюць польська пасольства бервіно сбороўства. Рэпартаж Алесія Кудрыцкага.

На бязлюдной вуліцы Румянца стаіць на тоўсуп. Пайсотні чалавекі пад чырвона-зялёнымі сцягамі. Пікетоўшчыкі перамаўляюцца адзін з адным, адказваючы на пытанні журналістаў ці праста пазіроюць перад сабою, нібы зъёгку згапнітаўсаныя. Сцяготка. Мінулым разам перад пасольствам Польшчы адмывалі ў пральний машыне далаіры, сёння — пілуюць бервіно, на якім напісана «дружба». На лізо пілы прымацаваны бела-чырвоны сцяжок. На адпілаваным кругляшы фільмастарам напісалі «І дзень». Калі так пайдзе даўей, дык бервіна хопіц дзён на дзесяць — пасля гэтага яно проста зваліца з козлаў.

«Пакуль хосці танчыць амэрыканскі фактстр, беларуская полька нам радасць нясе», — надрукавана прытапам па-расейску на аркушы паперы. Яго трymае ля грудзей дзяўчо гадоў шаснаццаці на выгляд. «А вы ведаецце, што такое «факстр»? — пытается ў яе тэлэжурналістка «RenTV». На твары дзяўчыны з'яўляецца зынікавелая міна. Што такое фактстр, яна ўяўляе досьці цымніа. «А чаго вы ту стаіце? — не пакідае ёу спакой журналистика. «Стаю сабе і стаю». — «Сказали стаіць, вось і стаіце?» — «Так». «Ты што такое кажаш?!» —

шыкае на яе ззаду старэйшая таварышка. Дзяўчо, канчаткава зъбігтжанае, лічыць за лепшае наагу змоўкнуць.

Яе палітычная падкаваная суседка прымае эстафту. «Хіба вы калі-небудзь чулі, каб беларусы і паліякі ў нашай краіне варагавалі, якія-небудзь процістаянны, праціборствы былі? Я таксама не чула. Чаму тады па тэлебачаны начыннае нейкі гарнідэр, што мы неката прыгнітасты?» — «Дык хто вінаваты?» — «Я лічу, што гэта ідзе зверху. Паміж прыстымі людзьмі ніякіх неісправменняў няма». Пікетоўшчыца пакрысе распялаеца. Выходзіц амаль крамона: «Я спадзяюся, што на ўсе гэты зъвернущы увагу ўрады наших краін і на будучы сеяць разлад паміж нашымі людзьмі. Жылі мы ў міры і будзем жыць далей».

Побач стаіць Максім і Дзяніс — звычайныя бэрэзэмсцамі. Два школьнікі ў пінжаках, якія на іх плечах віглядаюць на крыху завялікі. Максім трымает папяровы плякат «Ни тра парушаць традыцыі братоў-славян!», а Дзяніс — жоўтую расцяжку «Суседзям трэба сбяравацца».

«Дык што рабіць, хлопцы, у гэтым сутыцтве?» — «Ни ведаём, — адказвае Максім. — Па-мойму, яны самі павінны вырашыцца». — «Яны — гэта хто?» — «Польшча». — «А што паліякі павінны зрабіць?» — «Яны павінны, як бы, паглядзець на ўсё і... апаніць», — пачынае запінацца Максім. «Аданіць усе перавагі, якія пераважаюць у нас на тэ-

рыторыі Беларусі, і таксама палепшыць судносіні свай замежнай і ўнутранай палітыкі, — дапамагае падшукаць слова сбяру Дзяніс. — А то какуць, што ва ўнутранай палітыцы неісція нерэзьбярных выходзіць, і, каб усё зьвесці з канцамі, яны абапіраюцца на Рэспубліку Беларусь і спадзяюцца на яе. І незразумела, прац што ўся гэта нерэзьбярна пачалася. Мы з'яўляємся суседамі, межы ў нас сучасельнікі, і яны павінны ўмовы стварыць для перасячынні мяжы. У міне ў Польшчу шмат родных, і, каб да іх дабраца, трэба шмат цягніны, каб аформіць гэта ўсё і прынесаць да іх госьці. І гандаль павінны падтрымліваць, а то парушаюць усякое заканадаўства, якое было заключанае паміж Рэспублікай Беларусь і Польшчай. Ну і на гэтым, здаецца, ўсё».

— «Дык мо варта нам у Эўрэзвізія ўступіць? Няма межаў — ніяма праблем». — «Сказаць, каб у Эўрэзвізія — дык неяк неахвота ўступаць, — крека Дзяніс. — Проста, на мой поглед, у Эўрэзвізія ўступаюць тыль краіны, у якіх зуворень дабрабыту на найвышэйшым зустроі. І па-другое, мne падабаеца наша Рэспубліка Беларусь (тут ён пераходзіць на беларускую мову). — Аўт., незадзялжна ад нікіх іншых краін, і неахвота, каб мы залежалі ад прадвызначанасці. Трэба самастойна развязаўца. А па-другое, мne падабаеца наша Рэспубліка Беларусь (тут ён пераходзіць на беларускую мову). — бэрэзэмсцамі прыйшлі спытацца: «Чаму?» Тым больш што адказу на пытанніне «З чаго ўсё пачалася?» нікто з іх не ведаў. Нават сымляцца на хочацца з гэтых дзіцей, якія стаялі пад сонцем, пакуль іх правадыры хаваліся ў цінку дрэў на вуліцы Румянца.

навука нашая павышала ўзроўень дабрабыту і каб усе навуковцы заставаліся ў нас, а не зъяджалі за мяжу ў той самы Эўрэзвізія. На гэтым ўсё». — «А вось беларуская мова ж таксама славянская?» — « Так! » — ахвотна згаджаеца Максім. «...Дык чаму ў вас усе плякаты па-расейску?» «Плякаты на мяне складалі. Плякаты былі арганізаваныя Першамайскім раёнам, і гэта не да нас пытаньне». «У большасці славянскіх краін палава людзей размалюіле на расейскай мове, і нашы мовы згубліся», — тлумачыць сытуацыю Максім.

Не на гладкай агабляваных словах функцыянэраў БРСМ, а менавіта па бяздыхіх абрывістых думках шарговых актыўістуў можна меркаваць пра тое, у каго пакрысе ператвараеца наша моладзь. Так, яны вераць у Аляксандра Рыгоравіча, затое любіць сваю Рэспубліку Беларусь. Яны не начуваныя беларускай мове, але самыя галоўныя рэчы яны іністынктую на спрабуюць прамаўляцца менавіта на ёй. У іх галавахнейшаверная каша з абрывітак лекцый па ідэалёгії, напаўуха сучасных прамаў, рэпартажуў ды лекцый «важаку». Але яны не ствараюць уражання злых людзей. У прынцыпе, не злавалі яны і на паліяку. Проста хосці піраканаю іх, што гэта менавіта паліякі разглаваліся на Беларусь, і бэрэзэмсцамі зустріць супраць паліяку. Але яны і паліякі можа атрымліваць палітычныя дывідэнды, гуляючы супраць паліяку. Але гэта яго і паліякі, супраць беларусаў разумеюць, што паліяк жывуць побач з намі дадуні і нічога кепскага нам ня робяць.

Уладзімер Нісьцюк, намеснік старшыні БСДП («Грамада»):

— Толькі нагатуй. Вельмі моцна звязаны нашы народы. Існуе вельмі вялікі досьвед нашых узаемных стасункаў. І этнічна, і географічна, і гістарычна мы звязаны вельмі моцна. Працяг на старонцы 14.

АПЫТАНЬНЕ «НН»

Ці можна ў Беларусі атрымаць палітычныя дывідэнды, гуляючы на антыпольскіх пачуццях?

Валер Булгакаў, галоўны рэдактар часопісу «Arche»:

— Можна, калі гэта робіць Лукашэнка. У Беларусі акурат кампаніі супраць уяўных ворагаў — унутраных ці замежных, а не нармальнай дэмакратычнай пракладуры робіць афіцыйную палітыку відовішчнай. Гэта сваёй роду аналіг нармальных выбараў на нармальнай дэмакраты.

Дынамізму палітычнае систэмы краінства краіны дасягае не праз

рэзультат абаўленыя палітычнага істబлішменту, а праз пошуки вядзьмарак.

Таму папулярнасць падобных кампаній пошуку ворагаў — сярод намэнклатуры, сярод беларускамоўных, сярод

пратстантаў і паліякі — будзе захоўвацца датуль, пакуль у нас ня будзе дэмакраты.

Тадэвуш Гавін, першы старшыня Саюзу паліякі Беларусі (чыяр адбывае 15-днёны аршт):

— Калі я быў школьнікам, адчуваў з боку беларусаў на вельмі прыхильнае стаўленне, калі міне адсыпалі ў вёску на адпачынок. Гэта былі людзі, якія памяталі даваенную Польшчу і пераносілі на мяне сваю крыйду на паліякі. Але гэта было даўно — у 1960—70-я гг. Сёння ніяма такіх дачыненіяў паміж беларусамі і паліякі.

І сёння ёсць асобы, якія хочаюць распaliці варожасць да паліякі, але пілену яны не атрымаюць. Сытуацыя ў сувеце ная, што была ў 1950-я. Але знойдзіца людзі, якія будуть пляскіц ім у ладкі, што вось яны хочаюць з Польшчай нешта зрабіць, асадзіць некая паліякі. Калі дзяржаўнае тэлебачаные паказвае асобу, якую залуяле, што Польшча — палітычнае прастытуцька, гэта характарызуе дзяржаву. Нармальная дзяржава не дазволіць такога паказвацца, нават калі такі настроі ёсць у некага.

Генадзь Грушавы, эксп-дэпутат Вярховага Савету, прафэсар філозофіі:

— Ніколі гэтага не адбудзеца ў Беларусі. Для большасці нашага насленіцтва гэта — фальшивая карта. Я з 1989-га займаюца дабрачыннасцю і мату казаць, што палікі першымі здзякнуліся на нашу Чарнобыльскую трагедыю: у 1990 г. яны прынялі 1,5 тыс. дзяцей Беларусі. Я падкрэсліваю — Беларусі, а не паводле нацыянальнай прыкметы.

Алесь Міхалевіч, намеснік старшыні Партыі БНФ:

— Залежыць ад таго, на якім баку гуляць. Гітлер казаў, што нацюю лепш за ўсё аб'яднаваць супраць якога-небудзь ворага. Калі разглядаць так — «аб'яднанца супраць кагосякі», то Лукашэнка вырашыў «аб'яднанца нацюю супраць паліякі». І гэта плянічна: амэрыканцы далёка, іх тут ніхто ня бачыць, супраць украінцаў аб'яднанца таксама цяжка... Лукашэнка можа атрымліваць палітычныя дывідэнды, гуляючы супраць паліякі. Але гэта яго і паліякі, супраць беларусаў разумеюць, што паліяк жывуць побач з намі дадуні і нічога кепскага нам ня робяць.

Уладзімер Нісьцюк, намеснік старшыні БСДП («Грамада»):

— Толькі нагатуй. Вельмі моцна звязаны нашы народы. Існуе вельмі вялікі досьвед нашых узаемных стасункаў. І этнічна, і географічна, і гістарычна мы звязаны вельмі моцна.

Аляксандар Фядута, публіцыст:

— Не. Я былы гарадзенец і мату казаць: у Горадні немагчыма растлумачыць, чым беларус адрозніваецца ад паліякі.

Марыюш Машкевіч: «Гэта палітыка ўсходніх народоў

Як будзе развязвавца польска-беларускі канфлікт і чым ён скончыцца? На пытаньні караспандэнта «НН» адказвае былы пасол Польшчы ў Беларусі Марыюш Машкевіч.

«НН»: Ці магчымы цяпер кампраміс паміж беларускімі ды польскімі ўладамі?

Марыюш Машкевіч: Ня толькі магчымы, але і патрэнны. Треба скончыць гэты нікому не патрэнны канфлікт паміж нашымі краінамі. Мне здаецца, што калі Менск сапраўды пажаде пайсыці на кантакт з польскімі бокамі, дык дастасука будзе праста сесцыя з стоперамоў.

«НН»: Наколькі адекватна польская ўлады рэагуюць на тое, што адбываецца вакол Саюзу паліякаў?

ММ: Гэта не такая сітуацыя, з якой польскі бок сутыкаецца штотыдзень, і мы не чакалі такога павароту падзеі. Нашым дыплама-

тычным дачыненням 15 гадоў, але николі такога не было.

«НН»: Ці апраўдана цалкам перакладаць віну за канфлікт на беларускую ўладу? Можа, тут ёсьць віна і польская боку?

ММ: Відавочна, што беларуская ўлада хацела бы мець поўны кантроль і палітычна из'яўляцца вінам польскіх арганізацый, ізаляваны іх ад беларускага грамадства. Тут палігае не віна, а прапольскага боку: на прапагу трох-чырох апошніх гадоў сітуацыя польскай меншасці ў Беларусі на звязвалася з агульной сітуацыяй беларускага грамадства. Я маю на ўвазе то, што паліякі ў Беларусі фактычна не разглаждыліся як грамадзяні Беларусі. Але беларускі бок выкарыстоўвае мэтады КДБ у дачыненіі да польскіх арганізацый. Калі ім нехта не падабаецца, яны ўсе гатовы разбурыць і пасцяці сваёго чалавека.

«НН»: Увесені адбудуцца прызначэнскія выбары ў Польшчу. Ці не выкарыстоўваецца скандал у палітычных кампа-ніях?

ММ: Да выбараў тут наагул няма нікага дачынення. Прывезд у Горадню віцэ-маршала сімуку Доналда Туска быў выкліканы польскім патрэблением. Іншыя кандыдаты таксама могуць паехаць у Беларусь. Я ведаю, што Уладзімер Ціманшэвіч, таксама кандыдат у прэзыдэнты, вельмі закапочаны сітуацыяй польскай меншасці на Гарадзеншчыне, ён блізкі сібарыя старшыні СПБ Тадэвуша Гавіна. Калі Ціманшэвіч быў мі-

ністрам замежных спраў, ён вельмі цікавіўся спраўамі беларускіх паліякаў. Але з выбарамі гэта ніяк не звязана.

«НН»: Ці ёсьць цяпер у Польшчы пейкі палітыкі ці палітычнае сіла, якім падтрымліваўся Бруноўскага?

ММ: Раней такіх было шмат. Напрыклад, Мацей Гертых, лідар Лігі польскіх сім'яў, быў вілікім сібрам Крубоўскага, але калі ўбачыў, што адсутнічае ад супраўдніцтва. Андже́й Лепэр, як мне здаецца, прынцыпова не цікавіцца гэтым канфліктом, бо падтрымлівае Лукашэнку. Лепэр ніякім цяпер выказваецца, бо гэта прыязд да нагнігання настроў на толькі сірод паліякаў, але яй сірод беларускага грамадзтва гонару нікому ня зробіць, яны ўсе гатовы разбурыць і пасцяці сваёго чалавека.

«НН»: Увесені адбудуцца прызначэнскія выбары ў Польшчу. Ці не выкарыстоўваецца скандал у палітычных кампа-ніях?

ММ: Да выбараў тут наагул няма нікага дачынення. Прывезд у Горадню віцэ-маршала сімуку Доналда Туска быў выкліканы польскім патрэблением.

«НН»: Якую мэту ставіць перад сабой Лукашэнка, раздымуваючы канфлікт?

ММ: Для ўлады ў Менску ёсьць дзве мэты. Першая — из'яўляцца грамадзянскай су-

Марыюш Машкевіч нарадзіўся ў 1959. Скончыў Інстытут рэлігійнаўства Ягелёнскага юніверсітэту, мес ступень доктару сацыялёгіі. Кафедру распачаў як віцэ-дырэктар аддзелу грамадзянскіх спраў у ваяводзтве ўраду ў Чанстахове. У 1990 пайшоў на працу ў Міністэрства замежных спраў Польшчы. Працаўшы народным консулам у Горадні, а потым — паслом Польшчы ў Беларусі. У 2002 вяртаецца ў Польшчу. У фундацыі «Ведаць як» займаецца арганізацыйнымі стажыровкамі для маладых прадпрымальнікаў з постсовецкіх краінай. Цяпер працуе ў Бюро гаспадарчай дапамогі Усходній Еўропе, ладзіць разнастайныя міжнародныя бізнес-практы.

гасцца сапсаваць стасункі паміж нашымі краінамі. Але калі да людзей будзе даходзіць фільтраваная інфармацыя, то нам варта зноў чакаць выпадкі накапітал таго, калі БТ называе Польшчу прастыуткай. Можа быць, нейкім беларусам гэта і падабаецца, але ўсё-такі нашыя краіны ніколі так адна да адной не звязваліся. Гэта вельмі неірэемна, але мне здаецца, ніхто спраўжна гэта ня можа ўспрымаць. Гэта эмоціі ніякіх хаванага, неадукаванага чалавека. Разумныя людзі ня будуть прыслухаўбіцца да прапаганды, разгорнутай у мас-мэдый.

«НН»: Як Вы лічыце, ці на варта было бы Польшчы пайсці ў гэтым сітуацый на пейкі неардынарны пазытыўны крок, каб паказаць, што варожасці да беларусаў няма?

ММ: На мінулым тыдні міністар замежных спраў (Адам Ротфельд — «НН») заклікаў консулаў максимална аблегчыць беларускім грамадзянам прагнеду атрымання польскай візы. Гэта пазытыўны крок, які мусіць паказаць, што мы да беларускіх грамадзян ставімісь вельмі станоўчы і што канфліктная сітуацыя ствара-на штучна.

Гутарыў Але́сь Кудрыцкі

АПЫТАНЬНЕ «НН»

Ці можна ў Беларусі атрымаць палітычныя дывідэнды, гуляючы на антыпольскіх пачуцьцях?

Працяг са старонкі I.

Яны ж жывуць побач, і цяжка сказаць, каго там больш — беларусаў ці паліякаў. Каб атрымаць палітычныя дывідэнды, траба, каб той, супраць каго гуляеш, успрымаўся як іншы, чужы. А палакі — які ж яны чужы? Яны ж побач жывуць! Сярод іх, як і сярод беларусаў, ёсьць праваслаўнія і католікі, людзі прыстойнія і непрыстойнія. Габрэя можна адрозніць. А паліак — як? Імя «Часлаў» — яна чіе?.. Каб адрозніць паліяка ад беларуса, траба растлумачыць, у чым гэта розніца. Калі б знайшоўся які-небудзь міністар Розэнфельд, які ўзлусі

б гэта растлумачыць, дык і яму, мабыць, не ўдалося б.

Аляксей Марачкін, мастак, кіраўнік МГА «Згуртаванне беларусаў сівету «Бацькаўшчыны»:

— Той, хто правакуе гэтыя канфлікты, можа атрымаць з іх палітычныя дывідэнды. Лукашэнку канфлікт выгадны, асабліва калі ў яго ніякіх сувязях, ён сам ізаляюцца. А на антыпольскіх пачуцьцях ён яшчэ больш умацоўвае свае сувязі з Расеяй, у якой вельмі моцны імпэратарскі настрой.

Аляксандар Класкоўскі, аналітык,

редактар штотыднёвіка «Беларусская недзеля»:

— Улада крэтыкуе пазыцыю афіцыйнай Варшавы і ўсіялік падкрэслівае, што простыя палакі не падзяляюць гэтай пазыцыі. Тому вельмі акуратна траба ставіцца да ўжывання тэрміну «кантыпольскі настрой». Улада якраз хоча атрымаць палітычныя дывідэнды ў выкрыцці пазыцыі афіцыйнай Варшавы, якія нібыта ідзе ў рэчышчы амерыканскай паліакі. Але варта зрабіць дзве рэ马克і. Па-першае, гэта гульня на агульна антызаходнім і ксенафобскім менталітэце пэўнай часткі насельніцтва. І гэта вельмі кепска, бо кансэрвіруе такія настроі ў

грамадзтве. Па-другое, у пляне міжнародных адносін гэта гульня з агнём. У пабывальных адносінах яшчэ існуе непрыязніца да паліакаў. Магчыма, яшчэ з часу Пілсудзкага. І вельмі недальнібачна — дэмыц на гэтыя «галаўешкі»...

Анжаліка Борыс, старшыня Саюзу паліякаў Беларусі:

— Я не палітык, каб даваць такія каментары, хача з мяне робяць вілікага палітыка і ворага. Той, хто спрабуе гуляць на антыпольскіх настроях, робіць глупства.

Аптываў Аркадзь Шанскі

«Барацьба з паліакамі ёсьць жыватрапечачай тэмаю ў беларускім мастацтве!» «Звязда», 1938 г.

МАЛЮНКІ ІВАЛАІМА ГЕМБІЦКАГА (1938—1940)

Малітва за СПБ

У аўтарак, 2 жніўня, у Бернардынскім касцёле Горадні 200 чалавек на чале з старшыней Саюзу паліякай у Беларусі Анжалікай Борыс маліліся за вырашэнне канфлікту ў арганізацыі. Пробачі касцёлу пасыла імшы заклікаў не праводзіць нікага спакткання ля будынку, бо бапціца, што съвятыні не дазволяць арганізоўваць крыжовы ход на съвята Божага Цела.

pahonia.promedia.by

**Канцэпцыя Кручкоўскага,
канцэпцыя Гавіна й канцэпцыя
Борыс**

Канцэпцыяй першага старшыні СПБ **Тадэвуша Кручкоўскага** было цеснае супрацоўніцтва з незалежнымі грамадзтвам Беларусі, у тым ліку з палітычнай апазыцыяй. У разуменіі Т. Гавіна польская меншасць, хочуць захаваць сваю самабытнасць, мусіць уключыцца ў будаваны грамадзянскі супольнасць у краіне, мусіць падтрыміць дэмакратычныя парыўкі беларускага грамадзтва і курс на дасветнізацию ды ўзрэпленію Беларусі.

Польская саюзка ў выданні **Тадэвуша Кручкоўскага** грунтавалася на адноўе ад канцэпту з не-залежнымі грамадзкімі арганізацыямі і цеснымі кан такце з уладамі. Польскі нацыяналізм спалучалася з ляляннасцю да рэжыму... пагардай да беларускай культуры. У прыватнасці, Т. Кручкоўскі актыўна ўжывалі рыторыку «зынешнія ворага», дзе ворагамі аказаўся беларускі адраджэнскі рух! Такая пазыцыя была нэгатыўна ўспрынітая ня толькі беларускімі дэмакратычнымі сламі, але і польскай грамадзкай думкай.

З іншага боку, Т. Гавіну закідалі празмерную палітычную Саюзу паліякай. Канцэпцыя **Анжалікі Борыс**, настайніцы па прафесіі, акцэнтавала першапачатковую сутнасць СПБ — грамадзка-культурную. На яе думку, Саюзу як грамадзкай арганізацыі треба захоўваць «адаровую дыстанцыю» да палітычных працаў.

Улады падтрымлівалі Т. Кручкоўскага. Аднак дэлегаты звязу з наступнай цікі падтрымлівали канцыдуантку Анжалікі Борыс. Гэтак самая масавая арганізацыя ў Беларусі зрабіла стаўку на адраджэніе польскай культуры ў ўзрэпленіі, а не ў саюзецкім варыянце. Паказала, што бачыць Беларусь дэмакратычнай незалежнай краінай, а не чаткай саюзу Беларусі і Расеі». За што ён была неадкладна пакарана.

Паводле: Пётра Рудкоўскі. «Аранажавая рэвлюцыйна ўжо адбываецца», «НН» № 19, 2005.

Хто інтрыгуе на «Нямецкай хвалі»

Працяг са старонкі 3.

Як высьветлілася, за лістом ад ТБМ на «Хвалю» прыйшоў ліст ад А. Клімава, В. Фралова, М. Чыгры і «некаторых іншых палітыкай», дзе таксама выкавалася негода з пазыцый Таварыства па моўным пытанням: маўляў, програма на расейскай — гэта не непавага да беларускага народу і не дубльванне моўнай палітыкі ўладаў.

Пазыцыя С. Калякіна, на прыватнасці, наступная: «Інфармацыйна-інформаціяна на той мове, якая найменш заасвяціла грамадзянамі», — а, паводле яго звестак, «75% насельніцтва ў нас думаюць, спажывіаюць інфармацію і размножаюць паследнімі, якімі засыпкамі па расейску, таму больша частка працтвы мусіць быць на расейскай мове». Пры гэтым (дзякім, вілікі дзякім) Калякін не выключае, што працтва можа быць і на дзвінкіх мовах.

Сл.Лябедзька мяркуе, што «гульні пасылы, што беларускай мовы трэба больш усюды і скроў, — абласціна правільныя», але пры гэтым заклікае пазыбігаць «пітрумайчыні і бавязялаў». Атрымлівацца супарэчнасць: увогуле — так, а ў канкрэтным выпадку — ня будзе спыняцца.

На ведаю, як сл.Лябедзька, а я не зъбираюся жыць вечна. Тому хачу пры сваім жыцці чуць родную мову хоць ад «Нямецкай хвалі», хоць ўсё роўна ад като. Цікава, чаму сл.Лябедзька, так выдатна разумеючы моўную сытуацыю, не звязніўся да «Хвалі» з

працягнавай паспрыяць выхаду менавіта беларускамоўнай працтве?

Пры самым канцы гутаркі было агучана наступнае: «Асноўная маса беларускамоўных — людзі сталага ўзросту, з нізкай адукцыяй (!), якія жывуць у вёсках і малых гарадах». У якасці аргументаў былі (у катары раз!) прыведзены вынікі апытаўніц НІСЭПД: «Расейкамоўны ў найбольшай ступені ў паравананіі з іншымі моўнымі групамі прыхальнай незалежнай Беларусі і ёнам эканамічнай свабоды». Так што вось він, беларускамоўна, ешча — жывіце ў сваіх вёсках, спажывіаце ізнеі і ішён нізкай адукаванасці ды чакайце, пакуль расейская рэдакцыя «Нямецкай хвалі» і расейкамоўныя палітыкі прынісунь вам незалежнасць ды эканамічную свабоду.

На заканчынне хочацца задаць паважаному чытальнічу пытанніе: «Нічога не нагадвае?» Нікай чытальніцу сам вырашыць, ці ёнсыц падabenstva ў выказыванні спадару Сакалаву, Калякіну, Лябедзкім з ёнімі яшчэ аднаго вядомага палітыка: «...Мы ні ў юкі разе на хочам пакрыўдзіць людзей, якія дараць самабытнай беларускай культурай, мовай і гісторыяй. Але ў широкім сенсе мы — адна нація» (У.Пуцін).

Рэдакцыя расейскай службы «Нямецкай хвалі» пакідае адрас для допісаў: 190000, Санкт-Петэрбург, Глазбоччын, ам 596, «Немецкая волна». Даўш напішам.

Дзяніс Тупыніскі

Ад Рэдакціі

Вядома, што «некаторыя палітыкі» самі лісты пішуць рэдка. Ім іх звычайна падсоўваюць. «Валеры Дзымітрыевіч, падпісце, каб радыё стварылі...».

ТБМ і беларускія асяродкі дыяспaryя вядуть кампанію за беларускую мову «Нямецкай хвалі» адкрыта, гэтыя ж купоарысты хаваюцца за спінамі «некаторых палітыкай». І пры гэтым расчароўваюць дэмакратычных актыўстаў у беларускім палітыкім як таім.

Найбольшасць дасягненне грамадзянскае супольнасці ў апошнія гады — гэта ёнсыц. Адзінства прынцыпаў, з якога вынікае адзінства дзеяній на ўсіх прынцыповых пытаннях. Сядзілкі якіх — дэмакраты, незалежнасць, а таксама адраджэніе мовы. На ўсё спрэчныя пытанні — мараторый аж да таго моманту, калі іх можна будзе дэмакратычна абмеркаваць. Не пад аўтарытарным прэсам.

Той, хто ставіць пад пытанніе прынцыпіі ёнсыц, у тым ліку адраджэніе мовы, правакуе раскол у незалежным грамадзтве. Ён не «культурную вайну» вядзе, як высакародна сабе наўяўляў, аробіць падкопы пад фундамэнт ёнсыц, пад съвітое. Тым самым сесія панявірка ў людзях.

Гэта для катосыці мова — «форма заполненія эфіра», а для большасці актыўістаў дэмакратычнага руху беларускія мовы — часынка сорца. Ад-

рачынне ад яс для іх непримыяльнае.

Без сумнёву, на «Нямецкую хвалю» прыйдзе нямаля лістоў за беларускую мову на падтрымку. Калі б адніты расейкамоўнай «Хвалі» звязніўся да людзей з заклікам падтрымліваць ях, што адгукніўся б — съмешна сказаць — на іхныя клічі? Таму купоарысты й дзеянічна паддышанава, што іншых спосабаў ня маюць.

Ад мовы «Нямецкай хвалі» малі

што залежыць у «камэрцыйным» пляне. У любым разе гэтыя 15-хвілінныя перадачкі на кароткіх хвалах будзуть слухаць наўят на тысячи, лічным сотні людзей. Значынне працтвы перадусім сымбалічнае, і выбар мовы таксама сымбалічны — гэта працаў бачанія Беларусі расейкамоўнай краінай. Амэрыканскія, польскія, швэдзкія, ватыканскія радыё вітчыцца па-беларуску. А німечкасць? Па ягоным вырашэнні ні можна будзе меркаваць да будзатэрміновых падыходах Нямецчыны да Беларусі. Вось чаму гэта палітычна пытанніе павінны быць вырашыцца на заходніх радыёстанцыях.

Рашэнне мусіць прыняцца на заходніх радыёстанцыях. Рацэньня мусіць прыняцца нямецкай палітыкай. Цікава, дарчы, як на яго вырашэнне падыўлывае вынік будучых выбараў у Германіі.

**Летнік
у Берасьці**

БАМГА «Сузор’е» запрападаў узяць удзел **7 жніўня** ў акцыі па добраўпрадаванні рэшткі **кляштару Эндрэйдзінку**, што знаходзіцца на Шпітальным востраве Берасьцейскай крэпасці.

Рэшткі кляштару XVII ст. — адзінай пабудове, якая захавалася з часу старажытнага Берасьця. Усе астатнія пабудовы былі зруйнаваны, а новыя горад пабудаваны на 4 км на ўсход.

БАМГА «Сузор’е» імкнецца звязніцца з улагоджаніем Гарадзянскай і ўпершую чаргу моладзі на тое, што помнік гісторыі і сараднічэвага Берасьця застаецца занядбаным.

Даведкі прац тэл.: 8-0162-23-68-02; 8-029-791-25-61 (Сяржук), 8-029-641-20-98 (Уладзімер).

Збор удзельнікаў: 10:00 — офіс БАМГА «Сузор’е»; 11:30 — калі Холмскі брамы, з боку ракі (для тых, хто доўга сіліцца).

ЧЕРВЕНІЙ ІЗДАТЧИК

Якую мінэралку піць?

Ці ведаеце вы, якую ваду лепей піць: багатую на натрый і кальций ці нізкімінэралізовану? З калодежу ці з бутэльцы?

За першую палову 2005 г. сяродні беларусы выпіў аж восем літраў мінэральнай вады. Прычым усё больш людзей асыцерагоюцца вады з крану. Праўда, з сённяшнімі тэхналёгіямі можна з самай паскучнай жыжкі зрабіць чистую, бясшкодную для здароўя ваду, але толку, калі ў выніку яна акажацца чыпчанай-перчышчанай хімікатамі, хліраванай і пазбутленай кантоўных мінэральних рэчываў? А ў вялікіх гарадах будзе япіч і агідная на смак.

Лепей карыстацца бутляванай вадой. Яе не ачышчаюць хімічна (толькі абезжалезаванне і насычэнне двухвоксісам вугляроду). Дзякуючы гэтаму ў ёй захоўваюцца газы, іёны, мінэральныя і арганічныя злучэнні. Вартасць і склад вады вызначаюцца, сярод іншага, працягласцю шляху, які

яна праходзіць пад зямлёй, глыбінёй, на якой выступае, тэмпературай і піскам у плашыце. Найлепшай зьяўленацца вада, якая паходзіць зь вядомых крываў са шматгадовымі традыцыямі. Выдатная якасць у вады з крываў, якія самі выцякаюць з зямлі — як, напрыклад, «Баржомі».

Якая ж розніца паміж вадой алграпенавага перыяду з бутэлькі і зь віскосаваю калодежужу? Вытворца бутляванай вады абавязаны падаць яе склад на этикеткы, якасць також вады лепши кантролюецца і яна мае даўжэйшыя тэрмін захоўвання — 12 месяцяў, у той час як вада з студні неабхона выпіць на працягу 48 гадзін.

Лепей бяз газу

Беларусы ўжываны пераважна газаваную ваду, хоць у Эўропе 80% спажыванай вады складае негазаваная. Вічаслав Бядулін, доктар медычнага цэнтра «Ангтс», пацвярджае: «Лепей піць ваду бяз газу: газ раздражняе тканкі стравінка і ўзбуджвае нервовую канчаткі на яго сценках, што

павялічвае смагу. У астатнім кожны можа выбіраць ваду, якая яму больш даспады. Аднак усе адно трэба быць уважнымі. Калі на бутэльцы напісаны «крынічная вада», гэта не азначае, што яна прыдатная для ўсіх: у ёй могуць быць солі цікіх матаў, што непрымална для хворых на язву дванаццаціперсной кішкі. Людзям з захварваннямі лепши з ўсё зъвірнуцца па параду да гастроэнтэロлога. У нас у цэнтры стаіць «Ходзінская» мінэралка. Сам я апошнім часам аддаю перавагу «Війнанскаімінэралкам».

Вады можа быць замнога

Пры павышаным піску, хваробах нырак і проблемах з кроваваротам на варта піць ваду з заваліком утрыманнем натроля, паколькі ён выклікае рост крыва ногаў піску і назапашаныя вады ў арганізме.

Вада з залишнім утрыманнем ёду не падыходзіць людзям з павылічанай пытчанадобнай залозой. Хоць, як было сказана, больш карысная для здароўя вада бяз бурбону.

лак, газіроўку варта піць пасля фізычнага напружання, бо яна, сярод іншага, павялічвае выдзяленыя мачы, з якіх выводзяцца таксіны. Піць варта часта малымі порцікамі (100—150 мл), бо тады вада добра засвойваецца, а не «працякае» праз арганізм.

Пры спакойным ладзе жыцця і добрым здароўем лепши за ўсё піць ваду із сярэднім інэралізованую. Іншым разам, асабліва падчас суп'ек, стрэсу і напружанай працы, можна зъвірнуцца да высокамінэралізованай вады, якай рэкамендуецца таксама спартуцам.

Пры лячэнні хвароб сэрца, стрававальны і дыхальнай сістэм, нырак і мочавы-водных шляхоў, прафіляктыцы карыёзу зубоў і нават паўнадзе карысным будзе лячэбныя гатункі вады. Іх можна купіць у некаторых аптэках і крамах.

Мінэралы ў бутэльцы

Калі мы стаім у краме перад стэляжом з бутэлькамі вады, мы звычайна кладзем у копылі любую, якай трапіцца пад руку. І пават не падумаем прыглядзіць на этикеткы як мінэралны склад. А вада вадзе на роўнай.

Вось як узьдзейнічаюць на арганізм розныя хімічныя элемэнты.

Бром —робіц заспакаяльнае ўзьдзейнне і паліпшае сон.

Ёд — неабходны для выпрацоўкі гармону шчытападобнай залозы.

Жалеза — уваходзіць у склад гемаглабіну, неабходнае для транспартавання і назапашвання кіслороду.

Калій — рэгулюе водны баланс, паніжае крываіві ціск, стымлюе работу цыяліса і нэрвову падтрымлівае належную вільготнасць скрубы.

Кальций — бывае ў дзясятку піску, храніць згасаныя крыва, паніжае ўзровень халестэріну, уваходзіць у склад зубоў і костак, папяўляе утрыманы мінэралу ў клетках скрубы, робіц на скрубы працягленае ўзьдзейнне, сушыце раздражнены.

Магній — катализатар многіх ферментаў, спрыяе правільнай работе сэрца, цыялічай і нэрвовай сістэмы, абараняе скрубы.

Натрый — рэгулюе водны баланс, паліпшае кровазабесцічненне скрубы.

Стронцый — павялічвае супраціўлівасць хваробам кровазвароту.

Селен — процідзейнічае хваробам печані, запавалавае працэс старэння, засыпрае ад ракавых пухлін, паліпшае кровазварот, паніжае ўзровень халестэріну, аблігчае працяканне мэнапаузы.

Фосфор — уваходзіць у склад костак, зубоў, аблігчае зрошчванье пераломуў.

AIII

Мікрахвалевая зброя

Амерыканцы плянуюць даставіць у Ірак эксперыментальную бяскроўную зброю для ўтаймавання беспарадку. Матарызаваныя мікрахвалімёты робяць на людзей такое ж узьдзейнне, як кухонная ЗВЧ-печ на курана, што запякаеца ў ёй. Намер абудзіць спрэчкі, піша «Газета выборчая».

Мікрахвалевая зброя — гэта адна з некалькіх разнавіднасцяў зброі новага пакалення, на мэце якой нэутралізаць працяўніка, не наносічы яму трывалай школды. Такія веенныя тэхналёгіі маглі быт прымяняцца, сярод іншага, у сутыкненнях з агрэсіўнымі наётапам, калі вадаметы ці гумовыя кулі аказваюцца недастатковы эфектыўны, а ўжываныне паўністичнай зброі непажадане з гумастычнага пункту гледжання.

Работы над распрацоўкай мікрахвалімётаў (так званай «сістэмы актыўнага адпору» — «Active Denial System», ADS) вядуцца ў ЗША шмат гадоў і якраз падыходзіць да заканчэння. Паводле звестак інтэрнэт-сервісу «GlobalSecurity.org», на гэтыя работы было патрачана пад 40 млн далираў. Ужо абуцілікаваныя вінкі двухгадовых эксперыменту, што праводзіліся на базе паветраных сіл у

штаце Нью-Мэксіко. Зброя выпрацоўвае пучкі ЗВЧ-хвалаў частатай 95 гігагерц. Нават на адлегласці ў некалькі сотняў метраў такое выпрацоўваньне ўзбуджвае ваганыні малекул вады пад скурай чалавека, што прыводзіць да ўтварэння ципла. Апошні досыледы на людзях паказалі, што асобы, на якіх трапілі пучкі, ужо праз дзіве сэкунды адчуваюць пякучы боль. Менш чым праз піць сэкунду ў біль становіца немагчыма трывала, і атакаваны зробіць ўсё, каб уцячы з поля паражэння. Пасля гэтага боль прададзіць біль съледу ѹжыч-недбудзь пашкоджанні.

Распачаць вытворчасць мікрахвалімётаў, змонтаваных на вайсковым цягачу «Хамбэй»,

ужо гатовы амэрыканскі ВПК. Як напісаў некалькі тыдніў таму брытанскі наўковы штотыднёвік «Нью-саентыст», пілні

Міністэрства абароны ЗША прагаджваюць, што ў наступным годзе баявымі машынамі з мікрахвалімётамі (пад назвай «Шэрыф») трапіць на Ірак. Вайскоўцы лічыць, што дзякуючы новай збройі амэрыканская армія і ірацкія сілы бясыпекі здолеюць больш паспіхова, чым сёньня, — і бяскроўна — заміраць беспарадку. Працягаюцца таксама работы над разнавіднасцю зброі, прызначанай для ўжывання з паветра.

Некаторыя вучоныя выказваюць супротивінне, аднак, сумненіні. Яны лічыць, што зброя пакуль недастаткова правераная, каб ужываныца з паветра.

супраціўлююць людзей. Яны звязваюць увагу, сярод іншага, на тое, што на палігонах добрахвотнікам, якія выконвалі ролю дэманстрантаў, забараняліся насяць акуляры, кантактныя лізны і нават мець мэталічныя гузікі да засыпакі «маланка». Усё гэта для таго, каб прадухіліць пагрозу траўму.

Цытаваны ў «Нью-саентыст» Нэйл Дэвідсан, спэцыяліст па бяскроўнай збройі з Брэдфардзка-га ўніверсітэту (Брытанія), лічыць, што ў реальных сутыкненнях вельмі цікка будзе кантраляваць, якую дозу ЗВЧ-хвалаў атрымаваць кожны чалавек. А перавышэнне мяжы бясыпекі можа хутка прынесці фатальныя вынікі. Падчас эксперыменту адзін з добрахвотнікаў атрымаў апек, калі прыстасаванье выпадкова выдала занадта вільскую магутнасць. «Што будзе з чалавекам, які ўжыў гэты эксперымент?» — пытава Дэвідсан.

Баляды году

ВІКТАР ШНІП

Балада студзеня

Студзень бязь сънегу як луг без травы.
Сённяня Калады. Ідзём да царквы.
Хто памаліца, а хто — памаўчачь,
Хто нарадзіца, а хто — паміраць.
Чорна навокал, нібыта пажар
Тут уздымайся, як лес, аж да хмар,
Дзе адзінка зорка цяплела
Съветлая, быццам Хрыстове цела,
Што не астудзяць ніколі вяты.
Сённяня ты юны, а згурта — стары
Будзеш спакойна ісъці да царквы,
Быццам бы сънег, што нядайна ляцеў
Лісьцем блюткім з анёлавых дрэў
У цішыню пажаўчалай травы,
Каб там, звікаючы, студзень любіць
Столькі, пакуль сънег зь нябесаў ляціць...

Балада лютага

Пытаемца люты: «Ці добра абуты?» —
І ветрам съцюдзёным зьдзірае сънгі
З дарогі, як скuru з вужакі заснутай,
Якой съветла сънца людзкія грахі.
І ты зноў бáйсяся далёка ад хаты
Ісъці праз завейную белую ноč,
Бо ў небе за хмарою нехта рагаты
Зъ зямлі не адводзіць задымленых воч,
Дзе з комінаў дым, аддлатаючы ў неба,
Віеща над вёскай кудзеляй з цяпла,
Дзе тонкія нітачкі зімнага срэбра
Уткаліся ў съветла лятуць да съвятла
Задумлівых зорак, што больш ад марозу
Ня могуць ужо размаўляць між сабой...

Балада сакавіка

...І трэснú лёд, як неба, пад нагамі,
І хлынула вада нібыта з горла кроў,
І папаўзла, нібы зъямя, за намі
І, бы ў каўчагі, мы да берагоў
Пабеглі напалохана і дзіка,
Нібы ваўкі, што першы раз агонь
Убачылі, як съмерце сваю, вялікі
І ўміг забыліся пра весні гон,
Бо трэснú лёд, як вечнасць, пад нагамі
І хлынула жыцьцё, нібы вада,
Халоднае, дзе мы павінны самі
Уцяціць, што ёсць радасць, што бяда.
І, як па лёдзе, мы бляжым па съвеце,
Ня знаючы, што нас чакае там
За дальнюю белай, дзе вясна і вецер,
І чорны лес, і белы-белы Храм...

Балада красавіка

Вярнуўся птушкі з далёкіх краін
І толькі дамоў не прыйшоў што адзін,
Бо дому німа — яго эмыла съязой.
Самотна-вясновай, нібыта съязой.
І бачылі людзі, як дом твой сплываў
У съвет, як каўчаг, паміж дрэў, нібы траў,
Высокіх і чорных, як цень ад бяды,

І крыгі плылі, як Харону лісты...
І людзі гладзелі на мора-ваду,
І кожна маліўся — палахай байду,
І сонца ўзыходзіла па-над зямлій
Вялікай і съветлай малітай людзкай.
І там, дзе твой дом адзінока стаяў,
Успыхнулі кветкі сярод жоўтых траў,
Нібыта вугольле забытых кастроў,
Нібыта самота пражытых гадоў...

Балада траўня

Трава, як агонь, праастае праз тло
І, нібы віно маладое, съятло
Душу тваю хмеліць да крику, да сълёз.
А неба самотнае, нібы Хрыстос,
Глядзіць на траву, што нібыта цвікі,
Старое лісыё прабіае наскрэбъ
І выношу вяты — маладыя вяўкі,
Што кроў тут адчулю — на травах расу,
Якую з травы твае ногі страсуць,
Калі ты зноў выйдзеш на луг, як у съвет
Трава, што агнём праастае праз тло,
Каб тло зноў згубілася ў новай траве
І кветкамі, нібы агнём, зацвіло...

Балада чэрвеня

Пачынаеца лета, нібы адзінота
Зноў спрабуе спакойна напомніць табе,
Што цялера ад жыцьця не схавацца за плотам,
Bo схавацца — нібыта ўтапіца ў журбе
Па мінулым, якое травой зарастае.
І нічога назад не вярнуць, што было.
І ў твой сад залятае чылата залатая
І зьвірье густое на кветках цяплю.

І глядзіш ты на кветкі, і ўжо адчуваеш,
Што ўжо хутка і чэрвень, як дзень, праміне,
І ў гай салавей, бы памрэ, адсльпывае,
І, як съпелая вішня ў блакітны віне,
Сонца ў небе сплыве ў небакрай за лясамі,
І ты будзеш спакойні свой съвет абжывіаць,
Што абыніца заўтра дажджом, як съязамі,
І на будзе калі па былым сумаваць...

Балада ліпеня

Купальскія вянкі плывуць па рэчцы,
А кветку-папарацу ты не знайшла.
І хоць гаворача: «Час ўсё залечиць...» —
Табе адной, бы ўзімку да жытла,
Вяртаца неахвота ў адзіноту
Прыгожую, як з чорных съліў віно
У крышталёвай ружы, што як ў лёду,
Якую кінчукъ хочацца даўно
Аб съценку, за якой съятло і воля
І дзе купальскія вянкі плывуць
У съвет, каб не звязацца ўжо ніколі
У гэтыя краі, дзе даўно жывуць
Самотныя, прыгожыя дзяўчачы,
Што кветку-папарацу шукаць ізноў
Настаным летам выбегуць крылаты
І, не знайшоўшы, вернуцца дамоў...

Балада жніўня

Пасыпелы яблык падае на дол,
Нібыта кропля сонечнага лета.
Съятло на кроплю менее наўкол.
Як съпелы яблык, як пазта
У бездань часу, дзе нама съятло,
У бездань часу, дзе на будзе ночы
Ляціць съятло, а нач ужо была...
І неба сумнае, як нашы вони,

Бо лета адыходзіць назаўжды,
Як жоўтая лістота, адлятае
Праз туманы, праз вецер, праз дажджы,
Праз поле, дзе салома залатая,
Дзе ў восень ты ідзеш, як у агонь,
Што дзесяці за гарой, нібы за съветам,
Дзе п'е ваду з ракі чырвоны конь
І сонца плавіца ў вадзе, як лята...

Балада верасьня

Верасам пахне раніцою вецер.
Сыцкі ўсе грыбныя засталі ў леце,
Як у паміці тваёй съяявільны-дарога
У бацькоўскі дом, дзе ўжо німа нікога,
Дзе калі акна чырвонае каліна
Съветлая, нібы цяпер твая Айчына,
Дзе спакусна пахне вецер верасам,
Дзе ў нябесы сунінны, як съвет, вачамі
Ты глядзіш і бачыш — птушкі, як былое,
Пралятаюць, павуцінне залатое
Абрываючы, што сонца перед намі
Распусціла, каб знайшлі мы самі
Сыцкі і дарожкі да сваёй Айчыны,
Дзе заўсёды съветла й горка ад каліні...
Ты ідзеш праз поле, за табою вецер,
І здаецца, анікога ў цэлым съвеце
Больш німа...

Балада каstryчніка

Ты ідзеш праз поле, за табою вецер,
А ў нябесах хмари, сонца сонна съвеціць,
Быццам дагарае, быццам паміре,
І ў трапе эхаўелай вечар праастае
З кропель дажджавых, нібы з апалых зорак.
Нібы векавы курган, далёкі ўзгорак
Прад табой віднесьца, пльве ў тумане,
І глядзіш праз хвілю — ён як дзень растане.
І дамоў ту прыйдзеш, і сустэрне ціша,
І Хрыстос табе ўсміхнецца з крыжа...

Балада лістапада

На могілкі ідзеш няспешна да дзядоў,
Нібы з парэзане вены выцякае кроў,
І веначасць, як самота восеньская съежкі,
Спакойна напаўніле выстылія вены,
І дрэвы чорныя, нібыта галавешкі,
І помнікі, нібы разбуранныя съены,
Перад табой, дзе ты ні разу шча на быў,
Нібы ў жыцьці не сумаваў і не любіў
Ніколі ты пад гэтыя небам, што як тло,
Дзе зоркі, нібы ў попеле начым вугольле,
Якое асьвятляе тое, што было
І ў гэтym съвеце не пайтварыца ніколі,
Як гэта восеньская съежка да дзядоў,
Дзе лісьце як агонь,
Дзе лісьце нібы кроў...

Балада сънежнія

Як сусветны патоп, зь ветрам сънег.
Як сусветны пажар, лістабой
У сънягах патанае з журбой
І ўспльвае над сънегам, як съмех
Над самотай, якай была
У лістоце, якой не ўзълящець,
Бо ў лістоце замерзла мэдзь
Да съслівале травы прырасла,
Па якой дабраца дамоў
Праз завею, нібы праз патоп,
Дзе над гурбамі поўня, як сноп
Залаты, успльвае ізноў
З-за лясоў, як зь мінулых гадоў,
Што на гэтай нам роднай зямлі
Са сънягамі вясной адплылі
У бязъмежжя й бяздонне вякоў,
Над якім завеі шумяць,
Бы анёлы і д'яблы ляціць...

8.01.2005 — 31.01.2005

Гравюры Алляксандра Тарасевіча. Глуск, 1762 год.

Таемнае жыцьцё Жуля Вэрна

У арыгінале капитан Нэма быў каліноўцам, які помсьціў расейцам за съмерць сям' і задушэнне вызвольнага паўстанння 1863—1864 гадоў. Аднак выдавец Этцэль быў супраць: так вымагала палітычна каньюнктура. Францыя больш сябравала з Расеяй, чым з Брытаніяй. Невядомыя старонкі біографіі вядомага пісьменніка.

Французы тучна адзначаюць стагодзьдзе съмерць Жуля Вэрна — пісьменніка, чые кнігі ведаюць усе, але пра саму асабу вядома няшмат. Нават у найноўшыя часы здараюцца сенсацыйныя адкрыцці, такія, як знаходжанне рукапісу раману «Парыж у ХХ стагодзьдзе». Кім жа быў стваральнік Філеаса Фога, капитана Нэма, інжынэра Сайбраса Сыміта і дзеяча капитана Гранта?

За часамі СССР адзін дазволенай біографіі пісьменніка была праца навукоўца Кірyllа Андруэва «Трайное жыцьцё Жуля Вэрна», у якой кількі навуковай фантастыкі паказваюць як адданы прыхильнік сацыяльнага прагрэсу, амаль сацыяліст (галоўным сведчаннем — сябробства з некалікім ўльтрапалітызмом). Але реальны Вэрн ставіўся да домакратыў ў лепшым выпадку абыякава і значную частку жыцьця падтрымліў розныя манархічныя і аўтарытарныя тэндэнцыі. Але са мае галоўнае — усё жыцьцё быў антысемітам.

Знаходжанье ў 1989 г. рукапісу раману «Парыж у ХХ стагодзьдзе», у сваю чаргу, пахінула стэрэатыпнае ўспірманье Вэрна на яго энтузіяст хінчінага прагрэсу. Агульнапрынятыймі быў погляд, згодна з якім толькі пад капацет літаратурнай дзеячнасці Вэрн па чацьвертак з'яўляўся сумнівца ў тым, што гэты прагрэс прынес добры плён. Выявілася, што на досыць ранім этапе творчасці, адразу пасля заканчэння пераломнага раману «Пінь тыдніў на паветраным шары», Вэрн напісаў эмрочную антыутопію пра Парыж 1960 году, у якім усёдэйсцкая тэхніка забіла культуру і здолынасць да перажывання пачуцьцяў.

Тагачасныя каштоўнасці французаў

Парадоксаў не зразумеце, калі на ведаш часоў, у якія жыў Вэрн. Сымбалем эпохі з'яўляецца Эйфельева вежа — праява інжынерскай дзёрзкасці, помнік узведзенні стаў, пары і электрычнасці. Сам канструктар Гюсташ Эйфель на ўрачыстым адкрыцці ў сакавіку 1889 г. не прысутнічаў — ён ужо месяц як сядзёў у турме. Эйфель вінаваціў ва ўзделе ў афэры Таварыства будаўніцтва Панамскага канала — жульянскай біржавой кампаніі, якая замест таго, каб будаваць канал, плаціла журналістам, паслам і міністрам, каб ты

WWW.JULES-VERNE-CLUB.DE

съеднелілі аўтарытэтам, нібыта будаўніцтва супрацьўляўся вядзенца.

У афэры былі замышлены інжынеры — апрач Эйфеля, за кратам апышніцамі таксама Фэрдынан Лесзп, праекціроўчык Сузікага канала. Высветлілася, што хабар браўлі члены сям'і презідэнта Жуля Граві, выдатныя публіцысты і маральныя аўтарытэты, як будучы інжынер-міністар Жорж Клемансо ці тагачасны старшыня парламента Шарль Флікс.

Афера яскрава прадстаўлявала вінтэсцэнцыю каштоўнасці, якім жылі людзі часоў Вэрна і сам пісьменнік: тут сплютаўся біржа (і навер'е ў ё ясумненіе, якім інвестыціяў), дамакратыя (і навер'е ў ё ясумненіе, якім інвестыціяў), тэхніка (і страх перад злу-жыванінімі, звязанымі з ёй), а таксама члкі з многімі нулямі, якіх адначасова прагнулі і якімі пагардзілі за тое, што яны робіць з людзьмі.

І яшчэ важны элемент — габрэя. Адзін з галоўных афэрыстуў, барон Рэйнакс, быў натуралізаваным габрэем. Панамская афера засведчыла, што антысемітізм — пазыція, якой раней саромеісці, — зрабіўся модным поглядам, які тлумачыўся ўсе хваробы французскай эканомікі і палітыкі. Некалькімі гадамі пазнейшай гэты прывяло да «справы Дрэйфуса», калі быў пакараны за шпіёнаж афэр-габрэй. Хоць Дрэйфуса саслалі на Д'ябліцкі востраў у французскую Гвіяну, контравыўдка працягвала пераходіць па ведамленні, што паходзілі ад той самай крываці, якою ў супрацьўніці быў маёр Вальсан Эстэрзагі.

Нягледзячы на пераканаўчыя доказы, многія французы лічылі, што Дрэйфусаўныя застасці ў высылцы, бо гонар арміі быў важнейшы за насправядлівасць, учыненую ў дачыненіні да нейкага

габрэя. Сярод іх быў і Жуль Вэрн, удзельнік групы інтелектуалаў, якія супраціўляліся перагляду справы.

Сіла пераканання выдаўца

Як жа сталася ў выніку, што, нягледзячы на ўсё, Вэрн так рэдка прыгадыўся ўласныя погляды ў сваёй праце? Адказ гучыць кората: і ясна: П'ер Жуль Этцэль, ягоны выдавец. Іныя пазнаёмліліся адзін з адным у 1862 г. Этцэль меў з сынай ідэалістичную маладосьць. Перакананы дэмократ, ён эміграваў у Бельгію пасля дэражэрнія перавароту Люі Наполеона, каб выдаваць там апазыцыйныя газеты. Па меры лібералізаціі рэжыму варніўся ў краіну і шукаў для сябе неікага прыбываючага і апалаўчынага занятку.

Вэрн стаўся для яго літаралінгаўнага іబёсні, але і будучому фантасту патрэбен быў нехта такі, як Этцэль. У момант сустэрты Вэрну было 35 год (Этцэлю было пад піццідзясят), ён з пераменнымі посыхамі гудаў на біржы ўласнымі сродкамі і грашамі сваіх кліентаў, а таксама з біржы пасыхамі. Супрацьўстваваў сілы як празак і драматыг (ен апублікаваў жахлівую аптыческімі тэкстамі) і палітыкі. Некалькімі тэкстамі з'яўляўся пісьменнік, якімі пасыхамі з'яўляўся пісьменнік Нэма заставацца нявісьвестленай, не даваўшася мы таксама, што і супраць яго ён змагаецца; напамат пазнейшыя тлумачыні з «Гамінчага вострава» апказаўшысі бессэнсным: калі б Нэма быў індусам, прафэсар Аранакс павінен быў бы, прынамсі, заўважыць яго азіяцкое паходжанье. Пазыція Этцэля як выдаўца бэцэслеруў была, аднак, выдатнай ілюстраціяй таго, што не быўся большых цынікаў, як учарапшнія ідэалісты.

Можа, упершыню ў гісторыі поп-культуры Этцэль і Вэрн утварылі тандэм, які потым рэпікаўся ў розных краінах, сітуаціях і жанрах. «Бітлз» і Брайан Эпстайн. Элвіс і палкоўнік Паркер. З аднаго боку велізарны талент, з другога — выдатнае адчуваючыя сцяны, рыхтуючыя да выдання ў 1877 г. раман «Гэктар Сэрвадак», у якім ён варніўся да сваёй ўлюблёнае — антысемітизму. Раман

пісаў раманы за Вэрна, як Эпстайн не сіліўся ў «Бітлз». Але менавіта Этцэль наявіў Вэрну пыньяменны антызім, які праменіць з яго раніх раману. Ен адрынуў рукапіс «Парыжу ў ХХ стагодзьдзе» з той прычыны, што масавыя мадады чытач не прыняў эмрочнага чытаўва. Вэрн звычайна бяз спрочак згаджаваў з вордлікамі сваёго выдаўца проста таму, што ўжо перажыў працяглы іэрэяд, падчас якога пісаў, што хадеў — але нікто не хадеў гэтага чытаўца.

Згодна з Этцэлевымі парадамі Вэрн дабаўляў камічныя элементы, мінай хакартар героям і нават дадаваў пітасыльную фіналы. «Гамінчы вострав» мусіў сканчацца тым, што каліяпісты супрацьўляюцца ратуюцца, але да канца жыцьця іх мічае настальтія па месцы іх колішняга зняволення. Замест гэтага зняволенія — па іншыятыве Этцэля — дэйнаваты хшп-энд, у якім герой выкарыстоўвае бацьківіце памерлага капитана Нэма на тое, каб у сэрцы ЗША рэканструяваць дакладную копію вострава, на якім іны правялі столькі год (што мае цікавы фрайдэцкі матыв: вызваленіе будуюць копію турмы, каб сядзець у ёй добрахвотна?).

Капітан Нэма быў палікам

Адно з найістотнейшых умашаньняў Этцэля (найважнейшае да чытак-паліака) тychасяліся капитана Нэма. У Вэрнавым рукапісе капитан быў палікам, які помыслью Раесі за съмерць свай сям'і ў выніку рэп्रэсіі па задушэнні падстанцыя 1863—1864 гадоў.

Этцэль не згаджаваў: па-першым, меў у Раесі шмат падпісчыкаў, а па-другое, Раесі была тады близкім саюзнікам Францыі. Аргумент з расейскім чытаўчам быў нацягнуты: шмат чытаўчага было ў Этцэля ў Вілікабрытаніі, што не перашкодзіла ў канчатковым выніку зрабіць капитана Нэма індусам, які помыслью англічанам. Найважнейшая была палітыка, якія значыць афіцыйная француз-ка-расейская дружба.

Супрацьўствала парадаксальная — Этцэль, які не так даўно распубліканскі ідэаліст, падвяргаў сінізуры твор пісьменніка, які ўгэтуя на мебў бунтарскіх схільнасці, але якому такі сюжэт пасаваў проста паводле літаратурнай кампазыцыі (як відома, у <20 000 ліц пад водой> нацягніла Нэма заставацца нявісьвестленай, не даваўшася мы таксама, што і супраць яго ён змагаецца; напамат пазнейшыя тлумачыні з «Гамінчага вострава» апказаўшысі бессэнсным: калі б Нэма быў індусам, прафэсар Аранакс павінен быў бы, прынамсі, заўважыць яго азіяцкое паходжанье).

Надзвычай цільным зняволеніем

і пасылькове вяртнаныя астравы на Зямлю працягнуўся зімлю на білзе пралягачай камэдзе. У кошмаре яны сустракаюць выключоча несымпатычную істоту, а менавіта яўрэйскага купца Ісаака Хакабута — пэрсанажа, нібы цалкам змаляванага з карыкатуру з пазнейшай *Der Sturm*. Этцэль, для якога Вэрн ужо тады быў курицай, што наясে залатыя яйкі, гэтым разам не пратэставаў, амежаваўшыся зымкчэным некаторых акцэнтаў.

Пэсімізм, які з'яўляецца ў позыніх раманах Жуля Вэрна, такіх, як дэлігі «Робур-заваўнік» — «Валадар савету», вынікаў, такім чынам, на столькі з расчаравання пісьменніка тэхнічным прагрэсам, колькі з яго вызваленія з-пад упэўненів сваёго выдаўца — які памер у 1886 г.). Сам жа Вэрн ад пачатку глядзеў на любы прагрэс — грамадзкі ці тэхнічны — без энтузізму.

Пахмурны прарок касманаўтыкі

Вэрнава прадбачанье будучыні было трапінм і праніклым, асабліва на фоне фантастыкі XIX ст. У дэлігі «З гарматы на Месяц» — «Вакол Месяца» пісьменнік дакладна прадказаў праграму «Апалён». Ён адзінчыў, што ў ЗША два месцы наўбільш прыдатны для старту на Месяц — Флорыда і Тэхас, і выбраў з іх Флорыду. Два пінтры НАСА месцыяцца ціпяр у Х'юстане і на мысе Канавэрал. Ён прадбачыў, што пасыховася вяртнаныя астронавты на Зямлю будзе лепші ажыццяўніцца, шляхам прывадненія ў Ціхім акіяне, а таксама неабходнасць ужывання ў касьмічным палёце хімічных паглынальнікаў вуглякіслага газу.

Надзвычай цільным зняволеніем і апісаньне Парыжу ў ХХ ст. — Вэрн прадказаў нават тэлефакс («фатаграфічны тэлеграф»), вынаходку, пра якую на згадвалі нафантасты дэвідзатага: стагодзьдзе, якія з'яўчайна канцэнтраваліся на нечым абсурдна-непрактичным, як відэафон. Ён таксама прадбачыў эфектыўны мэтро, гендерніцоў выцясненіні з цэнтра гораду жыльскім дамоў на карысць краамаў ды офісаў.

«Робур-заваўнік» прыпёс аж занадта трапнае, на жаль, прадказаньне першага сур'езнага прыміненія лягальнаага аппарату, ці жайшлага за паветра, — у якасці эфектыўнай зброя.

Вэрн быў мнона аблытнаны забабонамі і стэрэатыпамі сваёй эпохі, але ў будучыні глядзеў цвярдзора і глыбока, хоп і з энтузізмам. З большым энтузізмам мы сёняння з'яўляемсяся да вобразу Вэрнавай эпохі ў яго раманах, наўвага калі гэты энтузізм астуджвае ўсывадмленыне таго, што іх антызім быў вынікам штучнай падфарбоўкі пэрсон выдаўца. Стагодзьдзе з дні съмерці пісьменніка — добрая нагода, каб паразважаць над тым, ці супрацьўдзяліўся гэтая эпоха так мнона адрозніваюцца адной ад адной.

Мікрофон уласьці

З падслуханага на беларускім радыё і ў іншых месцах запісала Таяна Барысік.

«К вялікаму сажаленію, плоралізм меній у нашым общчстве яшчо сълішкам шырокі».

«60-годзьдзе перамогі — гэта сымбал змаганьня зь верай і надзеяй».

Уражанын дзеяча БРСМ ад сустречы вэтэрнай з моладзю: «Сядзіт у зале маладой чалавек, і сльяза яму газ прашибает».

Кароткія вытрымкі з радыёвыступу дэпутата і тэатрала па сумяшчальніцтве, які спрабуе размаляць па-беларуску: «Наш славянін — асабіўны беларус». «Сённяшнія ідалягічныя каштоўнасці — гэта і ёсьць тое, чым павінен займацца тэатр». «Сьвет на чорны і ня белы. Ён складаецца з канкрэтных тонаў». «Чаму ўсе п'есы, што піша моладзь, пра наркотыкі, гвалт? Хоць бы пра нейкае хаканье напісалі». «Зямля з блакітнымі вачымі» (пра Беларусь).

Старшыня сельсавету пра адраджэнне вёскі: «Дэмографічная сітуацыя ў нас стабільная, на тэрыторыі сельсавету пра жываньць 21 вэтэрн і троі інваліды».

Старшыня выканкаму аб неабходнасці абавязковай падпіскі на раёнку: «У раёне даўжна быць свая пячаць. А еслі вам ня нравіцца, дык у другі раён дэцце».

3 прачытанага

Абвестка на дзвіярах пад'ездзу: «Паважаныя жыхары дому №31! 13.05.05 у 16:00 у памяшканні ЖЭУ №1 будзе праводзіцца вакцинацыя сабак супраць шаленства. Яўка абавязковая».

Пісьмовы адказ на скаргу: «Прыведзеныя вам факты хоць і мелі месца, але не адпавядаюць сапраўднасці».

З службовай інструкцыі: «Супрацоўнікі нясуть асабістую адказнасць за

выкананыне абавязкаў і выкарыстаныне правоў у межах дзеячага заканадаўства».

3 кожным годам усё хужай

Госьць у хату

— Вось я ішоў, ішоў і нарэшце дайшоў! — захоплены прамаўляе вядучы праграмы «Падарожжа дыльтанта».

— Ды лепш бы ты зусім не прыходзіў! — з пачуцьцем глыбокага смутку канстатуе тэлеглядзач, знякслены ранішнім змаганнем з пахмельным сындромам.

Радасць па-беларуску

Куплюноць вяскоўцы ходнік у краме. Нагледзелі, разгарнулі, упадабали.

— Ай, які харошы, яркі! — радасна засакатала немаладая ўжо кабета. Паслыя на якую хвіліну съціхла, уздыхнула:

— На ім мяне і паложаць.

Досьвед

Дваццацігадовая студэнтка разам з суперніком абраюць сълівы.

— Не хачу на сълівіну без драбін лезыці, — гаворыць дзеўка. — Сёлета разъяліся, дык баюся, што галіна пада мною абломіцца. А летась яшчэ лазіла.

— А што ж ты, мая галубка, думала? З кожным годам будзе ўсё хужай і хужай... — дзеўца жыццёвым досьведам сямідзесяцігадовую суседку.

Расаднік съвіней

Кароткая, але зымястоўная харктырыстыка сацыяльна-эканамічнага становішча сельскага паселішча на Бабруйшчыне:

— Дзярэўня, гразь, съвіней мы там куплялі...

А як яны мне?

Завітала да Марыі ў госьці сібрóўка. Тут бы пасядзець, пагаманіць. Ды вось дзеці замінаюць, есці просяць. Падышла Марыя да пліты, паглядзела — боричукі! Сыпнула соды. Зашыбеў боршчык.

— Дзеткі, хадзіце есці!

— Марыечка, ты што! Ці можна дзеям такое? — захавалася сібрóўка.

— Што яны ціпэр ядуць, дык я бачу. А вось што я пад старасць есці буду?

Стандарты і выпечка

Сацыяльныя стандарты, сацыяльныя стандарты, — паслахуўшы перадачу на тэму адраджэння вёскі, бубніц гарадзкі вясковец. — Век хлеба съвежага не зясяi.

АДАМ
ГЛЁБУС

Невялікае пра вялікіх

Сюньцзы і шлях

Назуву кнігі пэзэй эпохі Тан «Паста-янства шляху» юр'ядальнікі зрабілі з выкіданыння старагацтвага мысіяра Сюньцзы (III ст. да н.э.): «Высакородны чалавек захоўвае пастынства шляху, нікчымныя людцы імкнуща адно да ўласных выгодаў». Пры стварэнні назвы быў выкарыстаны прыём «кусечана цытату». Мяне вельмі зацікаўшы гэты прыём, і паспрабаваў перанесці яго на беларускую патычную глебу. Адразу згадаліся трэпічы: «Мой родны кут...», «Мала-две гады...», «Партызаны, партызаны...». Напэўна, выкарыстоўваць «кусечаную цытату» ў беларускай літаратуре можна, абаўпраочыся толькі на трох пэтаў — Коласа, Багдановіча і Купалу.

20.01.2005, 17:06

Гарэцкі і 2, або Як беларусы любяць лічбу два

Калі Максім Гарэцкі пісаў апосесію «Дзіве душы», п'яну ж, ён і думаць ня думаш, што ў беларуса будучь ажно два Дні Незалежнасці: 25 сакавіка і 3 ліпеня. Дзівоюднішыя беларусы пашырэліся на ўсё чыста. У беларуса дзіве стаіць: Мінск і Менск, ці Менск і Вільню, ці Мінск і Масква. Усё залежыць ад перакананніў, але ж і дзяржавы ў яго дзіве — БНР і РБ, РБ і Саюзная дзяржава. Крущи ўлеву ці ўправа, а дзяржавы будзе дзіве. І мовы дзіве. І граматы дзіве. Гербоў два — конь і капуста. Сыцігў два. Веры дзіве, таму і Хрыстос уваскрасе ў беларускі съвядомасці двойны. Новы год таксама двойны надыхаўся. Калі беларусу сказаць: «Адзін цар, адна вера, адзін народ!» — ён адкажа: «Адна-адна, адзін-адзін, ага-ага...» Беларус — паэт, на тэзу ён знойдзе антыйчу ў простых паўтонах. Таму і вялікіх паэтаў у беларуса два — Колас і Купала, Пушкін і Міцкевіч, Шкірпір і Быкаў... Дзіве нагі ў беларуса, дзіве руки і два вокі. Дзіве жонкі, дзіве ка-ханкі, два сыны — разумны і дурань, дзіве дачкі — баўніна дачка і дзедава дачка, два браты — багаты і бедны. У беларуса адзін нос, і ён страшнана праз гэта перажывае, але супаківае сабе тым, што ў носе дзіве дзіркі.

Прышвін ды Інтэрнэт

Майстар лірычна-філозофскай прозы Міхаіл Пришвін, каб пазбавіцца гладкапісу і хуткапісу, часам знарок пісаваў перы сваіх асадак. Пакуль прыстасуеш надламанае піро, колькі разу передумаш, пепатрасец і пераўважыш тэкст. Так ціпэр, пішуучы на формах у Нэце, адчуваеш супраціўленне чужых думак і меркаванняў. Яны спіньяюць гладкапіс. Даводзіца хоцькі-нахоцкі чытаць і дурноту чужую, і разумныя залуйагі. Прадзіраочыся праз заразынкі графаманіі, я, нібыта той Пришвін, пішу сапсанавым піром.

25.07.2003, 21:55

Знакі прыпынку

УЛАДЗІМЕР НЯКЛЯЕУ

* * *

Зусім нечаканы для мяне ўспамін Рэваза Інанішвілі пра Віктара Барысавіча Шклousкага...

В.Б. выступае на мітынгу пратэсту (дзе клеймавалі Амэрыку падчас Карыбскага крызісу) і кажа:

«Урэшце, хай будзе што будзе, толькі да якой пары нам цацкацца з нахабнымі капиталістамі, ударым па іх як сълед — і прыкончым раз і назаўсёды! Я стары, але гатовы хоць сёняня апрануць шынель!...»

І далей рэмарка Інанішвілі: «У залі знаходзіліся двое маладых мужчынай (адзін з рукой на перавязі), абодва ўсталі і дманістрытуюна пакінуў залі».

Такое адчуваныне, нібы скрэз вайна... Стары Шклousкі ледзьве ўжо не ў шынелі, малады мужчына з рукой на перавязі... А дзея адбыва-

еца самым звычайным мірным летам у пісменыцкім Доме творчасці ў Йялце...

Нечага ў дзеі Віктара Барысавіча Рэваз Інанішвілі не зразумеў... Не заўважыў.

Кожная з найлепшых кніг тым найлепшая, што ёсьць у ёй з таго, чаго немагчыма прачытаны, што застаненца таемніцай.

«Толькі ахвяруючы ўсім, можна заваяваць ўсё!» — прыдумалі футорысты, калі прыйшла рэвалюцыя.

Клерк з японскай амбасады раптам кажа мне, што ведае, як падарыць «anks». «Л-зя-куй», — кажа клерк.

Я згадваю беларуса, які на Далёкім Усходзе хадзіў каля Японіі капітанам сэйнера. Было гэта ў канцы 1980-х, калі начынаўся крыміналны рыбы бізнес. Да сэйнера савецкага пшартаваўся ў моры-акіяне сэйнэр японскі — і рыбы перавальваліся з борту на борт. Яно і ціпэр так робіцца, але ўжо за сапраўдныя грошы, а тады — абы за што, амаль задарма. «Ну, ўсё!...» — пытагуць чартовы японец, разылічвашы абычы. «Не, я не ўсё! — кожнага разу кожнаму японцу адказваў беларус. — Скажы яшчэ «Дзякую!».

— Вы рыбным промыслам ніколі не займаліся? — пытаюся я ў клерка з японскай амбасады. Той усъміхненца хітранька:

— Бацька займаўся.

Мусыбіць, калі беларусаў карміць дармавой рыбай, дык і яны заговораць па-беларуску.

Футбол у съпёку

Нягледзячы на зэніт лета і масавыя адпачынкі, футбалісты і ня думалі ісці ў водпуск. На мінулым тыдні пачалося другое кола чэмпіянату Беларусі ў вышэйшай лізе, а 28 ліпеня два беларускія клубы пераадолелі першы раўнд Кубку УЭФА. БАТЭ ў Барысаве каменя на камені не пакінула ад кутаўскага «Тарпеда» — 5:0. МТЗ-РПІА па суме двух матчаў абышоў вугорскі «Фэрэнцвараш». Піша Алег Раевец.

Новы менскі «суперклуб»

Апошнім часам і журналісты, і футбольныя спрэціяльсты прайдзяць да МТЗ-РПІА цікаўасць. Створаная тры гады таму каманда прайшла за два гады шлях ад другой лігі да вышэйшай. Праўда, мінулав восеньню клуб пудам утрымаўся ў «вышыні», а вынікі некаторых матчаў дали падставу журналістам вінаўцаў каманду ў несумленных гульнях. Але тая той злодзея, на каго казалі, а той, каго злавілі. МТЗ-РПІА засыпта не было.

Па сканчэнні сезона клуб зьевдаў якасныя зъмены. Прыйшли новыя гульцы, на трэнэрскі месцык клубу ўзыходзілі галоўны трэнэр міладэві зборнай Юрый Пунтус. Ён адразу пачаўвердзіў рэнамэ самага пасыхавага беларускага спрэціяльства: у траўні МТЗ-РПІА заваявала Кубак Беларусі і, як вынік, пунцёку ў Кубак УЭФА. У ліпені клуб закраниў самы гучны пераход міжсезонні. Пры канцы месяца ў каманду перайшоў малодыні брат Аляксандра Глеба — гулец нацыянальнай зборнай Вячаслаў Глеб, які не прыжыўся ў клубах другога эшалёну Нямеччыны.

Літоўска-цвярскі мілянэр

Перамены ў МТЗ-РПІА звязаны з асобай 58-гадовага Ўладзімера Раманаўца, кіраўніка літоўскай інвестыцыйнай кампаніі «Ukio Bankas». Ураджэнец расейскай Цвіры валодзе 98% акцый менскага клубу, які поруч з трывмі літоўскімі клубамі, у тым ліку чэмпіёнамі краіны «Каўнасам», ды шатляндскім «Хартсам» утварае холдынг. Наяўнасць холдынгу дае пубўныя перавагі. Так, Вячаслава Глеба МТЗ-РПІА арандуе Ѧ... «Каўнасу», а лідэр менчукой Гамлет Міхтаран падпісаў контракт з «Хартсам».

Раманаўчы мае намер пабудаваць у Заводскім раёне стадыю спарткомплекса з новым крытым стадыёнам (МТЗ толькі арандуе «Трактар», — **«НН»**), пляцоўкі для гульнявых відаў спорту, футбольны манеж, мядынскі цэнтар для спартураўчай, паркінг, гатэль, кантэрную арону, выставачны цэнтар. Сума інвестыцый — 250 млн зўра, а пытаныне аб мяркуйвалася на нарадзе ў прэзыдэнта, і кіраўнік дзяржавы даў згоду.

На выкладчана, што менавіта таму, прымроўчы ў галаве ініцыятывы Раманаўца, прэзыдэнт краіны лагодна, без адмысловых маральных насташу-

ленаўніяў, у мінулу пятніцу прыняў даверчую грамату ў новага літоўскага пасла Пітраса Вайцикунаса.

Беларускі футбол вымагае сур'ёзных інвестыцыйнай зонкі, бо айчынныя прадырмальныкі сядзяць як мышы пад венкам. Прайдзенне імі інтарсю да мясцовага спорту аўтаматyczнай ціце за сабой цікаўасць з боку органаў дзяржканцтролю. Зачараванае кола. А Раманаў — ўсё ж грамадзянін і жыхар іншай краіны. У найгоршым выпадку зарэйт тут бізнес — і ўсе.

Таму стварэнне монцага клубу ў сталіцы на гронах братнай Літвы никому не запакодзіць. Гледачы на «Трактар» ходзіць з ахвотай. Так, на тульно з «Фэрэнцварашам» сабралася, нягледзячы на невыносную слыўку, 10 тыс. чалавек. Гэта пры тым, што пасыя гасціцвой віктормі з лікам 2:0 пытанае пры выходзе на наступны этап Кубку УЭФА было амаль вырашаным. Інтыгі ніякі.

Вось толькі каб футбалісты на попі яшчэ падтрымлівалі аўтарытэт клубу. А тут — нават пры Пунтусе праблемы. МТЗ-РПІА, хоць і прайшло ў наступны этап Кубку УЭФА, у розыгрышы чэмпіянату Беларусі загадаў ў сярэдзіне табліцы.

Месца для сустрэч

Матч на адзак супраць «Фэрэнцварашу» наведала багата футбольных спрэціяльстаў, у прыватнасці троцінэр нацыянальнай зборнай Анатоль Байдачны, эк-тренэр Эдуард Малафеев з жонкай. Легенда беларускага футболу троціруе 250 дзетак у школе МТЗ-РПІА. Міжнародныя матчы ў Менску — найлепшыя спосаб спактаца з тым, каго даўно ні

бачыў. Перад галоўным уваходам я сутыкнуўся з аднакурснікам, з якім я бачыўся гадоў піць. І матч паглядзелі, і падзяліліся перажыткамі. У тым ліку аблеркавалі й працу Сяргея ў БДУ некалькі гадоў таму пад кіраўніцтвам Аляксандра Каузліна. Пасыя гэтай таркі мая вера ў чарговага правадыра сацыял-дэмакратаў, якай нарадзілася пасыя Звязу беларусаў съвету, зноў пахінулася.

Націсніце насыком

МТЗ-РПІА з пачатку гульні палезла на вароты. Выдзялілася беларуска-грузінска-армянская троіца Канчавы — Тодуя — Міхтаран. Але ад некалі відомага «Фэрэнцварашу» засталося толькі імя дысмінічныя бела-зялённыя колеры. І тут варта звінці каліяло пад вугорскімі заўзятарамі, якія, нягледзячы на адсутнасць шанцаў, прыехалі ў Менск і на працягу дзясяткі гадзін падтрымлівалі ўлюблёны клуб.

Пры канцы першага тайму «трактараводцы» нечакана «сталі», за што і паплаціліся. Спакуты Аляксандар Судима прац разыгрыўства абаронцаў двойчы запар пары-раваў удары мадзярэй, аднач праз хвіліну не пасылеў выратаваць аднаклюбікаў пасыя ў дару Лігі.

Настрой быў сапсанавы. Паўшывалі на яго і нашысьце ў перыядах на падзаронковых насыкомых з падоўжанымі крыльцамі, якія хвілін дванаццаць атакавалі трывуны. На наступны дзень дасьведчаныя людзі растлумачылі, што гэта пачаўся сезон міграпы ў мурашак.

Беларусы аднавілі рабунавагу на троцій хвіліне другога тайму. Пасыя выкананыя стандарту Міхтарана гол забіў Арцём Канчавы. На 78-й хвіліне Юрыя Пунтуса, відаць, знок памяняў Гамлета, каб гледачы праводзілі яго авацый. Гэта быў апошні матч армянскага легіяна зрачкі з менчукой. Будзем спадзявацца, што ён ія згубіцца ў Шат-

лянды, чэмпіянат якой стартаваў 30 ліпеня, а «Хартс» нарочы ўклініца ў разборкі паміж «Сэлтыкам» і «Ройнджэрсам». У мінульм чэмпіянаце адставаные «Хартс» ад лідера складаў 42 (!) балы.

Сапсанавае съвята

Натуральна, гледачы чакалі ад МТЗ-РПІА перамогі. Апроч пазытывнага настрою заўзятараў, гэта палешыла б таксама сумарны кафініент беларускіх клубаў на міжнароднай арене. Але пры канцы сустрэчы вугорцы забілі піць адзін мяч — 1:2.

Рабочыя трактарнага заводу, сышодзячы з матчу, не пікадавалі запашылікі. Уладзімер Някляеў спускаўся па лесвіцы, змронча пашараваў пад ногі. Зрэшты, галоўнае — вынік. МТЗ-РПІА прайшло ў наступны этап, дзе памераеща сіламі з чэскім «Цепліцам». Першы матч дома — 11 жніўня. Ю. Пунтус тады пракаментаваў журналистам лёсанаванье: «На мой погляд, у нас з «Цепліці» прыкладна роўныя шанцы. Але я надта добра, што першы матч гулем дома». Дадам, што з чэхамі беларусам на вельмі шанце ў эўракубках.

Панядзелкае дэрбі

У панядзелак, 1 жніўня, МТЗ-РПІА правіло матч з менскім «Дынама». Своеасабліва менскія дэрбі, хоць да заўзятых дэрбі на кіпіт «Рома» — «Лацы» або «Арэна» — «Чэлсі», падчас якіх віміраючыя жыццё ў вуліцах на італіянскіх стадыёнах, нам якіч даўё.

Перад матчам падавалася, што гульня з «Фэрэнцварашам» была прыгодаючай для менскіх «Дынамаў». Праваслаўе пасцягацца з МТЗ-РПІА па роўных пазамагацца з «Дынамам». Прынамсі, па стараеца ўзіць розванін за паразу ў першым коле.

«Трактарабудаўнікі» валодалі ініцыятывай хвілін з дванаццаць. Яны ж першымі адкрыты лік — на 12-й хвіліне спрацаваў стандарту выкананы Вячаслава Глеба. Гэта першы мяч Глеба-малодшага ў вышэйшай лізе беларускага чэмпіянату. Даўёна, але Вячаслав у эўрапейскім дывізёне не гуляў — ён правеў некалькі гульняў за першапілавую «Дынама-Юні».

Сыміраваў чэмпіён хутка збіў тэмп гульні. На 33-й хвіліне дынамавец Сяргей Кіслык разілаваў піць, а пасыя два голы Леаніда Ковеля канчаткову паставілі МТЗ-РПІА на месца. З сходам Міхтарана на гульня ў клубу «не пайшла», і стварыць нешта вартое лірами Арутру Ляські яны не здолелі.

Хіба толькі вызначыўся Арцём Канчавы, які зарабіў чырвоную картку. Праз нейкі час чырвоную картку — з трывуны падалася, не справядлівую — атрымаў і дынамавец Ковель. Заўзятары праводзілі хлоць з поля авацый.

Апошні хвілін пяцінадцатцаць каманды адбываўшыся піц. «Дынама» ўтрымлівала лік, «трактарабудаўнікі» падавалісянейкімі соннімі. Куды цікавей было назіраць за трывунаў, у прыватнасці за сэктарам фану «Дынама», якія цэлью матч размахвалі величынныя съязгімі-хартытамі, паддавалі каманду наперад. Фаны пачалі гучна падтрымліваць сваіх улобёнаў якраз пасыя працупісанага голу. Пры канцы гульні яны запалілі розакаліровыя дымавыя шашкі, а пад самы фінальны сьвісток зладзілі сапраўдны фаервэрк. Прыгоже. Шкада, што «Дынама» на здолела прафіцца ў наступны раўнд Лігі чэмпіёнаў. Турнікаму «Граблананспору» і яго заўзятарам было б чаму падзвініца на галоўнай арэне Менску.

31 ліпеня на стадыёне парку Чалюскінцаў адбыўся традыцыйны міні-футбольны «Кубак Свабоды» памяці Генадзя Карпенкі. Перамагла каманда журналістаў, унічою з якой здолелі сыграць толькі футбалісты Партыі БНФ. Найлепшым брамнікам турніру быў прызначаны Дзмітры Йненка з каманды ПКБ. Браму АГПі вартаваў Анатоль Лябедзька. Гуляў і яго намеснік Яраслаў Раманчук. Лідэры іншых патрыятаў на поле не выйшлі. На здымку: Анатоль Лябедзька (сидзіц траці справа) і ягоны намеснік Яраслаў Раманчук (чацверты) пасыя гульні.

ІНФАРМАТАР

Паштовыя і кур'ерскія службы
Менску**Белпошта**
пр.Ф.Скарбыны, 10,
226-11-70замова таварау
на каталёгах —
вул.М.Танка, 36/2,
207-88-55**Менская пошта**
пр.Ф.Скарбыны, 10;
даведка — 227-
84-02вытворчасць —
226-06-84дыслетчарская
— вул.Васальская,
22, 222-71-62**Менская**
беллошта —
вул.Варанянская,
5/3, 222-75-85,
ф.224-32-02**Паштамт**
пр.Ф.Скарбыны, 10;адм. сувязі
№50, начальнік —
226-06-84,

227-77-24

даведка паслуг
(электроннае фота
на камеры,
капіваланье,
лемінаваныне ды
інш.) — 227-84-
02паслугі Інтэрнету
— 222-48-92

паслуги

электронная
пошты і факсу —
227-00-01,
ф. 226-05-30

паслугі

факсымільны
сувязі, тэлеграфу
— 227-44-07,
ф. 227-00-01замова на
дастайку, кветак,
сувенір, кветак,
замова тавара па
каталёгах —
вул.Свярдлова, 1,
227-77-71

пасылкі, спэцы-

альная ўпакоўка

— 227 25 33

экспрэс-пошта

— 227-85-12,

адм. 227-53-14

Кур'ерская

служба,

паскорамая

пошта

«Дэміс»

(міжнародная

экспрэс-дастайка

грузай і дакумэнтам)

— вул.Платонава,

10, 236-80-00,

284-90-44

«DHL

Worldwide

Express»

(міжнародная

экспрэс-

авіадастайка)

— вул.Берасцькая,

18, 278-11-08,

пр.Машэрава, 5,

289-30-68

«Мэкс»

(экспрэс-дастайка

грузай і

карэспандэнцыі)

— вул.Жукоўская,

156, 216-26-92

«EMS Belarus»

(міжнародная

паскорамая

пошта)

— пр.Ф.Скарбыны,

10 (паштамт), 227-

85-12/53-14

14/85-12, 222-65-

11, ф.226-05-30

«UPS»

(міжнародная

экспрэс-дастайка)

— Музичны зав., 3,

227-22-33

Вузел спілцусвядзі

— вул.Чкалава, 39,

224-69-27/78-25/

32-39, ф.224-46-27

Экспрэс-пошта

(дастайка

карэспандэнцыі па

гарадах Беларусі —

«сёныя на зутра»)

— пр.Ф.Скарбыны,

10 (паштамт), 227-

85-12/53-14

Яшчэ раз пра адкрытыя турніры

За апошнія дзесяцігодзінь шахматы зрабіліся больші прадказальнай гульбей, аднак дрэйфуноч у бок дэмакраты (ці мо плютоакраты). Кожны, хто мае гроши, не зважаючы на рэйтынг і званні, можа сабе да зволіць раз на год пазмагацца з гросмайстрамі ў якой-небудзь народнай «швайцарцы». Нямала такіх ладзіцца ва Украіне. Нават у гонар 792-годзьдзя «старажытнага горада Гарадка» на Львоўшчыне заплянавана слаборніцтва з пішчотным наіменнем «Інсталастх-2005»

Беларускія гульцы доўга чакалі — і дачакалісі — буйнога шахматніцтва ў сталіцы. У сярэдзіне ліпеня ў Менску, дзякуючы фірме «Інайтамартек», за шахматы селі нават тыя, хто закінуў актыўную гульню, — экз-чэмпіён Беларусі Герман Качаткоў, міжнародны майстар Вячаслаў Чакураў. Побач з «мтрамі» гульялі і бязрэйтнігавыя шахматысты, часам пасыпхова. У Цэнтральнай Эўропе самым масавым і знакавым турніром стаў «Пардубіц-оўэн», што ладзіцца кожнае літо. Тамтэйшыя баталіі не абмякоўваюцца клясычнымі шахматамі: уздзельнікі гуляюць і ў шашкі, і ў го. Пардубіцы пакуль больш раскручаныя ў шахматных сувесце, чым Менск, і прыходзіць там болей. Недзярда адрэзу ў заканічніні «Інайтамартек-оўэн» делегацыя беларускіх гульціў зафрахтавала аўтобус і выправілася ў шукаву прыгоду Чэхію. Пра вынікі паведамім у адным з наступных выпускаў «Каісы».

Такія фэсты павышаюць ста- ту шахмат у грамадстве ды спрыяюць выяўленню тален- таў у новай генэрэцыі гульцу — асабліва гульцу з правін- цы. Ліпенская баталія ў Менску засвядчыла, што аршанская шахматная школа глядзіцца досьць самавіта: першараразднік Станіслаў Цыганчук упэўнена здолеў вонкінага майстра ФДЭ Віталія Карніловіча, кан- дыдат Уладзімер Раманав — віцэ-чэмпіён краіны Юр'я Ціханава. Прыемна ўразіла гульня Давіда Хачкыяна. 11-гадовы хлопчык з Баранавіч, які мае ў паслужбовом списке 4-е месца на дзіцячым першынстве Эўропы, стартаваў выдатна: 2,5 з 3. У горшай пазыцыі ён дабіўся роўнасці з Сяргеем Азара- вым, чый рэйтынг на паўтысячы пунктаў вышыши за хачкыяеву сувесце зімой. Паслы партыі зімой

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

дзе варта быць

ВЫСТАВЫ

Бэнфіс Кашкуравіча

У Нацыянальным мастацкім музеі да 25 жніўня працуе выстава твору Арлена Кашкуравіча «Concerto Grossio».

У бібліятэцы імя Л. Талстога (вул. Маскоўская, 18) да 1 верасня працуе выставка Арлена Кашкуравіча — ілюстрацыі да твораў В. Быкаўа і А. Адамовіча.

Таксама да 1 верасня працуе выставка «Залчаны на вечнасці». Творы Арлена Кашкуравіча, Але́ны Шарыпны і ды іншых, прысьвечаныя Васілю Быкаўу.

Таксама — выставка «Сялемайная хроніка Пятра Машэрава».

Стэфана Станюта

Да 1 верасня ў Музее гісторыі тэатральнай і музычнай культуры (зав. Музычны, 5) працуе выставка, прысьвечаная 100-годдзю Стэфана Станюта.

Ад А да Я

У музее гісторыі беларускай літаратуры (вул. Багдановіча, 15) да 1 верасня працуе выставка «Ад А да Я. З гісторыі букаўара». Можна будзе ўбачыць букаўры XX—XXI ст., шкільную форму, падручнікі розных гадоў.

Менск: аблічча гораду

Да 20 жніўня ў гародской мастацкай галерэі твораў Л. Шчамялёва (пр. Ракасоўскага, 49) дэйствічае выставка мастацкай фатографіі «Менск: аблічча гораду».

Эцюды макрасвету

У Доме фота (вул. Мясінікова, 78) да 15 жніўня працуе фотовыставка ўладальнера Блінова «Эцюды макрасвету».

Ганна ў горадзе

Да 1 верасня ў галерэі візуальных мастацтваў «Лючаз» (вул. Веры Харужай, 16) — фотавыставка Ганны Драпеяз «Ганна ў горадзе».

Пушкін і шакалядніца

У музее сучаснага выяўленчага мастацтва (пр. Скарыны, 47) да 6 жніўня — выставка Віталія Трапімова «Пушкін і шакалядніца». Таксама з 9 да 27 жніўня будзе працаўца фотовыставка Віталія Бутырэна (Літва). Квіткі: 2 000 руб.

ЦЫРК

З 14 жніўня ў цырку пачынаецца сумесны праект Белдзяржцырку і цырку імя Ю. Нікуліна «Цырк на лёдзе».

СПОРТ

Футбол. Чэмпіянат Беларусі. 15 тур. Субота, 6 жніўня

«Дарыда» (Хадановічы) — БАТЭ (Барысаў)

«Дынама» (Берасцьце) — «Настрана» (Наваполацак)

«Неман» (Горадня) — «Зорка-ВА-БДУ» (Менск)

МТЗ-РІПА — «Гомель»

Нідзеля, 7 жніўня

«Лікаматыў» (Менск) — «Тарпеда» (Ходзіча). Хатнія паядынкі «Лікаматыў» праводзіць у Смургонях.

«Славія» (Мазыр) — «Дынама» (Менск)

«Днепро-Трансмаш» (Магілёў)

— «Шахцёр» (Салігорск)

КЛЮБНАЕ ЖЫЦЬЦЁ

Ізіом (206–61–18, 605–25–25)

4 (чи), 22.00 — «Royalty R'n'B»: dj V (Менск, Нью-Ёрк), special проjeкт: «July Hit-parade of New-York».

5 (пт), 22.00 — «Love Party»: dj Lexa, erotic show.

6 (сб), 22.00 — «Fusion Party»: dj Lexa, «Ізіом» — dance experiment, erotic show.

7 (нед.), 21.30 — live: «Blues Street», sunday dance: dj Luxury.

Madison (219–00–10)

4 (чи), 22.00 — dj Nice.

5 (пт), 23.00 — dj Nice.

6 (сб), 22.00 — dj Nice.

7 (нед.), 23.00 — «Бітва Барме-нау» + «Staff Party»

Белая вежа (284–69–22, 239–16–00)

4 (чи), 23.00 — «White Tower»: dj Top, dj Grizzly, dj Bergamo.

5 (пт), 23.00 — «Браты Грым», канцэрт.

6 (сб), 1.00 — dj Dee.

7 (нед.), 23.00 — «Blues Street».

12 (пт), 23.00 — «Acoustic Band».

Бліндаш (219–09–10)

4 (чи), 23.00 — dj Egor.

5 (пт), 23.00 — dj Max Laitay.

6 (сб), 23.00 — dj Max Laitay, dj Egor.

7 (нед.), 23.00 — dj Max Laitay, dj Egor.

X-Ray (223–93–55)

5 (пт), 22.00 — «Spencer Parker» (Defected, UK), LP aka Paliony.

6 (сб), 22.00 — dj Noche.

Presto (232–54–49, 232–15–79)

6 (сб), 23.00 — dj Top, dj Bergamo.

West World Club (239–16–16)

6 (сб), 22.00 — «Acoustic Band».

КІНО Ў МЕНСКУ

«Аўрора» (253–33–60)

«Усё ці нічога» (прам'ера): 4—7 (пт—нед.) 14.20 (и), 16.40, 18.50, 21.10.

«Імперыя ваўкоў»***: 5 (пт)

16.00, 18.30, 21.00; 6, 7 (сб, нед.)

13.30 (и), 16.00, 18.30, 21.00.

«Бярэсцьце» (272–87–91)

«Джынсы—тальман»: 5 (пт)

14.00, 16.30 (и), 19.00, 21.10; 6,

7 (сб, нед.) 14.00 (и), 16.30,

19.00, 21.10.

«Дружба» (240–90–13)

«Бэтізін: начатак»: 5—7 (пт—нед.)

16.00 (и), 18.30, 21.00.

«Кастрычнік» (232–93–25)

«Імперыя ваўкоў»***: 5 (пт)

16.10, 21.00; 6, 7 (сб, нед.) 13.50

(и), 16.10, 21.00.

«Усё ці нічога» (прам'ера): 5—7 (пт—нед.) 21.10.

«Масква» (203–14–48)

«Імперыя ваўкоў»***: 5 (пт)

16.20, 18.40; 6, 7 (сб, нед.) 14.00

(и), 16.20, 18.40.

«Мір» (288–22–33)

«Бэтізін: начатак»: 5 (пт)

15.30, 18.10, 20.40; 6, 7 (сб, нед.) 15.30

(и), 18.10, 20.40.

«Дзяржынск»: 5—7 (пт—нед.)

14.30, 19.00, 21.10.

«Града грахоў»***: 5—7 (пт—нед.)

17.00, 21.20.

«Перамога» (203–77–66)

«Джынсы—тальман»: 5 (пт)

14.20, 16.40, 19.00, 21.10; 6, 7 (сб, нед.)

14.20 (и), 16.40, 19.00, 21.10.

«Піянер» (227–64–87)

«Камікі»***: 5—7 (пт—нед.)

17.00, 19.00, 21.00.

«Цэнтралны» (200–34–16)

«Бэтізін: начатак»: 5 (пт)

11.00, 15.50, 18.20, 21.00; 6, 7 (сб, нед.)

11.00 (и), 15.50, 18.20, 21.00.

«Чувавая пятніца»: 5—7 (пт—нед.) 13.30.

(2c) — кінафільм падоўжанай працягласці

(і) — ільготны сэнс (зынжка 50% для ўсіх гледачоў)

Рэйтывангавы абмежаваны:

*** — дзесяць да 16 год не дапускаюцца;

*** — дарослым з 18 год.

КІНО НА DVD

Master Records

«Кулак, які кръчыць»

Драма, Паўднёвая Карэя, 2005, рэж. Ру Сын Ван.

У роліх: Цой Мін Сік, Ру Сон Бом.

Стары баксер, які працягае на вуліцы «жывой грушай», і маляды бандыт. Сустэрча на рынгу — шанец зъяніцца.

«Схаваныя кілонік: кіпцір д'абі»

Драма, Японія, 2004, рэж. Ёдзі Ямада («Самурай з прыцем-куз»)

У роліх: Масатосі Нагасе, Такакі Мацу.

Самурай Мунзза закахаўся ў замужнюю жанчыну і атрымаў загад забіць сваёго сабра...

Менск, Кіслёва, 12, 643-21-80

«Піянер»

Прыйдзе шэранькі вайчок

«Імперыя ваўкоў» («L'Empire des loups»)

Францыя, 2005, каліроўны, 128 хв.

Жанр: маньячна—пальтичны трэлер.

Адзінака: 5 (з 10).

Жан Крыстоф Гранж, аўтар «Барвінкаў бруху», прынаходзіў новы пакет французскіх страшных залавім, пахавалі ў сіліх падземных калідорах, скавалі ў стрыўльных лібараторыях. Але карціна не набывала ад эфага паунавартасці стылю—вайцячнасці.

Жан Рэно — як стомлены абскубаны арол, у каліровай кашулі, — разыгрывае звыклю маску годнага садыста—нагодніка (тalenавітага паліцайскага) і пальтоўнага (жанчынскага) ператварыца да ганарова—эхорага вакладак пралагандысцкіх часопісаў.

Францыя баіца. Іміграцыя — як тэрор выклікаючы страх. Але адпаведнай, завершанай формай для гэтых страхіў быць наэндзеня.

Андрэй Расінскі

